

72527

T.C
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİMDE PSİKOLOJİK HİZMETLER
(ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME) ANABİLİM DALI

ÖZEL DERSHANELERDEKİ ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SERVİSLERİNDE
ÇALIŞAN ELEMANLARIN GÖREVLERİ VE HİZMETLERİN ETKİLİLİĞİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ZEKERİYA NARTGÜN

ANKARA-1998

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU
DOKÜMANİSTASYON MERKEZİ

T.C
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİMDE PSİKOLOJİK HİZMETLER
(ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME) ANABİLİM DALI

ÖZEL DERSHANELERDEKİ ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SERVİSLERİNDE
ÇALIŞAN ELEMANLARIN GÖREVLERİ VE HİZMETLERİN ETKİLİLİĞİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ZEKERİYA NARTGÜN

YÖNETEN: PROF. DR. NİZAMETTİN KOÇ

ANKARA-1998

T.C
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
EĞİTİMDE PSİKOLOJİK HİZMETLER
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ANABİLİM DALI

ÖZEL DERSHANELERDEKİ ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SERVİSLERİNDE
ÇALIŞAN ELEMANLARIN GÖREVLERİ VE HİZMETLERİN ETKİLİLİĞİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Nizamettin Koç

Tez Jürisi Üyeleri:

Adı ve Soyadı

İmzası

Prof. Dr. S. Cetin Özsoy
Prof. Dr. Nizamettin Koç
Doç. Dr. Nilgün Köklü

[Handwritten signatures of the jury members]

Tez Sınav Tarihi: 14. 05. 1998

ÖNSÖZ

Genel amacı, Milli Eğitim Bakanlığı'nın her özel dershanede bir "ölçme ve değerlendirme servisi" açılması ve bu servislerde fakültelerin ilgili bölümlerinden mezun elemanların görevlendirilmesine ilişkin aldığı kararların gerçekleşme düzeyini belirlemek ve özel dershanelerdeki ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların kendilerinden beklenen görevleri ne derece yerine getirdiklerini, servis elemanlarının sundukları hizmetlerin ne derece etkili olduğunu ve servis elemanları tarafından sunulan hizmetleri olumsuz yönde etkileyebilecek sorunları ilgili servis elemanlarının, öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşlerine dayalı olarak belirlemek olan bu araştırmanın birinci bölümünde problem genel hatları ile tanıtılmıştır.

İkinci bölümde eğitim sistemimizde ölçme ve değerlendirme ile ilgili gelişmeler ile özel dershanelere ilişkin kuramsal bilgiler literatür taramasına dayalı olarak tartışılmıştır.

Üçüncü bölümde, araştırmanın yöntemine ilişkin açıklamalar yapılmıştır.

Dördüncü bölümde, araştırmanın amacı başlığı altında yer alan sorular doğrultusunda elde edilen bulgular ve bunlara ilişkin yorumlar sunulmuştur.

Son bölümde ise sonuç ve öneriler yer almıştır.

Yapılan araştırmaya doğrudan veya dolaylı olarak katkı ve yardımları olan kişilerin tamamını burada sıralamak mümkün olmamakla birlikte bunlardan bazılarını belirtmek isterim.

Başta, yapıcı eleştirileri ile çalışmamda değişik bakış açıları geliştirmemi sağlayan danışmanım Prof. Dr. Nizamettin Koç'a, değerli eşim Şenay Nartgün'e ve A.Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Ölçme ve Değerlendirme Bilimdalı öğretim elemanlarına teşekkürü borç bilirim.

Ayrıca, anket uygulamalarının yapıldığı özel dershane yöneticilerine, uygulamalarda yer alan ölçme ve değerlendirme servisi elemanlarına, öğretmenlere ve öğrencilere de teşekkür ederim.

Zekeriya Nartgün

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖNSÖZ.....	i
İÇİNDEKİLER.....	ii
EKLER.....	v
TABLolar.....	vi

BÖLÜM I

GİRİŞ.....	1
Problem.....	4
Araştırmanın Amacı.....	5
Araştırmanın Önemi.....	6
Araştırmanın Sınırlılıkları.....	7
Tanımlar.....	8

BÖLÜM II

I. EĞİTİM SİSTEMİMİZDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ALANINDAKİ GELİŞMELERE VE ÖZEL DERSHANELERE GENEL BİR BAKIŞ.....	9
A. Eğitim Sistemimizde Ölçme ve Değerlendirme Alanındaki Gelişmeler.....	9
1. Gelişmelere Genel Bir Bakış.....	9
2. Milli Eğitim Temel Kanunu ve Milli Eğitim Şuraları Çerçevesindeki Gelişmeler.....	14
3. Ölçme ve Değerlendirme Sistemi Geliştirme Çalışmaları: "Ölçme ve Değerlendirme Sistemi Özel İhtisas Komisyonu Raporu-1990" Çerçevesindeki Gelişmeler.....	16
4. M.E.B'nin Özel Dershanelerdeki Ölçme ve Değerlendirme Uygulamalarına Yönelik Aldığı Kararlar Çerçevesindeki Gelişmeler.....	22
B. Eğitim Sistemimizde Özel Dershaneler.....	23
1. Özel Dershanelerin Gelişimi.....	23
2. Özel Dershanelerin Doğmasına ve Çoğalmasına Neden olan Etkenler.....	25
3. Özel dershanelerin Eleştirilen Yönleri.....	25

II. İLGİLİ YAYINLAR.....	28
A. Özel Dershanelerdeki Ölçme ve Değerlendirme Servislerinde Çalışan Elemanlardan Beklenen Görevler.....	30
1. Ölçme ve Değerlendirme Servisinin Yıllık Programının ve Uygulama Planının Hazırlanması ve Geliştirilmesine Yönelik Görevler.....	32
2. Psikolojik Ölçme Araçlarının (Testler) Hazırlanması, Geliştirilmesi, Hazır Olanların Seçilmesi, Uygulanması, Puanlanması ve Sonuçlarının Değerlendirilmesine Yönelik Görevler.....	36
a. Başarı Testleri.....	38
b. Yetenek-Yetliklik Testleri.....	39
c. İlgili Envanterleri.....	40
d. Kişilik Ölçekler.....	40
e. Tutum Ölçekleri.....	41
f. Psikolojik Ölçme Araçlarına (Testler) İlişkin Başvuru Kaynakları.....	41
3. Etik İlke ve Standartların İzlenmesi ve Gerçekleştirilmesine Yönelik Görevler.....	42
a. Yeterlilik İlkesi.....	43
b. Gizlilik İlkesi.....	44
c. Test Güvenliği İlkesi.....	44
d. Test Yorumlama İlkesi.....	44
e. Test Yayımlama İlkesi.....	44

BÖLÜM III

YÖNTEM.....	46
A. Evren ve Araştırma Grubu.....	46
1. Evren.....	46
2. Araştırma Grubu.....	46
B. Kullanılan Bilgi Toplama Araçları.....	48
C. Uygulama.....	50
D. Kullanılan İstatistiksel Teknikler.....	50

BÖLÜM IV

BULGULAR ve YORUM.....	53
Araştırma Grubunda Yer Alan Kişilerin Genel Özellikleri Nelerdir?.....	53
- Ölçme ve Değerlendirme Servisi Elemanlarının Genel Özellikleri.....	53
- Öğretmenlerin Genel Özellikleri.....	55
- Öğrencilerin Genel Özellikleri.....	56
M.E.B.'nın 13. 8. 1987 tarih ve 18112 sayılı genelgesi ve 1988 yılında yayınladığı "Özel Dershaneler Tip Yönetmeliği" ile her özel dershanede bir ölçme ve değerlendirme servisi açılmasına ilişkin aldığı kararların gerçekleşme düzeyi nedir?.....	58
M.E.B.'nın 13. 8. 1987 tarih ve 18112 sayılı genelgesi ile ölçme ve değerlendirme servislerinde ilgili bölüm mezunlarının görevlendirilmesine ilişkin olarak aldığı kararların gerçekleşme düzeyi nedir?.....	60
Ölçme ve Değerlendirme Sevisleri'nde çalışan elemanların kendilerinden beklenen görevleri ne derece yerine getirdikleri ile ilgili olarak kendilerinin, öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşleri arasında manidar farklılıklar var mıdır?.....	62
Ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların sundukları hizmetlerin ne derece etkili olduğu ile ilgili olarak kendilerinin, öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşleri arasında manidar farklılıklar var mıdır?.....	76
Ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların sundukları hizmetleri olumsuz yönde etkileyen sorunlarla ilgili olarak kendilerinin, öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşleri arasında manidar farklılıklar var mıdır?.....	81

BÖLÜM V

SONUÇ ve ÖNERİLER.....	87
KAYNAKÇA.....	90
ÖZET.....	94
SUMMARY.....	97

EKLER

Ek 1: Araştırmada Kullanılan Bilgi Toplama araçları.

Ek 1-A: Ölçme ve değerlendirme Servisi Elemanı Formu

Ek 1-B: Öğretmen Formu.

Ek 1-C: Öğrenci Formu.

Ek 2: Milli Eğitim Bakanlığı'nın 13.8.1987 tarih ve 18112 sayılı genelgesi.

Ek 3: Özel Dershaneler Tip Yönetmeliği. (Özel dershanelerde "ölçme ve değerlendirme servisi" ile "rehberlik servisleri"nin açılması ve bu iki servisin "ölçme - değerlendirme ve rehberlik servisi" adı altında birleştirilmesi ile ilgili maddeler).

TABLolar

Tablo 1: Standart Testlerin Amaçları.....	37
Tablo 2: Ölçme ve Değerlendirme Servisi Elemanlarının, Öğretmenlerin ve Öğrencilerin Araştırma Örneklemine Giren Dershanelere Göre Dağılımı.....	47
Tablo 3: Beşli Derecelemeli Ölçeğin Puan Sınırları.....	52
Tablo 4: Özel Dershanelerdeki Ölçme ve Değerlendirme Servislerinde Çalışan Elemanlarına Eğitim Durumlarına ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı.....	53
Tablo 5: Özel Dershanelerin Ölçme ve Değerlendirme Servislerinde Çalışan Elemanların Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımı.....	54
Tablo 6: Özel Dershanelerin Ölçme ve Değerlendirme Servislerinde Çalışan Elemanların Mezun Oldukları Lisans Programlarında Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme Dersi Alma Durumlarına İlişkin Dağılım.....	55
Tablo 7: Özel Dershanelerde Görev Yapan ve Araştırma Grubuna Alınan Öğretmenlerin Branş ve Cinsiyete Göre Dağılımı.....	55
Tablo 8: Özel Dershanelerde Görev Yapan ve Araştırma Grubuna Alınan Öğretmenlerin Kıdemlerine Göre Dağılımı.....	56
Tablo 9: Özel Dershanelere Devam Eden ve Araştırma Grubuna Alınan Öğrencilerin Cinsiyete Göre Dağılımı.....	57
Tablo 10: Araştırma Grubuna Alınan Öğrencilerin Yönelindikleri Alanlara Göre Dağılımı.....	57
Tablo 11: Özel Dershanelerde Ölçme ve Değerlendirme Servislerinin Bulunma Durumları.....	58
Tablo 12: Özel dersanelerde Ölçme ve Değerlendirme Servisinin Ayrı Bir Birim Olarak ya da Rehberlik Servisi İle Birlikte Hizmet Vermesi Durumu.....	59
Tablo 13: Özel Dershanelerin Ölçme ve Değerlendirme Servislerinde Çalışan Elemanların Mezun Oldukları Programlar.....	60
Tablo 14: Araştırmada Bilgi Toplanılan Grupların Ölçme ve Değerlendirme Servisi Elemanlarının Kendilerinden Beklenen Görevleri Ne Derece Yerine Getirdiklerine İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması (Ortalama Değerleri ve Varyans Analizi Sonuçları).....	63
Tablo 15: Araştırmada Bilgi Toplanılan Grupların Ölçme ve Değerlendirme Servisi Elemanlarının Kendilerinden Beklenen Görevleri Ne Derece Yerine Getirdiklerine İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması (Ortalama Değerleri ve Varyans Analizi	

Sonuçları).....	67
Tablo 16:Araştırmada Bilgi Toplanan Grupların Ölçme ve Değerlendirme Servisi Elemanlarının Kendilerinden Beklenen Görevleri Ne Derece Yerine Getirdiklerine İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması (Ortalama Değerleri ve Varyans Analizi Sonuçları).....	72
Tablo 17:Araştırmada Kendilerinden Bilgi Toplanan Grupların Ölçme ve Değerlendirme Servislerinde Çalışan Elemanlar Tarafından Sunulan Hizmetlerin Ne Derece Etkili Olduğuna Yönelik Görüşlerinin Karşılaştırılması (Ortalama Değerleri ve Varyans Analizi Sonuçları).....	77
Tablo 18:Araştırmada Kendilerinden Bilgi Toplanan Grupların Ölçme ve Değerlendirme Servislerinde Çalışan Elemanlar Tarafından Sunulan Hizmetleri Olumsuz Yönde Etkileyen Sorunlara İlişkin Görüşlerinin Karşılaştırılması (Ortalama Değerleri ve Varyans Analizi Sonuçları).....	82

BÖLÜM I

GİRİŞ

Günümüzde bilim ve teknoloji alanında yaşanan hızlı gelişmeler ve bu gelişmeler sonucu oluşan bilgi birikimi her alanda olduğu gibi eğitim sistemimizde de uzmanlaşmayı gerektirmektedir.

Çağdaş yaklaşım, eğitimin profesyonel bir meslek alanı olduğunu, değişik kademeler ve uzmanlık alanlarındaki hizmetlerden oluştuğu anlayışını benimsemektedir. Bu doğrultuda bugün artık eğitim sistemlerinde öğretmen yanında değişik hizmet alanlarında yetişmiş uzmanlar da görev yapmaktadır. Eğitim yöneticisi, program geliştirme uzmanı, özel eğitim uzmanı, rehberlik uzmanı vb. adlarla anılan bu uzmanlar en az öğretmenler kadar eğitime katkıda bulunacak bir fonksiyon üstlenmektedirler (Başaran, 1994). Bu eğitim uzmanlıklarından bir tanesinde araştırmaya konu olan "eğitimde ölçme ve değerlendirme" dir.

Çağdaş eğitim sistemi içinde eğitim sürecinin ayrılmaz bir ögesi olan ölçme ve değerlendirme, eğitim sisteminin amacına yönelik işleyişi izlemesi, kontrol etmesi ve gelişimini sağlaması bakımından can alıcı bir öneme sahiptir.

Eğitimde ölçme ve değerlendirme faaliyetleri ile, bir yandan, öğrenciyi tanıma ve öğretim sürecine yerleştirme, öğrenmeleri izleme, öğrenci başarısını belirleme ve geliştirme, öğrencilerin öğrenme düzeylerini tesbit etme, öğretimde karşılaşılan güçlük, eksiklik ve hataları ortaya koyma, eğitim yöntem ve etkinliğini belirleme vb. durumlar için sağlam veriler üretilirken (M.E.B., 1990), diğer yandan, eğitim sistem ve uygulamalarında çok çeşitli ve değişik kararların (yönetmelik, öğretimi geliştirme, rehberlik ve araştırma) verilmesinde gerekli olan geçerli ve güvenilir bilgiler elde edilir (Mehrens ve Lehmann, 1991).

Ülkemizdeki sistemli ve bilimsel ölçme ve değerlendirme çalışmaları 1920'li yıllarda çeşitli psikolojik ölçme araçlarının dilimize çevirisinin yapılması ile başlamış (Öner, 1994), daha sonraki yıllarda ise bu çalışmalar çeşitli kişi, kurum ve kuruluşların (M.E.B., TÜBİTAK, ÜNİVERSİTELER, T.E.D., Milli Savunma Bakanlığı, Dünya Bankası, İş ve İşçi Bulma Kurumu, Bilim adamları ve alan uzmanları) katkıları ile devam etmiştir.

1940'lı yıllarda sınav, not, sınıf geçme, sınıfta kalma gibi kavramlarla ele alınan ölçme ve değerlendirmenin, öğretim programlarında, program geliştirme girişimlerinde ve rehberlik uygulamalarında ele alınıp işlenişi 1950'li yıllarda gerçekleştirilmeye başlamıştır (Koç, 1992).

Yine bu yıllarda Milli Savunma Bakanlığı bünyesinde "Ordu Test Bürosu"nın kurulması, Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde "Test ve Araştırma Bürosu"nın kurularak Amerika Birleşik Devletleri'nden davet edilen uzmanların bu büroda teknik danışmanlık yapmaları, bir grup Türk eğitimcisinin A.B.D.'ye ölçme-değerlendirme ve psikometri alanlarında lisansüstü eğitime gönderilmeleri ve dönüşlerinde belirli bir süre Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde çalıştıktan sonra üniversitelere geçerek ilgili alandaki akademik kadroları oluşturmaları, Gazi Eğitim Enstitüsü'nde ölçme ve değerlendirmenin bir ders olarak işlenmeye başlaması ölçme ve değerlendirme alanındaki 1960'lı yıllara kadar olan önemli gelişmelerdir.

1970'li yıllara gelindiğinde, özellikle, Milli Eğitim Temel Kanunu ve Milli Eğitim Şuraları çerçevesinde eğitimde ölçme ve değerlendirme alanında gelişmeler sağlayacak önemli kararlar alındığı görülmektedir. 1973 yılında yürürlüğe giren 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 6. maddesi ile "bireylerin eğitimleri süresince ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda çeşitli programlara veya okullara yöneltilerek yetiştirilmeleri ve yöneltmede objektif ölçme ve değerlendirme metodlarından yararlanılması" gereği yasal bir dayanak kazanmıştır (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973).

VIII. ve IX. Milli Eğitim Şuraları'nda öğrenci gelişiminin değerlendirilmesinde çeşitli psikolojik ölçme araçlarından yararlanma gereği üzerinde durulmuş (M.E.B., 1971; M.E.B., 1975), X. Milli Eğitim Şurası'nda ise ölçme ve bireyi tanıma araçlarının hazırlanması amacı ile Milli Eğitim Bakanlığı Merkez Örgütünde bir "Psikolojik Ölçme Araçları Merkezi" kurulması öngörülmüştür (M.E.B., 1981).

XI. Milli Eğitim Şurası'nda ölçme ve değerlendirme uygulamalarının değişik eğitim kurum ve kademelerinde profesyonel kişiler tarafından planlı ve programlı bir biçimde yürütülmesi yönünde önemli kararlar alınmıştır. Alınan bu kararlar ışığında diğer on uzmanlık alanı ile birlikte ölçme ve değerlendirme uzmanının tanımı ve görevleri belirtilmiş, gereksinim duyulan uzman sayısı, bunların eğitimi için önerilen model, öğrencilik koşulları, öğretmenlerin uzmanlığa geçişi, uzmanları yetiştirecek kaynaklar, uzmanların çalışma ve istihdam koşulları ile yetiştirmenin planlanması için önerilerde bulunulmuştur (M.E.B., 1982).

1960'lı yıllardan itibaren eğitimde ölçme ve değerlendirme alanı ile ilgili olarak çeşitli kitaplar yazılmış veya tercüme edilmiş ve bu sayede ölçme ve değerlendirme kavramlarının daha geniş eğitimci gruplarına ulaştırılması sağlanmıştır.

1968 yılında, daha önceki yıllarda kurulup faaliyete geçmiş olan Rehberlik Araştırma Merkezleri'ne ilişkin bir yönetmelik hazırlanarak ilgili merkezlerin çalışmalarına açıklık

getirilmiş ve burada bulunması gereken psikolojik ölçme araçları ayrıntılı bir biçimde ele alınmıştır.

1971 yılında Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Planlama-Araştırma Koordinasyon Dairesi (P.A.K.D), yayınladığı "Psikolojik Testler-Genel Bilgi Rehberi" ile o yıllarda bu daireye bağlı olarak hizmet veren Rehberlik ve Psikolojik Danışma Bölümü'nde varolan testlerin bir sınıflamasını yaparak testler hakkında genel düzeyde bilgiler sunulmuştur.

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi bünyesinde 24-28 Eylül 1990 tarihleri arasında Eğitim Bilimleri Birinci ulusal Kongresi yapılmış ve bu kongrede eğitimde psikolojik hizmetler çerçevesinde eğitimde ölçme ve değerlendirmeye yönelik çeşitli bildiriler sunulmuş ve sunulan bildiriler daha sonra rapor haline getirilerek yayınlanmıştır. (M.E.B., 1994).

1990 yılında Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde, "Ölçme ve Değerlendirme Sistemi Geliştirme Çalışmaları" çerçevesinde "Ölçme ve Değerlendirme Sistemi Özel İhtisas Komisyonu" kurularak, komisyon tarafından eğitim sistemimizde ölçme ve değerlendirme alanında yaşanan sorunlar ve bu sorunların giderilmesine yönelik çözüm önerileri belirlenmiştir (M.E.B., 1990).

Yine 1990 yılında Milli Eğitimi Geliştirme Projesi çerçevesinde, "Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi" Ölçme ve Değerlendirme Bölümü'nde Sosyal Bilgiler, Fen Bilimleri, Türkçe, Matematik gibi alanlara yönelik ülke çapında standart başarı testleri geliştirme çalışmaları başlatılmıştır. Bu çalışmalara halen devam edilmektedir (M.E.B., 1992 a).

Ölçme ve değerlendirme uygulamalarının daha sistemli bir biçimde, ilgili alan uzmanları tarafından yürütülmesine ilişkin çalışmaların 1990'lı yıllarda özel dershanelerde başlatılması yönünde kararlar alındığını görmekteyiz.

Milli Eğitim Bakanlığı tarafından yayınlanan bir genelge ile özel öğretim kurumları içinde yer alan özel dershanelerde "ölçme ve değerlendirme servisi" adı altında bir birimin kurulmasını öngörülmüş ayrıca, bu servislerde fakültelerin ilgili bölümlerinden mezun olan uzman elemanların görevlendirilmesinin esas olduğu belirtilerek; dershanelerin en geç iki yıl içinde bu gereği karşılamalarının şart olduğu karara bağlanmıştır (M.E.B., 1987).

Milli Eğitim Bakanlığı hazırladığı "Özel Dershaneler Tıp Yönetmeliği" ile özel dershanelerde "ölçme ve değerlendirme servisi"lerinin kurulması gereği tekrar vurgulanarak dershanenin kapasitesine göre bu servisin "rehberlik servisi" ile "ölçme değerlendirme ve rehberlik servisi"adı altında birleştirilebileceği belirtilmiştir (M.E.B., 1988).

Özetle, 1940'lı yıllarda eğitimde sadece yeni bir kavram olarak ele alınan ölçme ve değerlendirme, çeşitli gelişmelerden sonra bugün artık değişik eğitim kurum ve kademelerinde bu alanda yetişmiş uzman kişiler tarafından yürütülen bir uygulama olarak hızla yaygınlaşmaktadır.

Ancak, her yeni uygulamada olduğu gibi, eğitimde ölçme ve değerlendirme uygulamalarının değişik eğitim kurum ve kademelerinde uzman elemanlar tarafından yürütülmesi için yapılan çalışmaların da birlikte getirdiği çeşitli sorunlar vardır. İlgili uzmanlardan beklenen görevler ile bu uzmanların yetki ve sorumluluklarının net bir biçimde belirlenmemiş olması, ilgili alan uzmanlarının nitelik ve nicelik bakımlarından yetersiz oluşu, ölçme ve değerlendirme uygulamaları için gerekli olan araç ve gereçlerin yetersiz oluşu vb. bu sorunlara örnek olarak gösterilebilir. Fakat, karşılaşılan sorunların ve eksikliklerin zamanında belirlenerek giderilmesi yapılan uygulamaların geleceği bakımından büyük bir öneme sahiptir.

PROBLEM

Günümüz koşullarında, öğretmen hizmet öncesinde ve hizmet içinde ne denli iyi yetiştirilmiş olursa olsun, eğitim sorunları karşısında yalnız başına güçsüz kalmaktadır (Başaran, 1987). Ayrıca eğitim sistemlerinin verimli ve yeterli olarak işletilmesinin sadece iyi yetiştirilmiş öğretmenlerle sağlanamayacağı sistemin yetişmiş yöneticiler ve deneticilerin yanısıra, çeşitli alanlarda yetişmiş uzman kadrolara da ihtiyacı bulunduğu tartışmasız kabul edilmektedir.

Artık, eğitim sisteminde öğretme-öğrenme ortamında öğrencilerle etkileşen yalnızca öğretmenler değildir. Öğrencilerin eğitimlerine doğrudan veya dolaylı olarak etkide bulunan başka elemanlarda vardır. Gelişmiş ülkelerde görüldüğü üzere eğitimin çeşitli alanlarında (rehberlik, özel eğitim, program geliştirme, ölçme ve değerlendirme vb.) uzmanlaşmış olan bu kişiler eğitim ortamına ne denli çok katılırsa eğitim kurumunun eğitim amaçlarını gerçekleştirmedeki etkililiği de o denli yükselmektedir. Bu yüzden, Türk Eğitim Sisteminde de iyi yetiştirilmiş öğretmenlerin yanısıra eğitimin çeşitli alanlarında yetişmiş uzmanların çalıştırılması bir zorunluluk haline gelmiştir (M.E.B., 1982).

Bu uzmanlık alanlarından biri olan ve araştırmanın konusunu oluşturan ölçme ve değerlendirme ile ilgili olarak Milli Eğitim Bakanlığı'nın 13.08.1987 tarih ve 18112 sayılı genelgesi uyarınca özel dershanelerde "Ölçme ve Değerlendirme Servisi" ile "Rehberlik Servisi" adı altında iki ayrı birim kurulması öngörülerek, bu birimlerde fakültelerin ilgili bölümlerinden

mezun olan elemanların görevlendirilmesinin esas olduğu belirtilmiş ve dershanelerin en geç iki yıl içinde bu gereği karşılamalarının şart olduğu karara bağlanmıştır (M.E.B., 1987).

Diğer yandan, Milli Eğitim Bakanlığı'nın, özel dershanelerdeki iç düzende birlik sağlamak amacı ile hazırladığı "Özel Dershaneler Tip Yönetmeliği"nde her özel dershanede "Ölçme ve Değerlendirme Servisi" ile "Rehberlik Servisi" adı altında iki ayrı birim kurulması gereği tekrar vurgulanarak (madde 7), dershanenin kapasitesine göre bu iki birimin "Ölçme-Değerlendirme ve Rehberlik Servisi" adı altında birleştirilebileceğini belirtmiştir (madde 8). Aynı yönetmeliğin 19. maddesinde ise ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların yerine getirmeleri beklenen görevler maddeler halinde sıralanmıştır (M.E.B., 1988). Belirtilen genelge ve yönetmelik ek- 2 ve 3'te verilmiştir.

Yayınlanan ilgili yönetmelik ve genelge ile birlikte en geç 1990 yılından itibaren özel dershanelerdeki ölçme ve değerlendirme uygulamalarının planlı, programlı ve profesyonel bir biçimde ilgili alan uzmanları tarafından yürütülmesine ilişkin kararlar alınmış olmakla birlikte bu kararların gerçekleşme düzeyini ortaya koyan bir değerlendirmeye veya araştırmaya rastlanmamıştır.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın her özel dershanede bir "ölçme ve değerlendirme servisi" açılmasına ilişkin almış olduğu kararların gerçekleşme düzeyi nedir? M.E.B.'nin 13. 8. 1987 tarih ve 18112 sayılı genelgesi ile özel dershanelerde açılması öngörülen "ölçme ve değerlendirme servisleri"nde fakültelerin ilgili bölümlerinden mezun elemanların görevlendirilmesine ilişkin olarak aldığı kararların gerçekleşme düzeyi nedir? Alan uzmanlarının görüşleri ve ilgili literatüre dayalı olarak belirlenmiş olan görevler özel dershanelerdeki ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından ne derece yerine getirilmektedir? İlgili servis elemanları tarafından sunulan hizmetlerin çeşitli boyutlardaki etkililik düzeyi nedir? Bu servislerde çalışan elemanların hizmet sunarken karşılaştıkları sorunlar nelerdir?. Belirlenen bu sorulara yanıt aramak bu araştırmanın ana problemini oluşturmaktadır.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın genel amacı, Milli Eğitim Bakanlığı'nın her özel dershanede bir "ölçme ve değerlendirme servisi" açılması ve bu servislerde fakültelerin ilgili bölümlerinden mezun elemanların görevlendirilmesine ilişkin olarak aldığı kararların gerçekleşme düzeyini belirlemek ve özel dershanelerdeki ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların kendilerinden

beklenen görevleri ne derece yerine getirdiklerini, servis elemanlarının sundukları hizmetlerin ne derece etkili olduğunu ve servis elemanları tarafından sunulan hizmetleri olumsuz yönde etkileyebilecek sorunları ilgili servis elemanlarının, öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşlerine dayalı olarak ortaya koymaktır.

Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. Araştırma grubunda yer alan kişilerin (ölçme ve değerlendirme servisi elemanlarının, öğretmenlerin ve öğrencilerin) genel özellikleri nelerdir?

2. M.E.B.'nın 13. 8. 1987 tarih ve 18112 sayılı genelgesi ve 1988 yılında yayınladığı "Özel Dershaneler Tıp Yönetmeliği" ile her özel dershane bir ölçme ve değerlendirme servisi açılmasına ilişkin aldığı kararların gerçekleşme düzeyi nedir?

3. M.E.B.'nın 13. 8. 1987 tarih ve 18112 sayılı genelgesi ile ölçme ve değerlendirme servislerinde ilgili bölüm mezunlarının görevlendirilmesine ilişkin olarak aldığı kararların gerçekleşme düzeyi nedir?

4. Ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların kendilerinden beklenen görevleri ne derece yerine getirdikleri ile ilgili olarak kendilerinin, öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşleri arasında manidar farklılıklar var mıdır?

5. Ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların sundukları hizmetlerin ne derece etkili olduğu ile ilgili olarak kendilerinin, öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşleri arasında manidar farklılıklar var mıdır?

6. Ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların sundukları hizmetleri olumsuz yönde etkileyen sorunlarla ilgili olarak kendilerinin, öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşleri arasında manidar farklılıklar var mıdır?

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Araştırmalar yapıldıkları alanla ilgili veriler elde ederek gerçeği ortaya koymaya veya bilgi üretmeye yardımcı olduğu düşünüldüğünde, eğitim sisteminin bütünü veya öğelerinden birinde yapılacak değiştirme veya geliştirme çabalarının bilimsel yaklaşımlarla ele alınması gerekmektedir (Taymaz, 1974).

Bir eğitim kurumunda; yönetim ve öğretim hizmetleri dışında; öğretmenler ve öğrencilere çeşitli etkinlik alanlarında danışmanlık hizmeti sunacak birimlerin oluşturulması oldukça önemlidir. M.E.B'nin Özel Dershanelere "Ölçme ve Değerlendirme Servisi" kurmaları

yükümlülüğünü getirmiş olması bu konuda olumlu bir gelişme olarak değerlendirilebilir. Kuşkusuz; belirli hizmetleri sunmak üzere kurulmuş olan birimlerin; kuruluş amaçları çerçevesinde ne denli etkili hizmet sunduklarının sürekli olarak izlenmesi, değerlendirilmesi ve geliştirilmesi gereği de vardır. Yapılan bu araştırmanın, Özel Dershanelerdeki "Ölçme ve Değerlendirme Servisleri" tarafından sunulan hizmetleri izleme, değerlendirme ve geliştirme çalışmalarının ilk halkasını oluşturması ve bu çerçevede de sisteme ve uygulamalara önemli katkılar getirmesi beklenmektedir.

Ayrıca, araştırma bu konuda yapılan ilk araştırmadır. Dolayısı ile araştırma ile elde edilen verilerin; özel dershanelerdeki ölçme ve değerlendirme servisleri hakkında genel bir görünüm ortaya koyduğu ve bundan sonra bu konuda yapılacak yeni araştırmalara kaynaklık edebileceği umulmaktadır.

ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

1. Araştırmada Ankara İli Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde yer alan bütün özel dershanelerdeki ölçme ve değerlendirme servisi elemanlarının, öğretmenlerin ve bu dershanelere devam eden öğrencilerin tamamının görüşleri alınmak istenmiştir. Ancak, zaman ve maliyet gibi çeşitli nedenlerden dolayı birinci aşamada özel dershanelerden bir örneklem alma yoluna gidilmiştir. İkinci aşamada ise Ankara İli Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde yer alan özel dershanelerdeki ölçme ve değerlendirme servisi elemanlarının, öğretmenlerin ve öğrencilerin toplam sayılarına ulaşmak mümkün olmadığından, örnekleme giren özel dershanelerdeki ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar, öğretmenler ve öğrencilerden bir araştırma grubu belirleme gereği ortaya çıkmış ve sadece araştırma grubuna giren ölçme ve değerlendirme servisi elemanları, öğretmenler ve öğrencilerin görüşlerine başvurulmuştur. Bu durum bulguların genellenmesinde bir sınırlılık oluşturabilir.

2. Araştırma üniversiteye yönelik hazırlık kursları düzenleyen özel dershanelerle sınırlıdır. Bu durum araştırmadan elde edilen bulguların üniversiteye yönelik hazırlık kursları düzenleyen özel dershaneler dışındaki diğer dershanelere genellenmesinde bir sınırlılık oluşturabilir.

TANIMLAR

Araştırma raporunda geçen temel kavramlar aşağıda tanımlanmıştır.

Özel Dershane: Temel eğitim ve ortaöğretim kademelerindeki öğrencileri zayıf oldukları veya daha iyi yetiştirmek istedikleri derslerden yetiştirmek, okul dışından bitirme sınavlarına girmek isteyenler ile her düzeydeki öğretim kurumlarının giriş sınavlarına katılmak isteyenleri hazırlamak amacı ile ilgili kanun ve yürütmeliğe göre açılan özel öğretim kurumlarıdır.

Bu araştırmada özel dershane, liseye devam eden veya liseyi bitirmiş olan öğrenciler için üniversiteye yönelik hazırlık kursları düzenleyen kurumları ifade etmektedir.

Ölçme ve Değerlendirme Servisi Elemanı (uzmanı): Eğitimde ölçme ve değerlendirme konusunda kuramsal alanda ve uygulamada yetişmiş uzman kişidir. Bu araştırmada; "Ölçme ve Değerlendirme Servisi"nde özel dershane yönetimince servisin yönlendiricisi olarak gösterilen kişiyi ifade etmektedir.

Öğretmen: Bu araştırmanın kapsamı içinde yer alan özel dershanelerde görevli bulunan öğretmenleri ifade etmektedir.

Öğrenci: Araştırma kapsamı içinde yer alan özel dershanelerde üniversiteye giriş sınavlarına yönelik hazırlık kurslarına devam eden öğrencileri ifade etmektedir.

Mesleki Kıdem:

1. Ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların mesleki kıdemi:

Bu araştırmada mesleki kıdem, ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların ilgili servislerdeki çalışma sürelerini ifade etmektedir.

2. Öğretmenlerin mesleki kıdemleri:

Özel dershaneler bir çok yönü ile okul görünümünde olması beklenen eğitim kurumlarıdır. Ancak, yapılan gözlemler özel dershanelerin eğitim öğretim süreci, bina, araç gereç vb. yönlerden okullardan çok farklı olduğunu göstermektedir. Bu nedenle, öğretmenlerin mesleki kıdemleri, okullarda görev yaptıkları süre hariç, özel dershanelerde öğretmen olarak görev yaptıkları süreyi ifade etmektedir.

BÖLÜM II

I. EĞİTİM SİSTEMİMİZDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME ALANINDAKİ GELİŞMELERE VE ÖZEL DERSHANELERE GENEL BİR BAKIŞ

Bu bölümün ilk kısmında eğitim sistemimizde ölçme ve değerlendirme ile ilgili gelişmeler ana hatları ile incelenmiş, ikinci kısımda ise ülkemizde özel dershanelerle ilgili gelişmeler özetlenmiştir.

A. Eğitim Sistemimizde Ölçme ve Değerlendirme Alanındaki Gelişmeler

1. Gelişmelere Genel Bir Bakış

Ülkemizde sistemli ve bilimsel ölçme ve değerlendirme çalışmaları Binet-Simon Zeka Testi'nin 1915 yılında İ. Alaattin Gövsa tarafından dilimize çevirisinin yapılması ile başlamıştır (Öner, 1994). Daha sonraki yıllarda ise bu çalışmalar çeşitli kişi, kurum ve kuruluşların katkıları ile devam etmiştir.

Üniversitelerin psikoloji, rehberlik ve psikolojik danışmanlık, ölçme ve değerlendirme, program geliştirme vb. lisans ve kısmen lisansüstü programlarında psikolojik testlerle ilgili olarak okutulabilecek bir ders kitabı mahiyetinde hazırlanan bir kaynakta psikolojik testlerin ülkemizdeki gelişimine ilişkin aşağıdaki görüşlere yer verilmiştir.

Psikolojik testler, ülkemizde 1920'lerden başlayarak 1950 yıllarına kadar başarı ve kısmen yetenek testleri ile ilgili kişisel çabalar halinde, denemelik uygulamalar şeklinde, bazı yayınların tercüme edilmesi, psikolojik testler ve ölçme ile ilgili kavramların gelişmesi ve yayınlanması şeklinde olmuştur (Özgüven, 1994: 31).

Aynı kaynakta, 1950'li yıllara kadar ölçme ve değerlendirme alanında kişisel çabalarla oluşturulmuş olan gelişmelerle ilgili olarak özetle aşağıdaki bilgilere yer verilmiştir.

- Sadrettin Celal Antel 1929-1932 yılları arasında "Pedagoji", "Yeni Terbiye ve Tedris Tekniği", "Terbiye'de Ölçü", "Test Usulü" gibi eserler yayınlayarak bu eserlerinde " test, yetenek, bireysel ve grup testleri, zihin profili" gibi kavramları kullanmış, objektif değerlendirme yöntemleri konusunda açıklamalar yapmış, Binet-Simon Zeka Testleri ile Declory'nin Sebep-Sonuç Testlerini tanıtarak bu testlere ilişkin örnekler vermiştir.

- Mehmet Naci (Ecer) "Pedagojide Test Usulü" adlı kitabını ve Binet Zeka Testini 1931 yılında yeni harflerle "Zeka Ölçüleri" adı ile yayınlamıştır.

- S.C.Antel 1937'de "İlk Tahsil Verim Testi" adı ile bir genel başarı testi hazırlayarak yayınlamıştır. Bu test daha sonraki yıllarda parasız yatılı okul sınavlarında öğrencileri seçme amacı ile kullanılmıştır.

Yeni Türk harflerinin kabulünden başlayarak, okullarda öğrencilerin başarılarını testlerle ölçme ve değerlendirme ve objektif ölçme araçlarının kullanılması konularında bir hareketlilik başlamıştır.

- 1930'lu yılların sonlarında başarı testlerine ilişkin gelişmelere paralel olarak yetenek testleri konusunda da bir canlılık görülmüştür. Bu yıllarda İ. Alaattin Gövsa "Çocuklarda Zeka Ölçüleri" adlı eserini yayınlamış; H. Çerçel "Okul Çocuklarının Kabiliyetlerini Nasıl Teşhis Etmeli?" adlı eserin Fransızca'dan Türkçe'ye çevirisini yapmış; Şevket Salih Soysal "Küçük Çocuklarda Zeka Muayeneleri, Testler" adlı eserin çevirisini gerçekleştirmiştir.

- 1940'lı yıllarda İstanbul'da Refia Şemin Uğurel "Ordu Alfa Testi"ni; Ankara'da ise A.Ü. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi öğretim üyelerinden Muzaffer Şerif Başoğlu "Stanford-Binet Bireysel Zeka Testi"nin Amerikan revizyonunu "Zekanın ölçülmesi" adı ile tercüme ederek yayınlamışlardır. Daha sonra 1945 yılında Refia Şemin Uğurel'in "Zihin Seviyesi Nedir?" adlı eseri yayınlanmıştır.

- Gazi Eğitim Enstitüsü öğretim elemanlarından Hüsnü Cırıtlı 1940 yılında "Terbiye ve Öğretimde Metod" adlı eserini yayınlamış, öğrencilerine çeşitli başarı testleri hazırlatarak bunlarla ilgili Ankara'daki çeşitli okullarda uygulamalar yaptırmıştır.

Eğitimde ve psikolojide yapılan ölçme ve değerlendirme uygulamalarına ilişkin 1920'lerde başlayan kişisel çabaların yanısıra yine aynı yıllarda kurumsallaşma çalışmalarının başlatıldığını da görmekteyiz. 1925 yılında Fahrettin Kerim Gökay tarafından İstanbul'da açılan ve daha çok tıbbi psikoloji konusuna ağırlık veren "Tecrübi Ruhiyat Laboratuvarı"; Psikoloji ve Eğitime yönelik çalışmalar yapan ve İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi bünyesinde 1934 yılında açılan "Pedagoji Enstitüsü"; 1937 yılında William Peters'in liderliğinde kurulan ilk "Psikoloji Laboratuvarı" ilgili kurumsallaşma çalışmalarının başlangıcı olarak gösterilebilir (Özgüven, 1994).

1940'lı yıllarda ülkemizde, teknik okulların sayıca artması nedeni ile meslek seçme ve işe yerleştirme gibi konuların önemi artmış ve Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Erkek Teknik

Yüksek Öğretmen Okulu'nda 1946 yılında bir "Psikoteknik Laboratuvarı" kurulmuştur. Bu laboratuvarın kurulmasında hakim olan düşünce şöyle ifade edilmektedir:

Teknik Öğretmen Okulu öğrencilerinin meslek kabiliyetlerini bilimsel metodlarla saptayıp, okuldaki öğrenim dallarına ayırmak, eğitmek ve isteyen kuruluşların öğrenci ve eleman seçimlerine yardım etmek (Tan, 1989: 36).

1950 yılında Amerika'da I. Dünya Savaşı'ndan itibaren yapılan çalışmalar örnek alınarak, Milli Savunma Bakanlığı bünyesinde bir "Ordu Test Bürosu" kurulmuş, askere alınan erlerin ve yedek subayların ordu içindeki meslek ve görevlere yerleştirilmeleri ilgili büroda yapılan ölçme ve değerlendirme çalışmalarının sonuçlarına dayalı olarak yapılmıştır. Ancak, belirli bir süre sonra bu çalışmalardan vazgeçilerek "Ordu Test Bürosu" kapatılmıştır. Bu gün sadece askeri okullara öğrenci seçiminde testlerden yararlanılmaktadır (Özgüven, 1994).

Ölçme ve değerlendirme alanındaki kurumsallaşma çalışmaları içinde M.E.B. Talim ve Terbiye Dairesi'ne bağlı olarak 1953 yılında açılan "Test ve Araştırma Bürosu" önemli bir yer tutmaktadır. Amacı "psikolojik testler hazırlamak, bu testleri hazırlayacak ve işleyecek personel yetiştirmek, test çalışmaları ile ilgili incelemeler, araştırmalar ve yayınlar yapmak" olarak ifade edilen Test ve Araştırma Bürosu, eğitimde bilimsel araştırmalar, testler ve objektif ölçme fikrinin ve metodlarının tanıtılması ve yaygınlaştırılmasında çok etkili olmuştur. Test ve Araştırma Bürosu bünyesinde özellikle ilkokul ve ortaokul seviyelerinde birçok başarı testi geliştirilmiş; yetenek ölçümlerinde kullanılabilecek çok sayıda yetenek testi Türkçe'ye tercüme edilmiş ve bu testler 1953 ve sonrası yıllarda bazı okullarda öğrenci seçme sınavlarında ve rehberlik programlarında kullanılmıştır. Ülke çapında birçok kurumun seçme sınavlarını yapan Test ve Araştırma Bürosu, test sonuçlarını makine ile puanlama ve bilgisayarla sonuçlarını analiz edip değerlendirme yöntem ve teknikleri ile teknolojisini ülkemize getirmiştir. Ayrıca, 1950'li yılların sonları ile 1960'lı yılların başlarında objektif testlerle bazı üniversitelerin giriş sınavlarını yapmış ve 1964-65 öğretim yılında "Üniversitelerarası Giriş Sınavı Komisyonu" adı altında üniversite giriş sınavlarını yapacak merkezi bir sistem kuruluncaya kadar bu çalışmalarını devam ettirmiştir. Büro; testler, sınavlar, ölçme ve araştırma araçları konularında da birçok broşür ve araştırma raporları yayınlamış, yurt dışına burslu elemanlar göndermiş, yurt içinde seminerler düzenlemiş ve kurumlara danışmanlık yaparak ülkemizde önemli düzeyde ölçme ve değerlendirme, psikolojik testler ve testlerin okullarda değerlendirme amacı ile rehberlikte bireyi tanıma ve yöneltme konularında kullanılması için gerekli uzman personeli yetiştirmiştir (Tan, 1989; Özgüven, 1994).

Amerika Birleşik Devletleri'nden davet edilen test uzmanlarının Test ve Araştırma Bürosu'nda teknik danışmanlık yapmaları, aynı yıllarda bir grup Türk eğitimcisinin A.B.D.'ye ölçe-değerlendirme ve psikometri alanlarında lisansüstü eğitime gönderilmeleri, ülkemizde ölçmenin gelişmesine önemli katkılarda bulunmuştur. Daha sonra yurt dışında lisansüstü eğitimini tamamlayarak, yurda dönen ölçe-değerlendirme, psikometri ve okul rehberliği uzmanları özgül konularda önemli girişimlerde bulunmuşlar; özellikle doktora düzeyinde eğitim almış olanların büyük bir çoğunluğu üniversitelerde görev alarak psikolojide ve eğitimde lisans ve lisansüstü programların açılmasına yardım edip; genç sosyal bilimcilerin ve ölçe-değerlendirme uzmanlarının yetişmesinde etkili olmuşlardır (Öner, 1994: 32).

1953-55 yılları arasında Test ve Araştırma Bürosu'nun sorumluluğunda, yerli ve yabancı uzmanların katılımları ile ölçe teknikleri ve rehberlik konularında öğretmenler ve eğitim yöneticileri için seminerler düzenlenmiş, yine aynı yıllarda Gazi Eğitim Enstitüsü'nün ilgili bölümlerinde "Ölçe Tekniği" bir ders olarak okutulmaya başlanmıştır (Tan, 1989).

1960'lı yılların sonlarından itibaren değişik amaçlarla eğitimde ölçe ve değerlendirmeye ilişkin çeşitli yardımcı kitaplar hazırlanması veya Türkçe'ye tercüme edilmesi eğitimde ölçe ve değerlendirme kavramlarının daha geniş eğitimci gruplarına yaygınlaştırılmasında önemli katkılar sağlamıştır.

1970'li yıllarda, 1750 sayılı Üniversiteler Kanunu'na göre "Üniversiteler Arası Kurul" adı altında yeni bir kurum ortaya çıkmış ve 1974 yılından itibaren üniversitelerin giriş sınavları bu kurula bağlı olarak kurulan "Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkezi" tarafından yapılmaya başlanmıştır. ÖSYM' nin merkezi bir sistem olarak kurulması, Test ve Araştırma bürosunun Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı eğitim enstitüleri, anadolu ve fen liseleri ve yatılı okulların merkezi bir sistem olarak testlerle giriş sınavlarını yapmaları, diğer yandan öğrencileri bu sınavlara hazırlayan "özel dershanelerin" ortaya çıkması ve sayılarının hızla artması, geniş ölçüde psikolojik ölçe araçlarına olan ilgiyi artırmıştır. Ayrıca, 1982 yılında YÖK Yasasının çıkması ile birlikte lisansüstü programların önemi artmış ve bu programları yöneten "Sosyal Bilimler Enstitüsü", "Fen Bilimleri Enstitüsü", "Sağlık Bilimleri Enstitüsü" gibi enstitüler kurulmuştur. İlgili programlarda "Tez" hazırlamanın zorunlu olmasından dolayı tezlerde bilgi toplama aracı olarak çok çeşitli ve çok sayıda test tercüme ve adapte edilmiş ve test çeşidi bakımından ülkemizde önemli bir artış olmuştur (Özgüven, 1994).

1988 yılında hazırlanan "Türkiye'de Kullanılan Psikolojik Testler" konulu bir Yüksek Lisans Tezinde ülkemizde değişik amaçlarla kullanılan test sayısının 160 olduğu belirtilmektedir (Ramazan, 1988).

Ülkemizde ölçme ve değerlendirme konusundaki çalışmalara birtakım katkılar da özel kuruluşlardan gelmiştir. Bunlardan T.E.D., 1976 yılından itibaren, bünyesinde oluşturduğu Bilim Kurulu' nun yönlendirmesinde; a) düzenlediği eğitim ve öğretim toplantıları, b) eğitim araştırmalarını destekleme programları, ve c) çıkardığı Eğitim ve Bilim Dergisi ile eğitimin diğer ihtisas alanlarının yanı sıra, "ölçme ve değerlendirme" alanına da önemli katkılar sağladığı görülmektedir (Koç, 1992:395).

T.E.D. Ankara Koleji' de hazırladığı Kuruluş Görev Yönetmeliği çerçevesinde, bünyesinde "Program Geliştirme, Ölçme Değerlendirme ve Eğitim Merkezi" adı altında bir birim açmıştır. Bu yönetmelikte ilgili birimlere alınacak elemanların görev yerleri, kadro ünvanları, yetki ve sorumlulukları, bu birimlerde çalışacak elemanların genel ve özel nitelikleri ile atama şekilleri hakkında bilgi verilmiştir (T.E.D.,1992: 43).

Dünya Bankası, ülkelerin araştırma ve ölçme ve değerlendirme (testing) uygulamalarından sorumlu kurumlarını güçlendirmek amacı ile, yapılan ikili anlaşmalar doğrultusunda, çeşitli projelere destek sağlamaktadır. Bu projelerden bir tanesi de Türkiye'deki "Milli Eğitimi Geliştirme Projesi"dir (Oakland ve Hambleton, 1995).

Bu proje çerçevesinde, eğitim programlarının ders kitaplarının ve diğer eğitim öğretim araç ve gereçlerinin planlanması, geliştirilmesi ve periyodik olarak güncelleştirilmesini sağlamak üzere Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı "Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi" (EARGED) kurulmuştur (M.E.B., 1992 b).

EARGED değişik birimlerden oluşmaktadır. Bu birimlerden bir tanesi de Ölçme ve Değerlendirme Birimi (Testing and Evaluation Division) dir. Ölçme ve Değerlendirme Birimi'nin EARGED içindeki fonksiyonu; Türkiye'de çeşitli farklı yaş ve sınıf düzeylerindeki çocukların çeşitli ders alanlarında neler bildiklerini, hangi becerileri kazandıklarını belirlemeye yönelik durum tesbiti çalışmaları yapmaktır. EARGED tarafından yürütülmekte olan durum tesbiti çalışmalarının genel amaçları aşağıda sıralanmıştır.

1. Farklı yaş ve sınıf düzeyindeki öğrencilerin çeşitli konu alanlarındaki başarılarını tesbit etmek,
2. Öğrenciler, öğretmenler ve okullarla ilgili demografik bilgiler elde etmek,

3. Çeşitli konu alanlarında öğrencilerin neler bildiğini, neler yapabildiğini ve hangi becerilere sahip olduğunu güvenilir ve geçerli ölçme araçları ile belirlemek ve bu amaç doğrultusunda gerekli ölçme araçlarını planlamak, geliştirmek ve uygulamak,

4. Elde edilen verileri cinsiyet gruplarına ve farklı bölgelere göre analiz etmek,

5. Testlerle ve yapılan analizlerle ilgili bulguları özetleyen raporları M.E.B'nin ilgili birimlerine, okul müdürlerine, ders öğretmenlerine ve öğrenci velilerine duyurmak,

6. Zaman içinde öğrenci başarısının, seçilen konu alanı ve sınıf düzeylerinde ne tür değişikliklere uğradığını gösteren verileri sağlayarak ileriye dönük veri toplama faaliyetleri ile ilgili programları planlamak,

7. Türkiye'de farklı sınıf düzeyindeki öğrencilerin değişik konu alanlarındaki başarılarını başka ülkelerdeki öğrencilerin başarı düzeyleri ile karşılaştıracak veri tabanı oluşturmak.

Bu amaçla, proje kapsamında yedi coğrafi bölgeden ilk, orta ve lise seviyesinde seçilmiş olan 208 okulda Fen Bilgisi, Matematik, Sosyal Bilimler ve Türkçe alanlarına yönelik **standart başarı testleri** geliştirme çalışmaları devam etmektedir. Yapılan çalışmalarla belirtilmiş olan alanlara ilişkin öğrencilerin başarı durumları ile birlikte öğrencilerin sosyo-ekonomik durumları, okul içi ve dışı akademik faaliyetleri ve öğrenci velilerinin ilgili alanlara yönelik tutumları hakkında da bilgi elde edilebilecektir.

Yukarıda ana hatları ile özetlenmiş olan gelişmeler dışında, 1970-90 yılları arasında, Milli Eğitim Temel Kanunu ve Milli Eğitim Şuraları çerçevesinde de, eğitim sistemimizdeki ölçme ve değerlendirme uygulamaları konusunda gelişme sağlayacak önemli kararlar alınmıştır. Bu gelişmelere ilişkin bilgiler aşağıda sunulmuştur.

2. Milli Eğitim Temel Kanunu ve Milli Eğitim Şuraları Çerçevesindeki Gelişmeler

1971 yılında yapılan VIII. Milli Eğitim Şurası'nda özellikle öğrencilerin yönlendirilmesi çalışmalarının adil, isabetli ve bilimsel yöntemlerle yapılması zorunluluğu vurgulanarak, öğrenci gelişiminin değerlendirilmesinde çeşitli psikolojik ölçme araçlarından yararlanma gereği üzerinde durulmuştur (M.E.B., 1971).

"Bireylerin ilgi, istidat ve yeteneklerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onları, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi yapmak" 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile Türk Milli Eğitiminin amaçlarından birisi olarak belirlenmiştir. Bu amaca ulaşmayı sağlamak için, fertlerin eğitimleri süresince ilgi, istidat ve

yetenekleri ölçüsünde ve doğrultusunda çeşitli programlara veya okullara yöneltilecek yetiştirilmesi, Milli Eğitim Sisteminin her bakımından, bu yöneltmeyi gerçekleştirecek şekilde düzenlenmesi ve yöneltmede ve başarının ölçülmesinde rehberlik hizmetleri ile objektif ölçme ve değerlendirme metodlarından yararlanılması da aynı yasada kabul edilmiştir (Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973).

1974 yılında yapılan IX. Milli Eğitim Şurası'nda, VIII. Şura'da olduğu gibi, öğrencinin gelişiminin değerlendirilmesinde çeşitli psikolojik ölçme araçlarından yararlanma gereği yeniden vurgulanmıştır (M.E.B., 1975).

1981 yılında toplanan X. Milli Eğitim Şurasında ise, Türk Milli Eğitim Sistemi ve bu sistemin uygulanmasına ilişkin kurallar temelinde, ölçme ve bireyi tanıma araçlarının hazırlanması amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı Merkez Örgütünde bir "**Psikolojik Ölçme Araçları Merkezi**" kurulması öngörülerek, bu merkezce çeşitli psikolojik ölçme araçlarının geliştirilmesi ve psikolojik ölçme araçları üzerinde araştırmalar yapılması gereği ifade edilmiştir (M.E.B., 1981).

"Öğretmen ve Eğitim Uzmanlarının Durum ve Sorunları" konusunun ele alındığı XI. Milli Eğitim Şurası'nda, eğitim sistemimizde iyi yetişmiş öğretmenlerin yanısıra çeşitli alanlarda yetişmiş uzman elemanlara duyulan ihtiyaç vurgulanarak, ilgili uzmanlık alanlarından bir tanesinin de "Ölçme ve Değerlendirme" olduğu belirtilmiştir. Eğitim Uzmanları Komisyonu'nun hazırladığı raporda, diğer dokuz uzmanlık alanında olduğu gibi: 1) "Ölçme ve Değerlendirme Uzman"ının tanımı, 2) Görevleri, 3) Yetiştirilmesi gereken uzmanların yaklaşık olarak sayısı, 4) Uzmanların eğitimi için model önerisi 5) Uzmanların öğrencilik koşulları, 6) Öğretmenlerin uzmanlık kadrolarına geçiş koşulları, 7) Uzmanları yetiştirecek eğitim kurumları, 8) Uzmanların çalışma koşulları, 9) Uzmanların istihdam koşulları ve 10) Uzmanların yetiştirilmesinin planlanması için yapılacak işler belirtilmiştir (M.E.B., 1982: 109).

Yapılan araştırmanın konusu ile doğrudan ilgili olması bakımından bu Şura'da, ölçme ve değerlendirme uzmanının belirtilen tanım ve görevleri aşağıda aynen sunulmuştur.

Uzmanın Tanımı:

Ölçme ve değerlendirme uzmanı, değişik eğitim kurum ve kademeleri ile okullarda öğrencinin ilgi, yetenek, tutum, kişilik ve başarısını ölçüp değerlendirebilecek, öğrenciyi değerlendirme sonuçlarına ve toplumsal gereksinmelere uygun eğitim programına yönlerecek düzeyde, kuramsal alanda ve uygulamada yetişmiş kişidir.

Uzmanın Görevleri:

- Öğrencilerin eğitsel sorunlarının çözümü için gerekli olan genel ve özel yetenek testlerinin, standart başarı testlerinin hazırlanması ve geliştirilmesi konusundaki çalışmalara katılmak.

- Hazırlanan testlerin uygulanmasını ve sonuçlarının değerlendirilmesini sağlamak.

- Öğrencilerin bölüm, program, ders, iş ve meslek seçmelerine, eğitim programlarında yatay ve dikey geçişlerine ilişkin kararlarda öğrencilere ve yönetime ışık tutacak psikometrik verilerin sağlanmasında yönetime yardımcı olmak.

- Değerlendirme sonuçlarının, öğrencilerin öğrenme güçlüklerinin belirlenmesinde, öğrencilerin yönlendirilmesinde, öğretim yöntemlerinin geliştirilmesinde kullanılması için, öğretmenlere ve yönetime yardım etmek, danışmanlık yapmak.

- Ölçme ve değerlendirme konusunda hizmet içi eğitim etkinliklerinin düzenlenmesine katkıda bulunmak gereğinde hizmet-içi eğitimde görev almak (M.E.B., 1982: 136).

3. Ölçme ve Değerlendirme Sistemi Geliştirme Çalışmaları: "Ölçme ve Değerlendirme Sistemi Özel İhtisas Komisyonu Raporu - 1990" Çerçevesindeki Gelişmeler

Eğitim - Öğretimde önemli bir yer tutan ölçme-değerlendirme sistemi ile öğretim programlarının geliştirilmesi ve yeniden düzenlenmesi amacı ile kurulan özel ihtisas komisyonu çalışmalarına 28 Şubat 1990 tarihinde yapılan açılış toplantısı ile başlamıştır.

Milli Eğitim Temel Kanunu'nda belirtilen genel amaç ve ilkeler doğrultusunda eğitim sistemimizde yeniden düzenleme, geliştirme ve iyileştirme girişimi içinde önemli bir yer tutan ve öncelik arzeden "ölçme ve değerlendirme sistemi" konusunu incelemek üzere kurulmuş olan "Ölçme ve Değerlendirme Sistemi Komisyonu" saptanan görev çerçevesinde alt komisyonların hazırladıkları raporları görüşerek sorunları, çözüm ve iyileştirme önerilerini, bu önerilerin gerçekleştirilmesi için gerekli koşulları program ve projeleri belirlemişlerdir.

"Ölçme ve Değerlendirme Sistemi Komisyonu" içinde yer alan 1 no'lu alt komisyon "Yönlendirme" konusunu, 2 no'lu alt komisyon "Öğrenci Akışının Düzenlenmesi" konusunu ve 3 no'lu alt komisyon ise "Öğrenci Başarısının, Programın ve Öğretimin Değerlendirilmesi" konusunu ele alarak incelemiş ve her üç komisyonda çalışmalarının sonunda birer rapor hazırlayarak Milli Eğitim Bakanlığı'na sunmuşlardır.

"Ölçme ve Değerlendirme Sistemi Komisyonu"nu içinde yer alan 1 no'lu alt komisyon eğitim sistemimizde "yönlendirme" konusunu dört ana başlık altında ele alıp işleyerek hazırladığı raporun birinci kısmında yönlendirme konusunda ülkemizdeki mevcut duruma ve

yetersizliklere ilişkin açıklamalarda bulunmuştur. İkinci kısımda, "Eğitimde Yönlendirme" konusu üç alt başlık altında ele alınarak işlenmiştir. Birinci alt başlıkta "yönlendirmenin esas ve ilkeleri" sekiz madde halinde sıralanmıştır. İkinci alt başlıkta, "yönlendirmede yöntemler" konusu; a) okul programları ile yönlendirme ve b) rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri ile yönlendirme şeklinde ele alınmış ve uygulamaların yapılabilmesi için gerekli koşullar sıralanmıştır. Üçüncü alt başlıkta, ise "Yönlendirmede Program ve Araçlar" konusu; a) psikolojik ölçme araçları ve b) diğer araç ve programlar olmak üzere iki bölümde ele alınarak işlenmiştir. Üçüncü ve dördüncü kısımlarda ise "Yönlendirmede Örgüt" ve "Yönlendirmede Personel" konularına ilişkin bilgiler verilmiştir.

1 No'lu Alt Komisyon'un "Yönlendirme" konusunu dört ana başlık altında ele alıp işleyerek hazırladığı raporun giriş bölümünde öğrenci merkezli ve öğrenciye yönelik çağdaş, demokratik, laik ve Atatürk'çü düşünce doğrultusundaki eğitim uygulamalarının kapsamında; öğrencilerin sistem içinde çağdaş ve bilimsel yaklaşımlarla yönlendirilmelerinin temel bir gereklilik olduğu belirtilerek, yönlendirme; temelde öğrencinin eğitim süreci içinde bireysel ve toplumsal ihtiyaçlar çerçevesinde yönelmesine yardımcı olmak, kendisini bütünlüğü içinde tanımasına, meslek gelişimine ilişkin davranışları kazanmasına, kararlar vermesine ve geleceğini planlamasına yönelik bilimsel hizmetleri, süreklilik içinde öğrenciye vermek için düzenlenen etkinliklerin tümü olarak tanımlanmıştır.

Aynı raporda ülkemizdeki mevcut duruma ilişkin olarak yönlendirme, yöneltme anlayış ve ilkesi çerçevesinde 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda, öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda gelişmelerinin ve kendilerinin mutlu kılacak bir meslek sahibi olmalarının sağlanması, sistemin her açıdan bu yöneltmeyi gerçekleştirecek biçimde düzenlenmesi olarak yer almaktadır denilerek, yönlendirmenin, yöneltme ilkesi çerçevesinde; Rehberlik ve Araştırma Merkezleri ile Okul Rehberlik Hizmetleri Bürolarının temel görevleri arasında olduğu, ancak, bu merkez ve bürolar fiziki ortam ve koşullar, psikolojik ölçme araçları, hem nitelik hemde nicelik olarak personel ve ilgili uygulamalar için gerekli bütçe bakımlarından yeter düzeyde olmadıkları; rehberliğin temelini oluşturan kavram, anlayış ve ilkeler bakımından öğretmenler ve yöneticiler ve ilgili alan uzmanları arasında farklılıklar bulunduğu ve ilgililer arasında yeterli işbirliğinin bulunmadığı; yönlendirmenin temel dayanağı olan rehberlik hizmetlerinin ülke çapında yeterince yaygınlaştırılmadığı, belirtilmektedir.

Aynı raporda, yönlendirmenin esas ve ilkelerine ilişkin olarak yapılan açıklamalar aşağıda özetlenmiştir.

- Yönlendirme bir süreç olarak düşünülüp, öğrenci hakkında öğrenimi boyunca yapılacak sürekli gözlem ve değerlendirmelerin birikimine göre öğrenci merkezli bir yaklaşımdır.

- Uygulamalarda ve değerlendirmelerde gerek temel alınan ilkeler, gerek kullanılan araçlar, gerekse de elde edilen verilerin değerlendirilmesinde bilimsellik esastır.

- Yönlendirme hizmetleri temelde; a) Öğrencinin kendisini tanımasına yardımcı olan her türlü ölçme ve değerlendirme, b) Eğitim programları, okullar, meslekler ve iş dünyası hakkında bilgi iletişimi, c) Eğitsel ve mesleki danışmanlık hizmetleri olarak kavramlaştırılır.

- Yönlendirme Hizmetlerinin etkililiğini sağlama amacı; öğrencilerin, eğitim sistemi içinde yol alırken ve üst programlara ya da iş dünyasına geçişler yaparken tercihlerini belirlemede ve karar vermede yararlanabilecekleri çok boyutlu Ölçme-Değerlendirme Araçları, Rehberlik Programları ile Meslekler ve İş Dünyası konularında kapsamlı, geçerli ve güncel bilgi sistemlerinin geliştirilmesi ve bilgisayar gibi ileri teknoloji kullanımına gerek vardır.

İlgili alt komisyon yönlendirme'de yöntemler konusunu üç alt başlık altında ele alarak incelemiştir. Bunlar: 1) Okul Programları İle Yönlendirme, 2) Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetleri İle Yönlendirme ve 3) Yönlendirme'de Program ve Araçlar'dır. "Yönlendirme'de Program ve Araçlar" konusunun işlendiği kısımda psikolojik ölçme araçları ile ilgili olarak şu görüşe yer verilmektedir.

Eğitim uygulamalarında, her eğitim kademesinde "yönlendirme" hizmeti sunan uzman elemanların mesleklerinin gerektirdiği psikolojik ölçme araçları konusunda merkezi (ulusal düzeyde hizmet sunan) bir kuruluşla desteklenmeleri, onların mesleklerini evrensel düzeydeki uygulamalarla bütünleşebilecek bir düzeyde yapabilmelerinin (icra edebilmelerinin) temel koşulu olarak kabul edilmektedir (M.E.B., 1990: 27).

Raporda, yukarıda belirtilmiş olan temel koşula dayalı olarak yapılması gereken çalışmalarla ilgili olarak yapılan önerilerden araştırma konusu ile ilgili olanlar aşağıda özetlenmiştir.

- Değişik eğitim kademelerindeki öğrencilerin yönlendirilmesinde kullanılabilecek psikolojik ölçme araçlarından (Genel Yetenek Testleri, Ayrıcalı Yetenek Testleri, Özel Yetenek Testleri, Kişilik Ölçekleri, Standart Başarı Testleri, Mesleki Akademik Benlik Ölçekleri, Öğrenci Davranışlarını Değerlendirme Ölçekler vb.); 1) Mevcut olanları bünyesinde

toplayan, 2) Mevcut olmayanları geliştiren, uyarlayan, 3) Bunların MEB'na bağılı kuruluşlarda dağıtım, uygulama ve kullanım sistemini, psikolojik ölçme araçları için öngörülen bilimsel ve etik (aktöresel) standartlara uygun olarak, kurup geliştiren ve denetleyen. bir "PSİKOLOJİK ÖLÇME ARAÇLARI GELİŞTİRME MERKEZİ" kurulmalıdır.

Bu Merkez, Psikolojik Ölçme Araçları alanında formasyonu olan yeterli sayıda uzman elemanın, özellikle üniversitelerde olmak üzere yarı zamanlı uzman elemanlarla da desteklenerek çalıştıkları bir kurum olarak örgütlenmelidir.

- Öngörülen merkezde, günümüzde öğrenciyi yönlendirme etkinliklerinde önem kazanan, "Bilgisayar Destekli Programlar"dan da yararlanmayı öngören yaklaşımlarla, kapsamlı bir "Psikolojik Ölçme Araçları Geliştirme Projesi" çerçevesinde ilgili kuruluşlarla da (Üniversiteler, ÖSYM, TÜBİTAK, DPT, vb) işbirliğine dayalı olarak; her öğretim kademesi için, "Yönlendirme" hizmetlerinde kullanılabilecek Psikolojik Ölçme Araçlarının geliştirilmesine başlanmalıdır.

- Öngörülen merkezce oluşturulacak proje grubunun, halen ülkemizde belirli amaçlarla uygulanmakta olan ulusal düzeydeki "test programları"nın sonuçlarından, öğrencinin yönlendirilmesine yardım süreçlerinde etkili bir biçimde yararlandırılmasını ilgili kuruluşlarla da işbirliği yaparak, ortaya koyması sağlanmalıdır (Örneğin; ÖSS sonuçlarından öğrencinin yönlendirilmesinde yararlanılması gibi.).

- Psikolojik Ölçme Araçlarından yararlanma konusunda oluşturulacak sistem, eğitim-öğretim etkinliklerinin işleyişi ile bütünleştirilerek işlerliğe kavuşturulmalıdır. Bu çerçevede, okullarda yönlendirme hizmetlerinde kullanılabilecek Psikolojik Ölçme Araçlarının uygulanabileceği, yönlendirmeye dayalı bilgilerin verilebileceği, uygulanan Psikolojik Ölçme Araçları sonuçlarının "Bireysel veya Grup Yönlendirme Programları" çerçevesinde ele alınabileceği uygun yer ve saatler haftalık okul programları içinde yer almalıdır.

- Öngörülen merkez; (1) Okul öncesi ve ilk okulda, (2) Ortaokulda, (3) Çok amaçlı ve programlı lisede, olmak üzere, öğrenciyi yönlendirme hizmetlerinde kullanılabilecek Psikolojik Ölçme Araçlarını bir "Okul Test Programı" ve proje yaklaşımı çerçevesinde, öncelikle ele alınması gereken araçların neler olduğunu ortaya koyarak, bunlar üzerinde geliştirme, uyarlama çalışmaları öncelik vermelidir.

- Ülkemizde, 1987 yılında Devlet Bakanlığı "İstihdam Geliştirme Çalışmaları" çerçevesinde ve bir proje esasına göre ülkemiz koşullarına uyarlanan ve uygulamaya konulan Bilgisayar Destekli Mesleki Rehberlik Programı olan "SEÇENEKLER-Meslekler Programı"nın

eğitim sistemine kazandırılarak, sistemle bütünleştirilmesi ve yönlendirme çalışmalarında kullanılmasına geçilmesi sağlanmalı ve benzer program ve araçları geliştirme çalışmaları değerlendirilmelidir.

Ölçme ve Değerlendirme Sistemi Özel İhtisas Komisyonu içinde yer alan 3 no'lu alt komisyon eğitim sistemimizde ölçme ve değerlendirme ile ilgili sorunları ve bunların giderilmesine yönelik olarak önerileri belirleyerek bir rapor hazırlamıştır (M.E.B., 1990). Yapılan araştırmanın konusu ile doğrudan ilgili olması nedeniyle ilgili alt komisyonun belirlemiş olduğu sorunlar ve çözüm önerileri aşağıda sıralanmıştır.

Ölçme ve Değerlendirme İle İlgili Sorunlar:

- Ölçme ve değerlendirme alanında uzmanlaşmış elemanlar sayıca yetersizdir. Bunun yanında ölçme ve değerlendirme konusunda eğitim yapan ve hizmet veren kuruluşların sayısı da çok az ve mevcutların imkanları da çok sınırlıdır.

- Yönetici, müfettiş ve öğretmenlerce ölçme ve değerlendirmenin öğretimin etkililiğine ve verimin artırılmasına ne gibi katkılarda bulunabileceği çok iyi anlaşılmış değildir.

- Ölçme ve değerlendirme imkanlarından yararlanarak öğrenme ve öğretme süreçlerinde olup bitenleri yakından izleme, denetim altına alma ve bu yolla, ülkenin eğitilmiş insan gücünün oluşturulmasında sonucu belirleyici bir rol oynama istek ve arzusu yeterince canlı değil, bu konuda aksine, "ne çıkarsa" anlayışı hakim görünmektedir.

- Okullarda, ölçme araç veya yöntemlerinden yararlanma sırasında gerekli olabilecek teknolojik imkanlar sınırlıdır.

- Eğitimde çeşitli amaçlarla kullanılabilecek psikolojik ölçme araçları yeterince geliştirilememiştir.

Okullarda, ünitelerdeki öğrenme eksikliklerini ve bu eksiklere yol açmış olabilecek güçlükleri belirlemede kullanılabilecek izleme testleri çok sınırlı olarak uygulanmaktadır.

Derslerin belli dönemleri sonunda hedeflere ne ölçüde ulaşabildiğini ortaya koymada kullanılabilecek öğrenme düzeyini belirleme testleri yeterince geliştirilememiştir. Derslerle ilgili standart başarı testleri yoktur.

- Öğretmenler, eğitimde kullanılan öğretimle ilgili testleri yerinde ve doğru olarak kullanabilecek düzeyde yeterince yetiştirilmemişlerdir.

- Yönetici ve deneticiler, eğitimde ölçme ve değerlendirme imkanlarından en iyi şekilde yararlanma konusunda öğretmenlere yeterli desteği sağlayabilecek durumda değildirler.

- Öğretmen, yönetici ve deneticilerin eğitimdeki etkililiği ve verimi artırmak için ölçme ve değerlendirme işleminden nasıl yararlanılabileceği konusunda bilgi ve beceri yönünden eğitime ihtiyaçları vardır.

Öneriler:

- Ölçme ve değerlendirmede temel yaklaşım öğrencilerin yeteneklerinin ve başarılarının geliştirilmesi olmalıdır. Değerlendirme, öğrenme kapasitesini geliştirmek ve başarıyı artırmak amacıyla eğitimin tamamlayıcı bir ögesi olmalıdır.

Özel yeteneklerin erken tanınması ve gelişmelerinin desteklenmesi için seçme yaklaşımından yararlanılmalıdır.

- Öğretimin değerlendirilmesinde hangi durumlarda mutlak, hangi durumlarda bağıl ölçütlerin kullanılacağı ve bu ölçütlerin neler olacağı açık ve seçik olarak belirlenmelidir.

Temel nitelikli derslerin değerlendirilmesinde mutlak, diğer derslerde ise mutlak veya bağıl ölçütler kullanılmalı, bu derslerin neler olacağı Bakanlığın ilgili kurumu, uzman, bilim adamları ve yetkililerce belirlenmelidir.

- Eğitimde öğretimle ilgili çeşitli amaçlara uygun testler veya başka ölçme yöntemleri geliştirilerek bütün okullarda kullanıma sunulmalıdır. Okullarda okutulmakta olan her dersin her ünitesi ile ilgili öğrenmeleri izleme testleri uygulanmalı, bu testin sonuçlarına göre eksiklikleri tamamlama, yanlışları düzeltme çalışmaları yapılmalıdır. Öğrencilerin büyük çoğunluğunun üniteyi tam öğrenmesi sağlanmalıdır.

- Okullarda (a) öğrenmeleri izleme, (b) öğrenme düzeyini belirleme, (c) standart başarı testleri kullanılarak toplanan bilgiler üzerinde, a) Öğrenci başarısını, b) Öğretim programını, c) Öğretim hizmetini, değerlendirme çalışmaları yapılmalıdır. Öğrenci başarısı, öğretim programı ve öğretim hizmetinin bu değerlendirmeler ışığında sürekli geliştirilmesi yoluna gidilmelidir.

- Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında, okullara ve öğretmenlere, sürekli olarak araç, bilgi, danışmanlık, eğitim ve benzeri yardımlar sağlanmalıdır. Ölçme ve değerlendirmenin temel gerekleri ve bunların karşılanma yollarına ilişkin bilgi, uygulama örnekleri v.b. ile ilgili canlı bir iletişim ağı oluşturularak, ölçme ve değerlendirme uygulamalarında, ölçüt sonuçlarından değişik amaçlarla yararlanılması v.b. konularındaki yetersizlik ve hatalar saptanarak giderilmelidir.

- Ülkenin insan yetiştirmedeki etkililik ve verimi uzman kişilerce yakından ve sıkı bir biçimde izlenmeli; bu konudaki yetersizlik ve aksamalar olabildiğince çabuk bir şekilde tespit edilerek bunların giderilmesine çalışılmalıdır. Bu amaçla kurulmakta olan "Eğitim Araştırma ve

Geliştirme Merkezi" içinde eğitimi izleme merkezi veya birimi kurulmalı, bu merkez veya merkezlerde değişik amaçlara yönelik ölçme ve değerlendirme hizmetleri verilmelidir.

4. M.E.B'nin Özel Dershanelerdeki Ölçme ve değerlendirme Uygulamalarına Yönelik Aldığı Kararlar Çerçevesindeki Gelişmeler

Milli Eğitim Bakanlığı 1987 ve 1988 yıllarında özel dershanelerde ölçme ve değerlendirme servislerinin kurulması, buralarda ilgili bölüm mezunu elemanların görevlendirilmesi ve görevlendirilen elemanlardan beklenen görevlerin neler olması gerektiği yönünde bir takım çalışmalar yapmıştır. Bu çalışmalar aşağıda özetlenerek sunulmuştur.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın yayınladığı 13.08.1987 tarih ve 18112 sayılı genelgesi uyarınca özel dershanelerde "Ölçme ve Değerlendirme Servisleri" ile "Rehberlik Servisleri"nin kurulması öngörülmüş ayrıca, bu servislerde fakültelerin ilgili bölümlerinden mezun olan elemanların görevlendirilmesinin esas olduğu belirtilerek; dershanelerin en geç iki yıl içinde bu gereği karşılamalarının şart olduğu karara bağlanmıştır (M.E.B.,1987).

Özel dershanelerdeki iç düzende birlik sağlamak amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 1988 yılında hazırlanan "Özel Dershaneler Tip Yönetmeliği"nin 8. maddesinde özel dershanelerin bünyelerinde kurulması öngörülen "Ölçme ve Değerlendirme Servisleri" ile "Rehberlik Servisleri"nin dershaneinin kapasitesine göre "Ölçme-Değerlendirme ve Rehberlik Servisi" birleştirilebileceği belirtilmiştir. İlgili yönetmeliğin 19. maddesinde "Ölçme ve Değerlendirme Servisi" nde çalışan elemanların görevleri aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

- Tekniğe uygun soruların hazırlanabilmesi için ilgililere açıklayıcı döküman temin etmek
- Test sorularını derslere, konulara, ölçmek istediği amaca göre ayırarak soru bankası oluşturmak.
- Her sorunun muhtelif uygulama tarihlerine göre analizlerini yapmak; soruların güçlük dereceleri ile ayırıcılık güçlerini hesaplamak; güçlük dereceleri, ayırıcılık güçleri vb. yönlerden uygun olmayan soruları tesbit ederek soru bankasından çıkarmak.
- Ölçme ve değerlendirme sonuçlarına göre program geliştirme ihtiyaçlarını belirlemek.
- Öğretime başlamadan önce öğrencilerin seviyelerini tespit etmek, öğretim faaliyetleri esnasında çeşitli zaman dilimlerinde verimi ölçmek maksadı ile her devre için sınav programı hazırlamak.
- Ölçme ve değerlendirme sonuçlarına göre öğrencilerin derslere ve ulaşılması beklenen hedef davranışlara göre; başarı veya başarısızlıklarını tespit etmek tespit sonuçlarını tavsiyelerle birlikte öğrencilere ve ilgili öğretmenlere vermek.
- Yapılan seviye kontrol, seviye tespit ve deneme sınavları sonuçlarına göre öğrencilere ara karneler vermek.

- Ayrıca, bunların dışında idarece, öğretmenler kurulunca veya servisçe yapılması faydalı ve lüzumlu görülen iş ve faaliyetleri yapmak (M.E.B., 1988: 13)

Özel dershanelerin kurulduğu ilk yıllardan itibaren üzerinde çok tartışılan eğitim konularından biri olması, ayrıca yapılan araştırmanın Özel Dershanelerin "Ölçme ve Değerlendirme Servisleri"nde çalışan elemanların görevlerine yönelik olması dolayısı ile burada "eğitim sistemimizde özel dershaneler"in gelişimi, doğmasına ve çoğalmasına neden olan etkenler ve özel dershanelerin eleştirilen yönleri konusunda açıklamalar yapılması uygun görülmüştür.

B. Eğitim Sistemimizde Özel Dershaneler

1. Özel Dershanelerin Gelişimi:

Özel dershanelerin ülkemizdeki gelişimi, Duman (1984)'ın "Özel Dershanelerin İşlevleri" konulu Yüksek Lisans Tezi'nden özetlenerek aşağıda verilmiştir.

Özel dershanelerin varlığı Cumhuriyetin ilk yıllarına hatta Cumhuriyet öncesine kadar uzanmaktadır. Cumhuriyet öncesi dönemde özellikle İstanbul'da yabancı dil, biçki-dikiş, daktilo, moda, muhasebe vb. konularda kısa süreli kurslar düzenleyen özel dershanelere rastlanmaktadır. Cumhuriyetin ilanından itibaren eğitime yenileşme aracı olarak bakılmış; Atatürk ve arkadaşları laik ve çağdaş eğitim kurumlarını açma ve yaygınlaştırma işine büyük önem vermişlerdir. Bunun sonucu, 1924-1950 yılları arasında eğitimin ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kademelerinde hem okul sayısı hemde öğrenci ve öğretmen sayıları bakımından büyük artışlar olduğu görülmüştür. Eğitime olan talebin artması, anne ve babaların çocuklarının eğitimlerini devam ettirmeleri yönünde kuvvetli istek duymaları sonucu, bazı anne ve babaların çocuklarına özel ders aldırarak ve bu işin; Milli Eğitim Bakanlığı'nca bir genelge ile belli esaslara bağlanmaya ihtiyaç duyulacak kadar yaygınlaştığı anlaşılmaktadır. MEB yayınladığı, 13.1.1934 tarihli genelgesi ile kimlerin nerede ve nasıl özel ders verebileceğini açıklayarak, bu genelgeye ek olarak bir de "Özel Ders Verme Beyannamesi" yayınlanmıştır. 1940'lı yıllarda öncelikle ev ekonomisi, yabancı dil, muhasebe vb. alanlarda kısa süreli kurslar düzenleyen dershanelerin; öğrencileri yetiştirmeye ve onları sınavlara hazırlamaya yönelik kurslar da düzenlemeye başladıkları görülmektedir. Bu dönemde özel dershanelerin sayısının hızla artması üzerine MEB, 26.7.1943 tarih ve 1081 sayılı genelgesi ile bir "İç Yönetmelik"

hazırlayarak özel dershanelerin kuruluş, işleyiş ve denetimine ilişkin uyulması gereken kuralları belirlemiştir.

Yükseköğretim kurumlarının seçme sınavı ile öğrenci almaya başladığı 1955'li yıllarda ortaöğretimden mezun olan bütün öğrenciler yüksek öğretime gidebildiği halde çeşitli nedenlerden dolayı bu oran 1980-81 öğretim yılında %13'e kadar düşmüştür.

Üniversiteye girişin her yıl bir önceki yıla göre daha zor hale gelmesi, giriş sınavları ile öğrenci alan ve benzeri okullara göre çok daha iyi eğitim imkanlarına sahip olan kolej, Anadolu Liseleri ve Fen Liseleri gibi okulların çoğalması, anne ve babaların çocuklarını bu okullara gönderme yönünde kuvvetli bir istek doğması ve aynı zamanda sınavları geçmenin tek ölçütü haline gelen "puanı" yükseltici yol, yöntem ve tekniklerin hayati bir önem kazanmaya başlaması ile birlikte çeşitli amaçlarla kurslar düzenleyen özel dershaneler, üniversiteye giriş sınavları ile birlikte kolej, anadolu liseleri ve fen liseleri gibi okulların giriş sınavları için de hazırlık kursları düzenlemeye başlamışlardır.

13.5.1981 tarih ve 3900 sayılı genelge ile özel dershanelerdeki işlemler her yönü ile okul disiplini paraleline getirilmiş ayrıca, özel dershanelerin, eğitim-öğretim ve yönetim işlerini yeniden düzenlemek amacı ile MEB. tarafından 26.2.1981 yılında bir "Özel Dershaneler Yönetmeliği" hazırlanmıştır.

M.E.B.'nın 14. 03. 1988 tarihinde özel dershanelerdeki iç düzende birlik sağlamak amacı ile yayınladığı "Özel Dershaneler Tip Yönetmeliği"nin 6. maddesinde özel dershanelerin kuruluş amacı aşağıdaki gibi belirtilmiştir.

- Kurumun amacı, öğrencileri;**
- a) Zayıf oldukları derslerden yetiştirmek ve bilgi seviyelerini yükseltmek,
 - b) Bir üst okulun giriş sınavları ile okul dışından bitirme sınavlarına hazırlamak,
 - c) Belli alanlarda ilerlemek maksadı ile araştırma ve incelemeler yapmak, ilgi ve istidatları doğrultusunda ihtisaslaşmak isteyen öğrencilere gerekli imkan ve ortamı sağlamak, bu gibi öğrencileri tespit ve teşvik etmek (M.E.B., 1988: 4).

1965 tarih ve 625 Sayılı Özel Öğretim Kurumları Kanunu'na dayalı olarak çıkarılan yönetmeliklerle her çeşit özel kurslardan ayrı kuruluş, işleyiş, yönetim ve denetime kavuşturulan özel dershanelerin sayıları giderek artmış ve 1983 yılı itibari ile 174'e ulaşmıştır.

Bugün halen 28.7.1984 yılında Resmi Gazetede yayınlanan 11.7.1984 tarih ve 3035 sayılı Özel Öğretim Kanunu'na (Özel Öğretim Kurumları Kanunu, 1984) tabi olarak devletin denetim ve gözetimi altında faaliyet gösteren özel dershanelerin sayısı 1985 yılında 301'e, 1990 yılında 772'ye ve 1995 yılında ise 1301'e yükselmiştir (M.E.B., 1995).

2. Özel Dershanelerin Doğmasına ve Çoğalmasına Neden Olan Etkenler:

Akyüz (1993) ülkemizde özel dershanelerin doğmasına ve hızla yaygınlaşmasına yol açan nedenleri şöyle özetlemektedir.

- Özellikle ilk ve orta öğretimde sınıfların kalabalıklaşması yüzünden öğretmenlerin öğrencilerle yeterince ilgilenememeleri, araç gereç, laboratuvarları kullanamamaları, ikili, üçlü öğretim nedeniyle eğitimin niteliğinin düşmesi.

- Öğretmenlerin dağılımının bölgelere ve okullara göre farklılık göstermesi.

- Öğretmenlerin yetiştirmeleri vs. nedeniyle farklılık göstermeleri.

- Bazı okullarda derslerin boş geçmesi veya yetersiz elemanlarca doldurulması.

- Giriş sınavı ile öğrenci alan okulların kontenjanlarının artan talep karşısında, sınırlı kalması ve buralara girişin her yıl daha da güçleşmesi.

- Okullarda uygulanan sınav tekniği ile seçme sınavlarındakilerin farklı olması nedeniyle öğrencilerin bunları öğrenme ihtiyacı duymaları.

- Giriş sınavlarının muhtevası ile okullarda kazandırılan bilgiler arasında özdeşlik bulunmayışı.

- Farklı programlardan geçen lise öğrencilerinin üniversite giriş sınavında aynı sorulara tabi tutulmaları.

- Velilerin, çocuklarının iyi yetişmesi için gittikçe daha güçlü bir arzu duymaları.

- Giderek zorlaşan üniversiteye gidişin en önemli yolunun puanları yükseltici teknikleri ve bilgileri kazanmak olarak görülmesi.

3. Özel Dershanelerin Eleştirilen Yönleri:

Özel dershanelerin eleştirilen ve bu gün halen güncelliğini koruyan yönleri konu ile ilgili olarak 1984 yılında hazırlanmış olan bir yüksek lisans tez çalışmasından özetlenerek aşağıda verilmiştir.

- Özel dershaneler, genellikle büyük kentlerde açılmış olup dershane bulunmayan yerleşim birimlerinde oturanlar, bu kurumlardan yararlanamamakta; bu durum ise fırsat eşitliğini zedelemektedir.

- Rasyonel bir ücret politikası izlenememesi sonucu özel dershaneler, bir kamu hizmeti olan eğitim-öğretim yolu ile aşırı kazançlar elde etmişler; eğitim ve öğretimi bir ticari meta haline getirmişlerdir.

- Özel dershaneler, devlet okullarındaki tecrübeli ve kaliteli öğretmenleri yüksek ücretle kendilerine çekerek, okullarımızdaki eğitimin kalitesini olumsuz yönde etkilemektedirler.

- Özel dershaneler, M.E.Bakanlığı'na bağlı devlet okullarındaki programları uygulamak zorunda olduklarına göre, okullarımızca yapılması gereken görevleri yerine getiren ticari kuruluşlardır.

- Öğrencilerin adeta şartlanmışçasına; okulların yanında bu kurumlara da devam etmeleri, onların öğrenim yükünü artırmakta ve öğrenme kapasitelerini zorlamaktadır.

- Öğrencileri, sınavlardaki başarının sırrının bu kurumlarda olduğuna inandırarak, okulundan ve öğretmenlerinden soğumasına neden olmaktadır.

- Dershanelerde, öğrenciye bilgi kazandırmaktan çok, hızlı bir şekilde soru çözme (cevaplama) yöntem ve teknikleri öğretilmektedir.

- Özel dershaneler, merkezi sistem ve sorularını ve sonuçlarını çeşitli yollarla yayınlarak, kamuoyunda bir takım kuşku ve kaygılar yaratmaktadır.

- Özel dershaneler zaman zaman, kaçak olarak; okullardaki öğretmenleri çalıştırarak bir yandan öğretmenlerin haftalık ders yükünü artırmakta, diğer yandan öğretmen-öğrenci ilişkisine gölge düşürmektedir (Duman, 1984).

1981 Yılı Hükümet Programı'nın genel ortaöğretimle ilgili tedbirler bölümünün 15. maddesinde, yukarıda belirtilmiş olan özel dershanelerin eleştirilen yönleri temel alınarak, eğitimde fırsat eşitliğini bozan özel dershanelerin, kısa dönemde kontrol altına alınması, uzun dönemde ise kapatılması ve bu fonksiyonun Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı devlet okullarında açılan hazırlama kurslarınca yerine getirilmesi yönünde önemli bir karar yer almaktadır. Özel dershanelerin kapanmasını öngören yasanın hazırlık çalışmasına başlanmasından sonra özel dershanelerin doğmasına ve çoğalmasına neden olan etkenler ve özel dershanelerin eleştirilen yönleri ile birlikte, bu kurumların kapatılması halinde ortaya çıkabilecek olumsuz durumlar da kamuoyunda tartışılmaya başlanmıştır. MEB Yetkililerinin, DPT Yetkililerinin ve Özel Dershane Temsilcilerinin özel dershanelerin kapatılması durumunda ortaya çıkabilecek sorunlara ilişkin görüşleri bir kaynağa dayalı olarak aşağıda özetlenmiştir.

Özel Dershanelerin kapatılması durumunda;

1) Özel dersler veya kurslar evlerde veya bürolarda, çok daha yüksek ücretlerle devam edecektir.

2) Devletin vergi kaybı olacaktır.

3) Özel dershanelerde çalışmakta olan öğretmen memur ve diğer personel için yeni istihdam alanları öngörülmediği takdirde küçük çapta da olsa işsizlik sorununa olumsuz etkisi olacaktır.

4) Resmi ortaöğretim kurumlarında hedeflenen niteliğe ulaşmadan ve üniversitelerarası seçme sınavları ile lise programları arasında paralellik kurulmadan, özel dershanelerin kapatılması, çok pahalı bir ders piyasasının doğmasına neden olacak ve bu durum eğitimde varolduğu düşünülen fırsat eşitsizliğini daha da artıracaktır.

5) Özel dershaneleri denetlemek her zaman mümkün ve kolayken, özel ders verme işini denetlemek mümkün olmayacak; böylece özel ders veren öğretmenler üzerindeki devlet denetimi ortadan kalkacaktır (Duman,1984).

16.6.1983 tarih ve 2843 Sayılı Kanun'un, özel dershanelerin kapanmasını öngördüğü 1 Ağustos 1984 tarihinin yaklaştığı günlerde, özel dershanelerin kapatılması durumunda yukarıda belirtilmiş olan sorunlarda göz önünde bulundurularak 11.7.1984 tarih ve 3035 Sayılı Kanunla, mevcut özel dershanelerin varlığını sürdürmelerine ve yenilerinin açılmasına yeniden imkan sağlanmıştır.

II. İLGİLİ YAYINLAR

Ölçme ve değerlendirme uzmanları ile ilgili olarak yurt dışındaki çalışmalara ilişkin literatüre genel olarak bakıldığında ilgili servis elemanlarının psikometrist adı altında çeşitli eğitim kurumlarında ölçme ve değerlendirme çalışmalarından sorumlu elemanlar olarak görevlendirildikleri görülmektedir. Ancak ilgili elemanların görevleri konusunda herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.

Ülkemizde, özel dershanelerdeki ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların kendilerinden beklenen görevleri ne derece yerine getirdiklerini konu alan tek çalışma 1994-95 öğretim yılında Nartgün (1995) tarafından "özel dershanelerin ölçme-değerlendirme ve rehberlik servislerinin görevlerini yerine getirme dereceleri" adı altında bir seminer çalışması biçiminde yapılmıştır. Bu çalışmada özel dershanelerin ölçme-değerlendirme ve rehberlik servislerinde ne derece alanla ilgili uzman elemanların görevlendirildiği ve servislerde çalışan elemanların "özel dershaneler tip yönetmeliği"nde belirtilmiş olan görevleri ne derecede yerine getirdikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Yapılan çalışmadan elde edilen sonuçlar a) bu servislerde çalışan elemanların % 56'sının rehberlik ve psikolojik danışmanlık, % 13'ünün ölçme ve değerlendirme, diğerlerinin ise değişik programlardan mezun olduklarını, b) servislerde çalışan elemanların kendilerinden beklenen görevleri istenilen düzeyde yerine getiremediklerini göstermiştir.

1982 yılında, "Milli Eğitim Hizmetinde Öğretmen ve Eğitim Uzmanları - Durum ve Sorunlar" konusunun ele alınarak incelendiği XI. Milli Şurası'nda diğer uzmanlık alanları ile birlikte ölçme ve değerlendirme uzmanlarından beklenen görevler belirlenerek maddeler halinde sunulmuştur. Ölçme ve değerlendirme uzmanlarından beklenen görevlerle ilgili olarak yapılan ikinci çalışma Milli Eğitim Bakanlığı'nca 1988 yılında yayınlanan Özel Dershaneler Tip Yönetmeliği'nde özel dershanelerin ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların yerine getirmeleri beklenen görevlerin sıralanması şeklinde olmuştur. Hem XI. Milli Eğitim Şurası hemde Özel Dershaneler Tip Yönetmeliği'nde maddeler halinde belirtilmiş olan görevler daha önceki kısımlarda verildiği için burada tekrar verilmemiştir. Ölçme ve değerlendirme uzmanlarından beklenen görevlere ilişkin üçüncü bir kaynak T.E.D. Ankara Koleji Vakfı Özel Lisesi Kuruluş Görev Yönetmeliği (T.E.D., 1992)'dir. Bu yönetmelikle T.E.D Ankara Koleji Vakfı Özel Lisesi bünyesinde "program geliştirme, ölçme değerlendirme ve eğitim merkezi" adı

altında bir birim açılması öngörülmüş ve bu birimde çalışacak ölçme ve değerlendirme uzmanlarının görevleri aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

a) Asıl görevi ölçme araçlarının hazırlanması çalışmalarını, ilgili öğretmenler, program geliştirme uzmanı ve bilgi işlem merkezi uzmanları ile sıkı işbirliği içinde yürütmek.

b) Test vb. sınav araçlarını hazırlamak, ön denemeler yapmak, sonuçlarını değerlendirmek ve buna göre testin ve diğer sınav tiplerinin geliştirilmesi çalışmalarını yürütmek.

c) Testlerin ve diğer ölçme araçlarının öğrencilere uygulanmasını, sonuçlarının okunmasını, değerlendirilmesini, öğretmen ve öğrencilere duyurulmasını sağlamak.

d) Öğrencileri tanıma ve yerleştirme, öğrenmeleri izleme ve öğrenme düzeylerini belirleme çalışmaları yapmak.

e) Uygulanan öğretim programlarının çeşitli açılardan değerlendirilerek devamlılığı ve etkililiği noktalarının ölçülmesi için çalışmalar yapmak.

f) Öğrenciler için telafi eğitimi gerektiren yerleri saptamak ve ilgililere bildirmek.

g) Ders programlarından kaynaklanan eksiklikler varsa, ilgili ders programının değerlendirilerek geliştirilmesini sağlamak üzere program geliştirme uzmanları ile işbirliği yapmak.

h) Amirlerinin verdiği diğer görevleri yapmak.

Eğitimde ölçme ve değerlendirme uygulamalarının sistemli, planlı ve programlı bir biçimde alan uzmanları tarafından yürütülmesi, eğitimde ölçme ve değerlendirme uygulamalarından maksimum düzeyde yararlanılması bakımından büyük önem taşımaktadır. Eğitimde ölçme ve değerlendirme uygulamaları ile ilgili diğer bir önemli nokta ise bu uygulamaları gerçekleştirecek alan uzmanlarının tanım ve görevlerinin net bir biçimde ortaya konmasıdır.

Ölçme ve değerlendirme uzmanlarından beklenen görevlere ilişkin XI. Milli Eğitim Şurası'nda, T.E.D. Ankara Koleji Kuruluş Görev Yönetmeliği'nde ve özellikle Özel Dershaneler Tip Yönetmeliği'nde belirlenmiş olan görevlerin genel ifadeler biçiminde ele alınmış olduğu düşüncesinden hareketle "Özel Dershanelerin Ölçme ve Değerlendirme Servislerinde Çalışan Elemanların Görevleri ve Hizmetlerin Etkililiğinin Değerlendirilmesi" adı altında yapılan bu çalışmada özel dershanelerde yer alan ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlardan beklenen görevler, alan uzmanlarının görüşlerine dayalı olarak işe-vuruklaştırılmış ve üç görev alanına ayrılarak aşağıdaki gibi listelenmiştir.

A. Özel Dershanelerdeki Ölçme ve Değerlendirme Servislerinde Çalışan Elemanlardan Beklenen görevler

Ölçme ve Değerlendirme Servisinin Yıllık Programının ve Uygulama Planının Hazırlanması ve Geliştirilmesine Yönelik Görevler :

1. Ölçme ve değerlendirme servisinin yıllık programını ve uygulama planını hazırlama.
2. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları için gerekli yer, araç ve gereçlerin temin edilmesi için ilgililere önerilerde bulunma.
3. Yıllık ölçme-değerlendirme programı ve uygulama planı hakkında öğretmen, öğrenci ve diğer ilgililere bilgi sağlama.
4. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında görev alan personelin işbirliği içerisinde çalışmasını sağlama.
5. Yıllık program ve uygulama planındaki ölçme ve değerlendirme uygulamalarının ne ölçüde gerçekleştiğine ilişkin olarak öğretmen, öğrenci ve diğer ilgililere bilgi sağlama.
6. Bir sonraki öğretim yılının programı için öğretmen, öğrenci ve diğer ilgililerin görüş ve önerilerini saptama.
7. Alanla ilgili yenilikleri (bilgisayar destekli rehberlik programları, psikolojik ölçme araçları geliştirme çalışmaları v.b.) izleyerek yıllık program ve uygulama planının bu yenilikler çerçevesinde geliştirilmesini sağlayacak çalışmalar yapma.

Psikolojik ölçme Araçlarının (Testler) Hazırlanması, Geliştirilmesi, Hazır Olanların Seçilmesi, Uygulanması, Puanlanması ve Sonuçlarının Değerlendirilmesine Yönelik Görevler:

8. Dershaneye kayıt olan öğrencilerin bilgi düzeylerinin belirlenmesi ve öğrencilerin sınıflandırılması için gerekli olan ölçme araçlarını (seviye tespit testleri v.b.) ders öğretmenleri ile birlikte hazırlama.
9. Öğrencilerin devam ettikleri derslerdeki başarı düzeylerini belirlemek amacıyla ilgili ders öğretmenleri ile birlikte başarı testleri hazırlama.

10. Program geliştirme ve değerlendirme çalışmalarında kullanılacak ölçme araçlarını (testleri) ders öğretmenleri ile birlikte hazırlama.
11. Bir üst okulun (üniversiteler) giriş sınavlarına öğrencileri hazırlamak amacıyla yapılan deneme sınavları için gerekli olan testleri ders öğretmenleri ile birlikte hazırlama.
12. Hazırlanan ölçme araçları (testler) ile ilgili olarak ön denemeler yapma.
13. Deneme uygulamalarından elde edilen bilgilere dayalı olarak test ve madde puanları analizlerini (ortalama, standart sapma, madde güçlük indeksi, madde ayırtıcılık gücü indeksi v.b) yapma.
14. Deneme uygulamaları yapılan testlerin kullanılış amaçlarına uygun güvenilirlikte ve geçerlikte olup olmadığını belirleme.
15. Uygun geçerlik ve güvenilirliğe sahip olmayan testlerin daha güvenilir ve geçerli hale getirilmesi için gerekli olan çalışmaları yapma.
16. Test ve madde istatistikleri bakımından uygun olan maddeleri seçerek testte son şeklini verme.
17. Geliştirilmiş olan testleri öğrencilere uygulama, puanlama ve sonuçlarını ilgililere (öğretmen, öğrenci vb.) bildirme.
18. Test ve madde istatistikleri bakımından uygun bulunan soruları derslere, konulara ve ölçmek istediği davranışlara göre ayırarak madde bankası oluşturma.
19. Öğrencilerin yönlendirilmesi amacıyla kullanılacak olan standart testleri (ilgi envanterleri, kişilik ölçekleri, yetenek testleri, tutum ölçekleri v.b) seçme.
20. Öğrencilerin yetenekli oldukları alanlar hakkında bilgi sahibi olmaları amacıyla yetenek testleri (genel yetenek-özel yetenek-ayrıcalı yetenek) uygulama ve sonuçları ilgili öğrenci ile birlikte yorumlama.
21. Öğrencilerin ilgi duydukları alanların belirlenmesi amacı ile **ilgi envanterleri** uygulama, puanlama ve sonuçlarını değerlendirerek yorumları ile birlikte ilgililere verme.
22. Öğrencilerin çeşitli kişilik özellikleri hakkında bilgilendirilmeleri amacı ile **kşilik ölçekleri** uygulama, puanlama ve sonuçlarını değerlendirerek ilgililere bildirme.
23. Öğrencilerin çeşitli durumlara ilişkin tutumlarının belirlenmesi amacı ile **tutum ölçekleri** uygulama, puanlama ve sonuçlarını değerlendirerek ilgililere bildirme.
24. Rehberlik amaçlı kullanılacak olan diğer ölçme araçlarını (soru listesi, otobiyografi, değerlendirme cetveli v.b.) hazırlama.

Etik İlke ve Standartların İzlenmesi ve Gerçekleştirilmesine Yönelik Görevler:

25. Uygulanacak olan testlerin niteliği ve amacı ile sonuçların kesin olarak nerede kullanılacağı hakkında testi alanlara bilgi verme.
26. Uygulanacak olan test seçilirken testin hem geçerlilik ve güvenirlik hem de testi alan kişi açısından uygun olması için gerekli olan çalışmaları yürütme.
27. Çeşitli testlerin uygulanması, puanlanması, yorumlanması için farklı bilgi, beceri ve hazırlığa ihtiyaç olduğunu bilme, kendi bilgi, beceri ve hazırlık sınırlarını aşan uygulamalara girişmeme.
28. Testlerin standardize edilirken belirlenmiş olan koşullar altında uygulanmasını ve değerlendirilmesini sağlama.
29. Testlerin nitelik bakımından yeterli olmayan kişiler tarafından kullanılmasını önleyici önlemler alma ve testlerin hatalı kullanımından kaçınma.
30. Öğrenci hakkında yapılan ölçmelerin, tavsiyelerin, yazılan raporların toplanan bilgilere, bulgulara, yeterli kanıtlara ve öğrenci ile yapılan kişisel görüşme sonuçlarına dayandırılmasını sağlama.
31. Uygulanan testlerin sonuçlarını, testin kullanılış amacına uygun olarak, testi alanlara yeterli ve anlaşılır bir şekilde açıklama

Bu kısımda, özel dersanelerdeki ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlardan, üç ana başlık altında belirlenen ve yukarıda maddeler halinde belirtilmiş olan görevlere ilişkin genel açıklamalara yer verilmiştir.

1. Ölçme ve Değerlendirme Servisinin Yıllık Programının ve Uygulama Planının Hazırlanması ve Geliştirilmesine Yönelik Görevler :

Özel dersanelerin ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlardan "ölçme ve değerlendirme servisinin yıllık programının ve uygulama planının hazırlanması ve geliştirilmesi"ne yönelik olarak beklenen görevler temelde bir kurum test programının hazırlanması ve geliştirilmesi biçiminde ele alınarak aşağıda işlenmiştir.

Tekin (1993) birey yada bireyler hakkında bilgi toplama yollarının iki grupta toplanabileceğini bunlardan birincisini testlerin (psikolojik ölçme araçları) oluşturduğunu, ikincisinde ise test dışı tekniklerin (vaka kayıtları, kontrol listeleri, dereceleme ölçekleri, biyografi, otobiyografi vb.) yer aldığını ifade etmektedir.

Psikolojik ölçme araçları genelde "psikolojik testler" olarak anılır ve bu araçlar, bireyin anlamlı bir biçimde değişik davranışlar ortaya koyduğu psikolojik özellik boyutlarında yapılan ölçmelerde kullanılırlar (Özoğlu, 1982).

Psikolojik testler, davranış örneklerini ölçme ve değerlendirme yoluyla, gelecekteki davranışları yordama (tahmin, önkestirim) amacını taşır. Test verileri bireylerin ya da grupların belirli koşullarda neyi, nasıl hissedeceklerini ve düşüneceklerini belirlemede; nasıl davranacaklarını önceden tahmin etmede kullanılır. Testler, bu davranışların bilimsel (nesnel, güvenilir, doğru) olarak betimlenmesini, tanıtılmasını, anlaşılmasını sağlamakta ve davranışları yordama yoluyla daha iyiye yönlendirmede kullanılmaktadır (Öner, 1994).

Psikolojik ölçme araçları, değerlendirmenin temel ilkeleri ve uygun test programları çerçevesinde, yerinde ve zamanında uzman kişiler tarafından kullanıldığı takdirde eğitim uygulamalarında verilen bir çok kararın yerindeliliğini araştırmak üzere, destekleyici bilgiler sağlayan önemli araçlardır (Koç, 1986: 195).

Günümüz çağdaş okullarında; okul düzeyinde verilen çeşitli kararlara (yönetmelik, öğretimi geliştirme, rehberlik ve araştırma) dayanak teşkil edecek bilgilerin elde edilmesinde test tekniğinden geniş ölçüde yararlanılmaktadır (Koç, 1987). Özel dershanelerin çeşitli özellikleri bakımından bir okul görünümünde olan eğitim kurumları olması zorunluluğunun bulunması dolayısıyla, okul düzeyinde verilen kararların hemen hemen hepsinin özel dershanelerde de verildiği düşünülebilir. Tablo 1 çeşitli ölçme sonuçlarından elde edilen çeşitli tipteki bilgilerin belirtilmiş olan karar türlerinden hangilerinin verilmesinde kullanılacağını göstermektedir.

Uygulamalarda, test tekniğinden, diğer bir deyişle testlerden yararlanmak üzere "test programları" geliştirilmektedir. Bu programların okul düzeyinde olanlarına "Okul Test Programları" adı verilmektedir. Yapılan araştırmanın özel dershanelerdeki ölçme ve değerlendirme uygulamaları ile ilgili olması ve özel dershanelerin bir çok yönü ile okul görünümünde olması gereken ancak uygulamalarda bir okul özelliği taşımayan eğitim kurumları olması nedeni ile burada test programlarının, "okul test programları"ndan ziyade daha genel bir ifade ile "kurum test programı" adı altında anılması uygun bulunmaktadır.

Özel dershanelerde ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından hazırlanması beklenen "Kurum Test Programı" na ilişkin temel ilkeler, herhangi bir "Okul Test Programı"nda olması gereken temel ilkeler (Koç, 1987) esas alınarak aşağıda verilmiştir.

Kurum Test Programlarına İlişkin Bazı Temel İlkeler:

1. Program çerçevesinde kullanılan testler, önceden saptanan belirli amaçlar için seçilmeli ve uygulanmalıdır. İyi bir test programının planlanması, birbirini izleyen bir çok aşamaları içerir. İlk ve belkide en önemli aşama; "Planlama Komisyonu"nun, kendi kurumlarının gereksinimine cevap verebilecek, test programının amaçlarını açık bir biçimde ortaya koymasındır. Amaçların açık-seçik bir biçimde ortaya konmuş olması; mevcut testler arasından bu programın amaçlarına uygun olanları seçmenin temel koşulu olduğu kadar, amaçlara uygun yeni ölçme araçları (testler) geliştirmenin başlangıcı da olabilir.

2. Program kurumdaki tüm ilgililerin (yöneticiler, öğretmenler, öğrenciler, ölçme ve değerlendirme uzmanları, rehberlik uzmanları) işbirliğine dayalı olarak yürütülmelidir. İyi bir kurum test programı, planlama aşamasından, sonuçlarının yorumlanmasına ve rapor edilmesine kadar, ilgili tarafların işbirliğine dayanır. Kurumdaki tüm ilgililerin, programı anlama, bu programın kendilerinin yararı için düzenlenmiş olduğuna inanma gereksinimleri vardır. Böyle bir anlama olmadan, programın, tüm potansiyelini ortaya koyması ve başarıya ulaşması mümkün değildir. Test Programının planlanmasında, yalnızca bir birey veya özel ilgi grubuna dayanılmışsa, geriye kalan meslek elemanlarının ve diğer ilgililerin, bu programı içtenlikle benimsemesi ve onaylaması beklenemez.

Birçok alt grubun değişik görüşlerinin elde edilmesi bakımından, planlama aşamasında temsil edilmelerinin önemli olmasına karşın, yeterliliğe dayalı planlama, işbirliğine dayalı planlamadan daha önemlidir ve son kararlar profesyonel görevlilerin sorumluluğu altında olmalıdır.

3. Kurum test programının esas yönetimi, yalnızca profesyonel bir kişinin ya da kişilerin sorumluluğu altında olmalıdır. Bu profesyonel kişi ya da kişilerin;

a) Ölçmenin felsefi temellerine hakim (test sonuçlarının karar verme sürecine katkıları, ölçme ve testler konusunda iyi yetişmiş),

b) Kurumdaki değişik ilgi grupları ile (yöneticiler, öğretmenler, rehberlik uzmanları, öğrenciler) iyi ilişkiler kurabilen ve onların arasındaki işbirliğini sağlayıcı nitelikte,

olmaları gerekir. Çünkü, planlama aşamasından, sipariş etmeye kadar, test programının tümü-
testlerin uygulanması, puanlama, analiz, kayıt, sonuçların dağıtımı ve yorumu gibi işlemler
yönetmelik uzmanlık gerektirir. Bu rol çoğunlukla, testler konusunda özel ilgisi ve eğitimi olan
bir danışman tarafından yerine getirilir. Bir test programını yönetmenin zaman alıcı bir görev
olması nedeniyle, programın yöneticisine diğer görevlerinin yanısıra, bu görevi yürütebileceği
kadar bir zaman bırakılmalıdır.

4. Programın yürütülmesi için gereken işlemlerin kapsamlı bir listesi genel plan
içerisinde yer almalıdır:

- Amaçlara uygun testlerin seçimi,
- Testlerin uygulanması,
- Sonuçların analizi ve yorumlanması,
- Sonuçların kayıt edilmesi (Toplu Dosya Sistemi çerçevesinde),
- Test sonuçlarının kullanılması ve uygulamaya konulması,

bu işlemlerden bazılarıdır. Belirli bir düzeyde bir esnekliğe de olanak verir bir biçimde, bu
işlemlerin çok önceden planlanması gerekir.

5. Program uygulanabilir nitelikte ve net olmalıdır: Herşeyden önce, Test Programı
eldeki maddi olanakları ve personel gözetken, bu çerçevede, uygulanabilir niteliğe sahip bir
program olmalıdır. Asgari gerekleri karşılayan bir test programına sahip olmak, hiç bir
programa sahip olmamaktan daha iyidir. İkinci olarak, program net olmalıdır. Programın genel
amaçları, özel amaçları ve bu çerçevede, değerlendirilecek öğrenci davranışları açıkça
belirlenmiş olmalıdır. Program uyarınca; hangi ölçme araçlarından (testlerden), kim tarafından,
ne zaman, nerede, yararlanılacağına ayrıntılı bir biçimde planlanmış olması gerekir. Böylesi
ayrıntılı bir planlama karışıklıkları, tekrarları, belirsizlikleri, zaman ve çaba ısrafını kontrol altına
alma ve gidermenin önkoşuludur.

6. Programın uygulanma süreci uzun dönemli olmalıdır: Test Programının etkili
olabilmesi için sürekli olması gereklidir. Kurum yöneticilerine, öğretmenlere, rehberlik
uzmanlarına çeşitli kararlarında yardımcı olmak üzere, kurumun amaçlarına uygun testlerin
seçimi ve geliştirilmesi, uzman kişiler tarafından yapılır. Testlerin seçimi ve geliştirilmesi
tamamlandıktan sonra, kurum içinde belirli aralıklarla ve zaman zaman da gereksinimler ortaya
çıktıkça uygulamaları yapılır. Testlerin yıldan yıla değiştirilmesi veya planlanan uygulama
zamanlarında değişikliklere gidilmesi; bu tür değişikliklerin programda aksaklıklara yol açması
nedeniyle, önerilen bir yol olmayıp bunların asgariye indirilmesi gerekir. Kuşkusuz bu belirleme,

kullanılan testler üzerinde yürütülen araştırmaların sonuçlarına göre; gerekli değişikliklere gidilmesi ve geliştirme çalışmalarının sürekli bir biçimde devam ettirilmesi gerekleri ile de bağdaştırılma durumundadır.

7. İyi bir test programının temel özelliklerinden birisi de, bu program çerçevesinde yer alıp uygulanan testlerin sonuçlarından etkili bir biçimde yararlanılmasıdır. Bu özellik uyarınca; test programı çerçevesinde, çok sayıda test uygulaması yapmak değil, gereksinimlere cevap verebilen miktardaki testin kullanılması ve sonuçlarından da etkili bir biçimde yararlanılması önem kazanmaktadır (Koç, 1987: 288-292).

Shertzer ve Stone ise, konu ile ilgili olarak, ilgili uzmanlar tarafından hazırlanan bir kurum test programının etkili olabilmesi için aşağıda belirtilmiş olan özelliklere sahip olması gerektiğini vurgulamaktadırlar. Bu özellikler: 1) kurum test programı kurumun bütününe ilişkin programla bütünlük sağlamalıdır, 2) ölçme ve değerlendirme uygulamalarından elde edilecek bilgiler okullardaki çeşitli uzmanlar, öğretmenler ve yöneticiler tarafından çeşitli amaçlarla kullanılacağından ölçme ve değerlendirme programı bu kişilerle birlikte müşterek olarak hazırlanmalıdır, 3) hazırlanan program anlaşılır olmalıdır, 4) hazırlanan program süreklilik arzetmelidir, 5) hazırlanan programın amacı okul personeline, öğrencilere, yöneticilere ve velilere duyurulmalıdır, 6) hazırlanan program yönetim, denetim ve organizasyonu içermelidir (Shertzer & Stone, 1981).

2. Psikolojik ölçme Araçlarının (Testler) Hazırlanması, Geliştirilmesi, Hazır Olanların Seçilmesi, Uygulanması, Puanlanması ve Sonuçlarının Değerlendirilmesine Yönelik Görevler:

Özel dershaneler kuruluş amaçları itibari ile çeşitli eğitim kurumlarının giriş sınavlarına girmek isteyen öğrencilere yönelik hazırlık kursları düzenleyen eğitim kurumlarıdır. Bu durum, bu kurumlardaki ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların, ölçme ve değerlendirme uygulamalarında, "seviye tespit" ve "seviye kontrol" testlerinin hazırlanması, uygulanması ve sonuçlarının değerlendirilerek ilgililere bildirilmesine yönelik olarak yaptıkları çalışmaları ön plana çıkarmaktadır. Ancak, ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların gerçekte, görevli bulundukları "ölçme ve değerlendirme servisi"nin çalışmalarını yönetime ilişkin, öğretime ilişkin ve rehberliğe ilişkin olarak verilecek kararlar için gerekli olan doğru ve kesin bilgileri elde edecek bir biçimde düzenlemeleri ve gerçekleştirmeleri beklenmektedir. Bu doğrultuda, özel dershanelerdeki ölçme ve değerlendirme servislerinde

çalışan elemanlara yukarıda daha önce değinilmiş olan kurum test programlarını hazırlamalarının yanısıra bu test programında yer alması gereken psikolojik ölçme araçlarını geliştirmeleri, hazır olanları seçmeleri, bunları uygun zamanlarda uygulamaları ve sonuçlarını değerlendirerek ilgililere bildirilmeleri konularında da önemli görevler düşmektedir.

TABLO 1. STANDART TESTLERİN AMAÇLARI

	Test Türleri				
	Yetenek Testleri	Standart Başarı Testleri	İlgi Envant.	Kişilik Ölç.	Tutum Ölç.
ÖĞRETİME İLİŞKİN					
Öğrenme ürünlerinin değerlendirilmesi	x	x	?	?	
Öğretimin değerlendirilmesi	x	x			
Öğretim programının değerlendirilmesi	x	x	?		?
Öğrenmenin teşhisi	x	x			
Not verme	?	?			
Motivasyon		?			x
REHBERLİĞE İLİŞKİN					
Mesleki rehberlik	x	x	x	x	x
Eğitsel rehberlik	x	x	?	?	x
Kişisel rehberlik	?	?	x	x	x
YÖNETİME İLİŞKİN					
Seçme	x	x	?		
Sınıflama	x	x	x		
Yerleştirme	x	x	?		
Halkla ilişkiler	x	x	?		
Program planlama ve değerlendirme	x	x			
Öğretmenleri değerlendirme	?	?		?	
Dış kurumlara bilgi sağlama	x	x			
Not verme	?	?			
ARAŞTIRMA ve PROGRAM DEĞERLENDİRME					
	x	x	x	x	x

1) X bu amaç için kullanılmalıdır ya da kullanılabilir anlamına gelmektedir.

2) ? bu amaca hizmet edip etmediği konusunda bazı tartışmaların olduğu anlamına gelmektedir.

(Mehrens & Lehmann, 1973. Aktaran: Koç, 1987)

Bu bakımdan öncelikle, çeşitli eğitim kurumları ile birlikte özel dershanelerde de yer alması gereken kurum test programları kapsamında olması gereken psikolojik ölçme araçları ve bu araçların eğitim sisteminde kullanılış amaçlarına ilişkin aşağıdaki bilgilerin verilmesi, sonrasında da ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların psikolojik ölçme araçları hakkında bilgi elde etmek için başvurabilecekleri kaynakların verilmesi uygun görülmüştür.

Tablo 1, bir eğitim kurumunun "Kurum Test Programı"nda yer alması gereken testlere ilişkin genel bir görünüm sergilemektedir. Buna göre, özel dershanelerdeki kurum test programlarında seviye tespit ve seviye kontrol testlerinin geliştirilmesi ve uygulanmasının yanısıra, en asgari düzeyde yer alması ve uygulanması gereken testler şunlardır; a) Başarı Testleri, b) Yetenek-Yetiklik Testleri, c) İlgi Envanterleri, d) Kişilik Ölçekleri, e) Tutum Ölçekleri.

Yukarıda belirtilmiş olan testlerden, Başarı Testleri grubunda yer alan "Öğretmen Yapımı Başarı Testleri" dışında kalan bütün testler "Standart Testler"olarak sınıflandırılmaktadır (Seligman, 1980). Bu testler "uygulama koşulları, puanlama yöntemleri, ve puanların yorumlanmasında izlenecek esasları ayrıntılarıyla içeren, belirli amaçlarla ve uzman kişiler tarafından geliştirilmiş olan testlerdir. Özel dershanelerdeki ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar öğretmen yapısı başarı testlerini ilgili ders öğretmeni ile birlikte test geliştirme çalışmalarındaki aşamaları dikkate alarak hazırlayabilirler, ancak bu elemanlar, standart test kapsamında yer alan testleri seçmek ve standardizasyon çalışmaları çerçevesinde kullanarak sonuçlarını değerlendirmek durumundadırlar.

Özel dershanelerdeki ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların kurum test programlarında, çeşitli amaçlarla kullanılmak üzere, yer vermek durumunda oldukları standart testlere ilişkin bilgiler aşağıda özetlenerek verilmiştir.

a. Başarı testleri

Başarı testleri, öğrencilerin okullarda kazanmış oldukları bilgi ve becerilerin ne düzeyde olduğunu belirlemek amacı ile hazırlanmış olan testlerdir. Başarı testleri ile öğrencinin çeşitli bilgileri ne kadar öğrendiğinin objektif bir ölçüsü belirlenebilir; öğrencinin öğrenme düzeyi içinde bulunduğu gruptaki (sınıf, okul, bölge vb.) diğer bireylerle karşılaştırılabilir; ayrıca öğrencinin çeşitli eğitsel alanlardaki güçlü ve zayıf olduğu yanları saptanabilir (Seligman, 1980). Başarı testleri genellikle bireyin belli bir öğretimden sonra ne öğrendiğini, geçmiş

yaşantılarından ne derece yararlandığını ölçmek için kullanılırsa da, yaygın olarak gelecekteki öğrenme sonuçlarını yordamak için de kullanılmaktadır (Özgüven, 1994 : Tekin, 1993). Başarı testlerini öğretmen yapımı testler ve standart başarı testleri olmak üzere iki grupta toplamak mümkündür. Bunlardan ikinci grupta yer alanlar "test tekniği"nin geliştiği çağdaş eğitim sistemleri ve uygulamalarında yaygın bir biçimde kullanılmaktadır (Koç, 1985). Tablo 1 çeşitli amaçlarla geliştirilmiş olan testlerin yanısıra; standart başarı testlerinin kullanım yaygınlığını, eğitim uygulamalarında verilen çeşitli kararlar temeline dayalı olarak, göstermektedir. Bu iki grupta yer alan testlerin her ikisinde hazırlanış amacı öğrencilerin bilgi ve becerilerinin ölçülmesi olsa da uygulama ve puanlamada kullanılan yönergeler, testin içerik örnekleme, testin hazırlanışı, normları, güvenilirliği vb. çeşitli özellikleri bakımından aralarında farklar vardır. (Mehrens ve Lehmann, 1991).

b. Yetenek testleri - Yetiklik testleri

Yetenek, dar anlamda, bireyin halihazırda neler yapabileceğini belirler. Yeteneğin zihinsel dayanağı olduğu ve böylece belli bir güdülenme ile, bireyin bir alanda öğrenme deneyimlerinden belli ölçü ve düzeyde yararlanabileceği anlamını içerir. Yetiklik ise, genel anlamda, istidat karşılığı ve bireyin doğuştan getirdiği gücü belirlemek için kullanılmaktadır. Yetiklik kavramına özel yetenek, örneğin, müzik özel yeteneği, resim özel özel yeteneği olarak yaklaşıldığı ve ölçüldüğü görülmektedir (Özoğlu, 1982: 182).

Turgut'ta (1977 a) benzer bir şekilde yeteneği, "belirlenmiş bir davranışlar zincirini icra edebilme gücü" olarak tanımlamakta ve bu gücün gerçek veya gizil, doğal veya edinilmiş olabileceğini belirtmektedir. Turgut istidatı da "bireyin bir alanda ne kadar öğrenebileceğini belirleyen (ya da belirlediğine inanılan) doğal veya edinilmiş yeteneklerin ve diğer niteliklerinin bir bileşimi" olarak tanımlamaktadır.

Bu türden özellikleri ölçmek için kullanılan yetenek testlerini dört grupta toplamak mümkündür (Mehrens ve Lehmann, 1991). Bunlar: 1) genel yetenek ölçülerinin elde edildiği bireysel yetenek testleri, 2) genel yetenek ölçülerinin elde edildiği grup yetenek testleri, 3) çoklu yetenek ölçülerini veren testler ve 4) özel yetenek ölçülerini veren testler'dir.

Yetenek testlerinin kullanılmasındaki temel amaç bireylerin gelecekteki performans düzeyleri hakkında kestirimlerde bulunmaktır (Lyman, 1963; Thorndike & Hagen, 1969; Noll, 1957). Bu yönü ile yetenek testleri dikkatli kullanıldığı takdirde eğitim kurumlarında iş ve

meslek rehberliğinde (Turgut, 1977 a) veya okullarda öğrencilerin seçimi ve sınıflanması gibi bir takım kararların verilmesinde kullanılabilir (Rothney, Danielson & Heimann, 1959)

c. İlgi envanterleri

Genel anlamda ilgi, bireylerin güduları ve ihtiyaçları ile ilişkili olarak zorlamasız, serbestçe ve hoşlanarak seçtikleri aktiviteler olarak düşünülebilir (Anastası, 1968; Wrightstone, Justmann & Robbins 1956; Nunnally, 1964).

Özoğlu' na (1982) göre bireyin ne kadar yaptığı (başarı) ve neyi ne kadar yapabileceği (yetiklik, yetenek), soruları gerçekçi olarak cevaplandırılacak ise, önce bireyin neyi ne kadar yapmak istediği sorusunun cevaplandırılması gerekir. Neyi ne kadar yapmak istediği genel olarak bireyin ilgisi, ilgileri olarak ele alınır.

Bir insanın, çeşitli etkinliklerden, çevresindeki eşyadan ve diğer çevre koşullarından sevdikleri, tercih ettikleri, sevmedikleri vardır. Genellikle, bir insanın merak duyduğu, öğrenmek ve tecrübe kazanmak istediği eşya, olay ve etkinliklerle o insanın sevdiği ve tercih ettiği faaliyetler onun ilgi alanlarını oluşturur (Turgut, 1977 b).

Bireyin tercihi belirlenince, birey bu tip faaliyetlerin dahil olduğu meslekleri incelemeye başlayabilir. Böylece onun ilgilenebileceği meslekler alanı tüm meslek alanlarına oranla daha dar bir çerçevede ele alınabilir. Bir çok durumda, ilgilerin ölçülmesi sonucu bireyin dikkati, ona uygun gelebilecek, ama daha önce bilgi noksanlığından dolayı hiç düşünmediği bir mesleğe çekilmiş olabilir (Özoğlu, 1977).

Bireylerin ilgilerinin belirlenmesinde çeşitli ölçme yöntem ve teknikleri kullanılabilir. Sınıfta öğrencilerle yapılan tartışmalar, görüşmeler, tarama listeleri, dereceleme ölçekleri, günlükler ve envanterler bunlardan bazılarıdır. Özellikle standart olarak hazırlanmış olan araçlardan elde edilen bilgiler bireylerin meslek seçimlerinde önemli rol oynamaktadırlar (Wrightstone, Justman & Robbins, 1956).

d. Kişilik ölçekleri

Kişilik benlik kavramı, ihtiyaçlar, değerler, kişiler arası beceriler, duygusal süreklilik, risk alma, enerji ve motivasyon düzeyi ile doğası, olgunluk düzeyi gibi değişkenleri içeren oldukça geniş kapsamlı bir kavramdır (Seligman, 1980)

Özgüven (1994) kişiliğin ölçülmesine ilişkin olarak geliştirilen araç ve tekniklere test, envanter, ölçek gibi isimler verildiğini belirterek bu türdeki araçların dört grupta toplanmasının

mümkün olduğunu ifade etmektedir. Bunlar, 1) Gözlemsel Teknikler, 2)Yapılandırılmış Test ve Envanterler, 3) Projektif Teknikler, 4) Durumsal Testler'dir.

Lewis kişilik testlerinde elde edilen bilgilerin özellikle rehberlik çalışmalarında üç temel rolü üzerinde durmaktadır. Bunlar: 1) Gelecekteki bazı durumlar için bireyin kendisi hakkında kestirimler yapmasına yardım etmek, 2) Rehberlik uzmanına birey hakkında kararlar vermesine yardım etmek, 3) Kendisini kişi olarak daha iyi anlaması için bireye yardım etmek (Özoğlu, 1982).

e. Tutum ölçekleri

Tutum, çeşitli objelere, kişilere, veya durumlara olumlu ya da olumsuz tepkide bulunma eğilimi olarak tanımlanabilir (Remmers, Gage & Rummel, 1965; Oppenheim, 1966).

Tutumun bilişsel, duyuşsal ve edimsel (davranışsal) olmak üzere üç bileşenden oluştuğu kabul edilmektedir. Bir tutumun bilişsel bileşenini bireyin tutum konusu hakkındaki düşünce ve inançları oluşturur. Duyuşsal bileşen, bireyin tutum konusunu sevmesi veya sevmemesidir. Edimsel bileşen ise, bireyin tutum konusuna ilişkin davranışlarıdır. Tutumların ölçülmesinde, genelde, üç yönteme başvurulur. Birinci yöntem, tutumu ölçülecek kişinin tutum konusu karşısındaki davranışlarının dolaysız yöntemlerle gözlenmesidir. İkinci yöntem, tutumu ölçülecek kişiye tutum konusu hakkında dolaysız sorular sorup sözlü veya yazılı cevaplar almaktır. Üçüncü yöntem ise, tutumu ölçülecek kişiye tutum ölçeği denilen ölçme aracını uygulamaktır. Eğitimde hedef alınan davranışların bazılarının doğrudan tutumlarla ilgili olması bakımından programların ve uygulamalarının değerlendirilmesinde tutum ölçülerinin önemi büyüktür. Ayrıca, öğrencilerin okula, derslere, arkadaşlarına ve öğretmenlerine, okul içi ve dışı etkinliklere vb. durumlara ilişkin tutumlarının başarılarını etkilemesi nedeniyle öğrencilerin bu gibi durumlara ilişkin geliştirmiş olabilecekleri olumsuz tutumları ortaya çıkarıp değiştirme gereği vardır. Tutum ölçekleri bu gibi çalışmaların yapılabilmesini sağlaması bakımından da oldukça önemlidir (Turgut, 1977 c).

f. Psikolojik ölçme araçlarına (Testler) ilişkin başvuru kaynakları

Özel dershanelerin ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların kullanmak durumunda oldukları testlere ilişkin bilgi elde etmek amacı ile başvurabilecekleri kaynaklar aşağıda verilmiştir.

Psikolojik testlerin geliştirilmesi ve kullanılması bakımlarından oldukça gelişmiş bir ülke olan Amerika'da çok çeşitli başvuru kaynaklarına rastlamak mümkündür (Bauernfeind, 1963; Seligmann, 1980; Shertzer & Stone, 1981). Bu başvuru kaynakları genel başlıklar altında şu şekilde sıralanabilir: 1) Burows' Mental Measurement Yearbooks, 2) Test in Print 3) Textbooks, 4) Journal of Counseling Psychology, 5) The Review of Educational Research, 6) Educational and Psychological Measurement, 7) The National Council on Measurement in Education Yearbooks 8) Measurement and Evaluation in Guidance.

Türkiye' de belirli zaman aralıkları ile hazırlanıp ülke genelinde geliştirilen, çevirisi yapılan veya uyarlanan testlere ilişkin bir başvuru kaynağı bulunmamakla birlikte, Türkiye'deki psikolojik testler konusunda Ramazan'ın (1988) hazırlamış olduğu bir yüksek lisans tezi ve Öner' in (1994) hazırlamış olduğu bir kitap başvuru kaynakları olarak kullanılmaktadır.

3. Etik İlke ve Standartların İzlenmesi ve Gerçekleştirilmesine Yönelik Görevler

Çeşitli amaçlarla psikolojik ölçme araçlarına dayalı olarak yapılan ölçme ve değerlendirme uygulamalarında, bu uygulamaları gerçekleştiren kişiler tarafından, psikolojik ölçme araçları için öngörülen ve çağdaş sistem ve uygulamalarda önemle üzerinde durulan belirli ilke ve standartlara uyulması gereği vardır.

Bu yüzden, özel dershanelerdeki ölçme ve değerlendirme uygulamalarından sorumlu olan ölçme ve değerlendirme servisi elemanlarına, psikolojik ölçme araçları ile yaptıkları uygulamalarda, etik ilke ve standartların izlenmesi ve gerçekleştirilmesi bakımından önemli görevler düşmektedir.

Etik ilke ve standartların geliştirilmesinde ve geniş çevreler tarafından kabul edilmesinde öncü olan kuruluşların başında Amerikan Psikoloji Derneği (APA) gelmektedir. Ulusal Okul Psikologları Derneği (NASP) ve Eğitimdeki Ölçmeler Ulusal Konseyi (NCME) gibi kuruluşlar da daha sonraki yıllarda kendi üyelerine rehberlik etmek amacı ile APA'nın ilkelerini temel alarak yeni ilke ve standartlar geliştirmişlerdir (Airasian, 1991; Salvia & Ysseldyke, 1995; NCME, 1997).

Bu kuruluşlar tarafından uygulamaya konulmuş olan etik standartlardan beşi psikolojik ölçme araçları (testler) ile ilgili olup (Öner, 1994), bu ilkelerin temel amacı, testlerin yanlış olarak kullanılıp yanlış kararlara varılmasını önlemek ve testleri bu konuda yetişmiş kişilerin kullanmasını sağlamaktır (Özgüven, 1994).

Yapılan araştırma ile ilgili olması nedeni ile Amerikan Psikologlar Derneği tarafından hazırlanmış olan ilkelerden psikolojik ölçme araçları ile ilgili "yeterlik" ve "gizlilik" ilkeleri Öner'in "Türkiye'de Kullanılan Psikolojik Testler" adlı eserinden (Öner, 1994); "test güvenilirliği", "test yorumlama" ve "test yayımlama ilkeleri" ise, I. Ulusal Psikoloji Kongresi'nde Özoğlu tarafından "Psikologlar için Aktöresel Standartlar" başlığı altında sunulan bildiriden aynen alınarak sunulmuştur (Özoğlu, 1981).

a. Yeterlilik İlkesi

Testlerin uygun olmayan şekilde kullanılması önlenmelidir. İyi yetişmiş bir test uzmanı, amacına ve bireylere en uygun olan, psikometrik nitelikleri en üst düzeye ulaşmış olan test(ler)i kullanır. Bu şekilde ölçme ve değerlendirme işleminin anlamlı, etkin ve yararlı olması sağlanır. Bu kişi, testler konusunda bilgili, literatürü izleyen, testlerin teknik niteliklerini değerlendirebilen, sonuçlardan anlamlı yorumlar çıkarabilen, öneriler üretebilen meslek sahibidir. Testler üzerine eğitilmemiş, testlerin teknik niteliklerini bilmeyen, sosyal etkilerini değerlendiremeyen kimseler psikolojik testleri kullanamazlar.

Psikolojik testlerin, yalnızca nitelikli kişilerin kullanımına açık olması gereği, testlerin dağıtımı konusunu ön plana çıkarır. Yayımlanmış testler kimler tarafından satın alınabilmelidir? Genelde Psikoloji ve Eğitim Bilimlerinde en az yüksek lisans eğitimi görmüş, psikolojik testlerin niteliklerini bilen ve gerekli uygulama standartlarını yerine getirecek kişiler, testleri satın alabilirler. Ancak bu dallarda yüksek lisans ya da doktora eğitimi yapmış kişilerin bile koşulsuz, her psikolojik testi (örneğin, özel eğitim ve uzmanlaşmayı gerektiren Rorschach gibi bir tanı aracını) kullanma yetkisine sahip olduğu söylenemez. Dolayısıyla, testler onları yeterli düzeyde kullanabilecek kişiler tarafından satın alınabilmelidir.

Elkitaflarında belirtilen, verilmesi özel eğitim gerektirmeyen eğitsel testler, ilgi testleri, problem tarama listeleri gibi ölçekler, araştırmacılar tarafından satın alınabilirler. Uzmanlaşmayı gerektiren bireysel zeka testleri, projektif teknikler ile puanlanması ve yorumlanması karışık ve zor olan kişilik testlerinde ise yüksek düzeyde meslek eğitimi önkoşulu aranmalıdır. Bu standartlara titizlikle uyulmalıdır. Lisansüstü öğrencilerinin test eğitiminde ve tez araştırmalarında kullanacakları testler ancak dersi veren, tezi yöneten ve denetleyen öğretim üyelerinin öncülüğü ile elde edilebilmelidir.

Diğer taraftan psikolojik testler konusunda özel eğitim görmemiş olan sosyal bilimciler, araştırmalarında bu tür testleri kullanmak isterler ise, bir test uzmanının yardım ve denetiminde bunu yapabilmelidir.

Ülkemizde yeterlik ilkesi kapsamına giren sorunlardan bir başkası da geliştirilmiş olan testlerin kimi uygulamacılar tarafından sistemli bir çalışma gereği duyulmadan değiştirilmesi (yeni maddelerin eklenmesi, varolan kimi maddelerin çıkartılması, vb) dir. Örneğin araştırma izni için başvuru alan Milli Eğitim Müdürlükleri'nde çalışan kimi görevliler araştırmada kullanılacak ölçeklerin kapsamı hakkında önerilerde bulunabilmekte ve "uygun görülmeyen" maddelerin çıkartılmasını isteyebilmektedir. Bu önerilerin sistemli bir çalışma yapılmadan yerine getirilmesi demek, testlerin bozulması anlamını taşır. Bu ve benzeri "keyfi" yaklaşımlarla testlerin değiştirilemeyeceği, herhangi bir değişikliğin, sistemli bir araştırma tasarımı çerçevesinde yapılması gereği bilinmelidir. Ancak böyle bir sınamadan sonra değiştirilen testin, güvenilirlik ve geçerliği denetlenebilir.

b. Gizlilik İlkesi

Bireyle ilgili test verilerinin gizliliğini korumak, uygulamacının görevidir. Psikolojik testlerden elde edilen sonuçlar öncelikle bireyin kendisine açıklanır. Onun bilgisi ve onayı dışında test sonuçları, yalnızca gerekli hallerde, bireyin problemlerini çözmede yardımcı olacak diğer meslek sahiplerine (tıbbi, hukuki, v.s otoritelere) açıklanabilir. Bunlar meslektaşlar arasında bir sohbet ya da dedikodu konusu olamaz. Test verileri psikolojik hizmetlerde tanı (teşhis), sağaltım (tedavi), bireysel danışma ya da araştırma amaçları doğrultusunda ve mesleki ilişkiler bağlamında kullanılır.

Test uygulamaları öğretim ya da araştırma gibi akademik ve bilimsel amaçlar için yapılıyorsa, teste katılan birey(ler)in izni alınır. Sonuçlar rapor edilirken deneklerin kimliği saklı tutularak, veriler genel anlamda betimlenir. Hiç bir koşulda bu veriler konferanslarda, radyo ve televizyon programlarında, gazete ve dergi yazılarında, teste katılanların kimlikleri belirtilerek kullanılamaz (Öner, 1994: 34-35).

c. Test Güvenliği İlkesi

Değerleri bir ölçüde gizli tutulmasına bağlı olan psikolojik testler ile diğer değerlendirme araçlarını ve düzenlerinin teknikleri geçersiz kılacak biçimde yayın organ ve araçlarında çoğaltılmalarına ve açıklamalarına yer verilmesi gerekir. Bu tür araçlar ancak, profesyonel yeterlilik ve ilgileri olup bunların kullanılmalarını koruyacak kişilere açık tutulmalıdır.

Bu ilke çerçevesinde,

-Popüler makalelerde veya diğer yayınlarda testteki gerçek maddeler ve puanlarla testler çoğaltılamaz, yayınlanamaz.

-Psikolog, psikolojik testlerin ve diğer değerlendirme araçlarının öğretim amacıyla kullanılmalarında onların özel içeriklerinin ve belirleyici ilkelerinin yayılması tehlikesini ortadan kaldırmalıdır.

d. Test Yorumlama İlkesi

Test puanları, test malzemelerinde olduğu gibi, yalnızca bunları uygun bir biçimde kullanmaya ve yorumlamaya ehil, yeterli olanlara açık olmalı, onlara verilmelidir. Bu ilke çerçevesinde,

-Bazen okullarda, sosyal kurumlarda veya endüstride kendi kendine değerlendirme veya velilere puanları duyurma amacıyla materyal hazırlanabilir ve bunlar yetkili psikologlar veya danışmanların yakın gözetiminde kullanılır.

-Değerlendirme veya sınıflama amacıyla velilere, akrabalara, işverenlere ve diğer ilgililere test sonuçları veya diğer değerlendirme araç sonuçları aktarılırken yanlış kullanma veya yanlış yorumlanmaya karşı korunurlar. Genelde, test puanları yerine test sonuçları ve yorumlamalar ulaştırılır, aktarılır.

-Test sonuçları öğrenci veya velilere doğrudan doğruya ulaştırılırken uygun, yeterli yorum ve önerilerle desteklenmelidir.

e. Test Yayımlama İlkesi

Psikolojik testlerin ticari amaçla yayımlanması, ancak ve yalnızca bu testleri profesyonel bir biçimde sunacak ve yalnız yetkili ve yeterli kullanıcılara dağıtacak yayımcılarca yapılmalıdır.

Bu ilke çerçevesinde,

- Testin standardize edilme yöntemini ve geçerlik çalışmalarının özetini kapsayan, açıklayan testin tanıtıcı kitapçığı, teknik el kitabı veya uygun raporu bulunmalıdır.
- Testin tanıtıcı kitapçığında, testin geliştirildiği popülasyon ve kullanılma amaçları belirtilmelidir. Testin kullanılabilirlik, güvenilebilirlik sınırları ile onun geçerlilik özellikleri, özellikle tamamlanmamış veya yeterli araştırma yapılmamış yönleri, açıkça gösterilmelidir. Araştırma ile desteklenmemiş yorumlara ilişkin uyarılarda bulunulmalıdır.
- Testin katalog veya el kitabında test sonuçlarını uygun yorumlama için gerekli yetiştirme veya profesyonel yeterlilikler belirtilmelidir.
- Test reklamları olgun ve açıklamalara dayalı olmalı, duygusal veya kandırıcı, yanıltıcı olmamalı ve testlerin el kitapları Eğitsel ve Psikolojik testler için konulan standartları içermelidir (Özoğlu, 1981: 169-170).

Yukarıda belirtilmiş olan ilkeler tüm psikolojik testlerin kullanımında uyulması gereken ilkeler olup, bu özel dershanelerdeki uygulamalar içinde geçerlidir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın evreni ve örnekleme (araştırma grubu), kullanılan bilgi toplama araçları, bu araçların uygulanması, bilgilerin toplanması ve toplanan bilgilerin analizinde kullanılan istatistiksel tekniklere ilişkin açıklamalar yapılmıştır.

A - Evren ve Araştırma Grubu

1. Evren

Bu araştırmanın evrenini 1996-1997 öğretim yılında Ankara İli Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde yer alan ve üniversiteye giriş sınavlarına yönelik hazırlık kursları düzenleyen özel dershanelerdeki ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar, bu dershanelerde görev yapan öğretmenler ve bu dershanelerdeki üniversiteye giriş sınavlarına yönelik olarak düzenlenmiş olan hazırlık kurslarına devam eden öğrenciler oluşturmaktadır.

Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü İstatistik Şubesi'nden alınan bilgilere göre Ankara İli Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde yer alan ve 1996-1997 öğretim yılında üniversiteye giriş sınavlarına yönelik hazırlık kursları düzenleyen özel dershanelerin sayısı 102'dir. Ancak, bu dershanelerdeki ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların sayıları ile öğretmenlerin ve öğrencilerin toplam sayılarına ulaşmak mümkün olmamıştır. Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün konu ile ilgili olan yetkilileri, belirtilen kişilerle ilgili olan sayıların sürekli olarak değiştiğini ve ayrıca bu sayıların araştırma amacı dışında farklı amaçlar için kullanıldığını ifade ederek, ölçme ve değerlendirme servisi elemanları, öğretmenler ve öğrencilere ilişkin sayıları veremeyeceklerini belirtmişlerdir.

2. Araştırma Grubu

Evreni temsil etmek üzere, araştırma grubunun belirlenmesinde iki aşamalı bir yaklaşım izlenmiştir. Birinci aşamada Ankara İli Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde yer alan ve üniversiteye yönelik hazırlık kursları düzenleyen özel dershaneler bir ünite olarak kabul edilerek bu dershanelerden 29'u seçkisiz olarak belirlenmiştir.

TABLO 2

**ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SERVİSİ ELEMANLARININ ÖĞRETMENLERİN
VE ÖĞRENCİLERİN ARAŞTIRMA ÖRNEKLEMİNE GİREN DERSHANELERE
GÖRE DAĞILIMI**

Dershane Adı	Servis Elemanı Sayısı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı
Akademi Dershanesi	2	-	6
Bilsan Dershanesi	1	5	7
Seçkin Dershanesi	1	-	-
Başarı Ekin Dershanesi	1	6	11
Efor Dershanesi	2	8	13
Bilim Dershanesi	1	-	10
Birikim Dershanesi	1	4	6
İlke Dershanesi	1	6	7
Safa Dershanesi	2	-	12
Anıt Dershanesi	1	6	7
Öznet Dershanesi	1	5	6
Fem Dershanesi	1	4	8
Mat-Bil Dershanesi	2	5	12
Hitit Dershanesi	1	6	10
Kanıt Dershanesi	1	5	7
Zirve Dershanesi	1	5	9
Birkent Dershanesi	-	-	-
Vektör Dershanesi	-	-	-
Metropol Dershanesi	1	5	8
Tempo Dershanesi	1	7	6
Şengel Dershanesi	-	-	-
Karacan Dershanesi	2	5	10
Tunalı Dershanesi	1	-	-
Anadolu Dershanesi	2	7	8
Maltepe Dershanesi	2	5	9
Yeni Sistem Dershanesi	1	6	6
Bilge Dershanesi	2	-	6
Zafer Dershanesi	2	7	8
Mat-Fen Dershanesi	5	-	-
Toplam	39	107	192

Seçilen 29 özel dershanenin belirlenmesinde, Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden alınan, Ankara İli Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde yer alan ve üniversiteye giriş sınavlarına yönelik hazırlık kursları düzenleyen özel dershanelerin bulunduğu bir listeden yararlanılmıştır. Dershaneler bu listeden seçkisiz olarak belirlenmiştir.

İkinci aşamada ise, belirtilen 29 özel dershanenin ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar, bu dershanelerde görev yapan öğretmenler ve bu dershanelere devam eden öğrencilerin tümü üzerinde yapılacak bir çalışmanın gerektireceği zaman ve maddi olanaklar gibi nedenler düşünülerek öğretmenler ve öğrenciler bakımından bir örnekleme gitme gereği duyulmuştur. Ancak, daha önce de belirtildiği üzere Ankara İli Büyükşehir Belediye sınırları içinde yer alan özel dershanelerdeki ölçme ve değerlendirme servisi elemanları, öğretmenleri ve öğrencilerinin tam sayılarına ulaşmak mümkün olmadığından bu üç gruptan örneklem alma yerine bir araştırma grubu oluşturma yoluna gidilmiştir. Böylelikle, ikinci aşamada, dersane yönetimince bilgi toplama araçlarının uygulanmasına izin verilen 107 öğretmen ve 192 öğrenci bu araştırma grubu içinde yer almıştır. Araştırmada yer alan ölçme ve değerlendirme servisi elemanlarının belirlenmesinde ise herhangi bir seçme işlemi yapılmamış, araştırmada yer alan 29 özel dershanenin ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan toplam 39 kişinin tamamı araştırma grubu içinde yer almıştır.

Araştırma kapsamında yer alan özel dershaneler ile araştırma grubu içinde yer alan ölçme ve değerlendirme servisi elemanları, öğretmenler ve öğrencilerin bu dershanelere göre dağılımı tablo 2'de verilmiştir.

B - Kullanılan Bilgi Toplama Araçları

Araştırmanın amacı çerçevesinde ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların, öğrencilerin ve öğretmenlerin görüşlerinin belirlenmesi için üç ayrı anket formu geliştirilmiştir. Anketlerde yer alan bölümler ve her bölümdeki maddeler, ilgili literatür taranarak araştırmanın amacı, cevap aranan sorular ve ilgili değişkenler dikkate alınarak hazırlanmıştır.

Hazırlanan anketler dört bölümden oluşmaktadır.

1."Kişisel Bilgiler" bölümünde, anketi cevaplandıranlar ile ilgili kişisel bilgileri toplamaya yönelik maddeler yer almaktadır.

2."Görevler" bölümünde, özel dershanelerdeki ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların kendilerinden beklenen görevleri ne derece yerine getirdiklerinin belirlenmesine yönelik maddeler yer almaktadır. Bu bölüm kendi içinde üç alt başlıktan oluşmaktadır. Birinci alt başlıkta "ölçme ve değerlendirme servisinin yıllık programının ve uygulama planının hazırlanması ve geliştirilmesine yönelik görevler"in ne derece yerine getirildiğini belirlemeye yönelik 7 madde; ikinci alt başlıkta "psikolojik ölçme araçlarının

(testler) hazırlanması, geliştirilmesi, hazır olanların seçilmesi, uygulanması, puanlanması ve sonuçlarının değerlendirilmesine yönelik görevler" in ne derece yerine getirildiğinin belirlemeye yönelik 17 madde ve üçüncü alt başlıkta "etik ilke ve standartların izlenmesi ve gerçekleştirilmesine yönelik görevler" in ne derece yerine getirildiğini belirlemeye yönelik 7 madde yer almaktadır.

3. "Hizmetlerin Etkililiğinin Değerlendirilmesi" bölümünde, ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından sunulan hizmetlerin ne derece etkili olduğunu belirlemeye yönelik olarak toplam 16 madde yer almaktadır.

4. "Sorunlar" bölümünde ise ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından sunulan hizmetleri olumsuz yönde etkileyebilecek sorunlar maddeler halinde verilmiştir. Bu bölümde her bir sorun bir madde ile gösterilmek üzere toplam 9 madde yer almaktadır.

Ayrıca anketteki her bölümün sonunda, ilgili servis elemanlarının, öğretmenlerin ve öğrencilerin o bölümle ilgili görüşlerini belirlemeye yönelik açık uçlu bir madde yer almaktadır.

Araştırmada kullanılan üç ayrı anket formunun içerdiği maddelerden, kişisel bilgileri toplamaya yönelik olan maddeler dışında kalanların tümü ortak maddeler biçiminde hazırlanmıştır.

Ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar, öğretmenler ve öğrencilerin kendileri için hazırlanmış olan anketlerde verilen maddelere ilişkin görüşleri "Hiç", "Biraz", "Bilgin Yok", "Çoğunlukla" ve "Tamamen" den oluşan beşli likert tipi dereceleme ölçeği ile belirlenmeye çalışılmıştır.

Anket formundaki maddelerin oluşturulmasında eğitimde ölçme ve değerlendirme çalışmalarını konu alan yayınlardan (kitap, dergi vb.) ve M.E.B.'nin eğitimde ölçme ve değerlendirmeye yönelik alınan kararlara ilişkin yayınladığı dökümanlardan yararlanılmıştır. Anketin belirtilen kaynaklardan yararlanılarak hazırlanan deneme formu oluşturulmuş ve maddelerin toplamayı amaç edindikleri bilgileri toplamak için uygun olup olmadığına ilişkin görüşleri alınmak üzere deneme formları, A.Ü.E.B.F. E.P.H (Ölçme ve Değerlendirme) Anabilim Dalı Öğretim Elemanları ile H.Ü. Eğitim Fakültesi. Ölçme ve Değerlendirme Bölümü Öğretim Elemanlarından oluşan uzman kişilerin incelemesine sunulmuştur. Uzmanların "uygundur" şeklinde görüş bildirdikleri maddeler aynen alınırken "düzeltme yapılmalı" şeklinde görüş bildirilen maddeler yeniden gözden geçirilmiş ve "uygun değildir" şeklinde görüş

bildirilenler anket formundan çıkarılmıştır. Belirtilen görüşler doğrultusunda hazırlanan anket formları Ek- 1'de (Ek 1. A-B-C) verilmiştir.

C - Uygulama

Araştırmada yer alan özel dershanelerin ortak özelliği üniversiteye yönelik hazırlık kursları düzenliyor olmalarıdır. Bu kurslar her yıl Eylül ayından başlayarak ÖSYS ikinci basamak sınavının olduğu tarihe kadar yaklaşık 8 aylık bir dönemi kapsamaktadır. Bu yüzden, dershanelere devam eden öğrencilerin büyük bir çoğunluğu bir defaya mahsus olmak üzere bu kurslara devam etmekte ve ÖSS ya da ÖSYS'nde başarılı oldukları takdirde dershanelerden ayrılmaktadırlar. Bu durum gözönünde bulundurularak, öğrencilerin dershanelerdeki ölçme ve değerlendirme uygulamalarına ilişkin yaşanan süreci tam olarak görmelerini sağlamak ve böylece öğrenci grubundan araştırma ile ilgili sağlıklı bilgiler elde etmek için, araştırma ile ilgili uygulamalar; 1996-97 öğretim yılındaki ÖSS'nden sonra, ÖSYS'nden ise önce olacak bir biçimde düzenlenmiş ve yapılmıştır.

Yukarıda belirtilen dönemler arasında araştırma kapsamında yer alan özel dershanelerin her birine gidilerek ölçme ve değerlendirme servislerinin çalışmalarından sorumlu elemanlara, öğretmenlere ve dershane yönetimince gösterilen sınıflardaki öğrencilere anketler araştırmacı tarafından uygulanmıştır.

D - Kullanılan İstatistiksel Teknikler

Ölçme ve Değerlendirme Servisi Elemanları, öğretmen ve öğrencilerin oluşturduğu araştırma grubunda yer alan toplam 338 kişiden elde edilen bilgiler kodlanarak araştırmanın amacına uygun bir şekilde, analiz edilmek üzere bilgisayara yüklenmiş ve verilerin analizinde sosyal bilimlerdeki araştırmalarda kullanılmak üzere geliştirilmiş olan SPSS (Statistical Packages for Social Sciences, 5.0) paket programından yararlanılmıştır.

Araştırmada kişisel bilgiler bölümünde yer alan bilgilerin özetlenmesinde ve araştırmanın amacı başlığı altında verilen 1., 2. ve 3. sorunun çözümlenmesinde frekanslar ve yüzdelere kullanılmış, 4., 5. ve 6. sorunun çözümlenmesinde ise parametrik istatistik kapsamında yer alan tek yönlü varyans analizinden yararlanılmıştır.

Parametrik istatistiklerin parametrik olmayan istatistiklere oranla daha güçlü olması ve araştırmalarda yer alan alt grupların her birinin en az 30 ve daha fazla kişiden oluşması durumlarında parametrik istatistiklerin çoğu zaman parametrik olmayan istatistiklere tercih

edilmesi (Balcı, 1997), bu araştırmada verilerin çözümlenmesi aşamasında parametrik test tekniklerinin kullanılmasında önemli bir etken olmuştur.

Araştırmada anket formlarındaki maddelerin cevaplanmasında "hiç"ten "tamamen"e kadar değişen likert tipi beşli dereceleme ölçeği kullanılmıştır. Likert tipi ölçekler özde sıralamalı ölçeklerdir. Ancak, pratik yararlılıkları düşünülerek bazen sıralamalı ölçekler eşit aralıklı ölçekler gibi kabul edilebilirler ve üzerlerinde sıralamalı ölçeklerde yapılamayan matematiksel işlemler yapılabilir. Bu yüzden, kuramsal olarak tartışmalı olmasına rağmen Likert tipi bir ölçekte çoğu zaman eşit aralıklı ölçekler gibi kabul edilebilir (Balcı, 1997). Sıralamalı ölçeğin eşit aralıklı ölçekler olarak kabul edilmesi ile ortalama ve standart sapma hesaplama gibi işlemlerin yapılmasına olanak sağlanmış olur (Blalock, 1981). Bu gerekçelere dayalı olarak araştırmada beşli dereceleme ölçeği ile elde edilen sayısal değerlerin sürekli değişken olduğu ve eşit aralıklı ölçeğe girdiği kabul edilmiş ve elde edilen bilgiler bu çerçevede analiz edilmiştir.

Araştırmada ele alınan soruları cevaplandırmak amacı ile grupların anket maddelerine ilişkin görüşlerini "hiç", "biraz", "bilgim yok", "çoğunlukla" ve "tamamen" şeklinde belirtilmiş olan 5'li likert tipinden oluşan seçeneklerden birini işaretlemek suretiyle belirtmeleri istenmiştir. Grupların her bir madde ile ilgili olarak işaretlemiş oldukları seçeneklerin sayısal değerlerinin (Tablo-3) aritmetik ortalama değerleri alınmış ve her maddenin göreceli bir değerlendirilmesi yapılmıştır.

"Hiç"ten "Tamamen"e kadar değişen beşli bir ölçek kullanıldığından ve bu beşli ölçeğin dört eşit aralıktan oluşması nedeni ile $4/5 = 0.80$ katsayısı bulunmuş ve bu katsayı ölçek puanlarının gerçek aralıklarını belirlemede kullanılmıştır.

Araştırma gruplarının anket formunda yer alan maddelere ilişkin görüşlerinin derecelerini belirlemede bu puan sınırları ölçüt alınmış ve böylece araştırmaya katılan kişilerin görüşlerini belirleyen ortalama puan, içinde kaldığı ölçek aralığına göre yorumlanmıştır. Ölçek puanlarının aralıkları Tablo-3'te verilmiştir.

Araştırmada, 4. soru "ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların kendilerinden beklenen görevleri ne derece yerine getirdikleri ile ilgili olarak kendilerinin, öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşleri arasında manidar farklılıklar var mıdır?", 5. soru "ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların sundukları hizmetlerin ne derece etkili olduğu ile ilgili olarak kendilerinin, öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşleri arasında manidar farklılıklar var mıdır?" ve 6. soru "ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların sundukları hizmetleri olumsuz yönde

etkileyen sorunlarla ilgili olarak kendilerinin, öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşleri arasında manidar farklılıklar var mıdır? ile ilgili olarak; ölçme ve değerlendirme servisi elemanları, öğretmenler ve öğrencilerin görüşleri arasında manidar farklılıklar olup olmadığını belirlemek amacı ile tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Bu analiz maddeler bazında yapılmış ve bu nedenle de analizlerde her grup için her bir maddeden alınan puanlar kullanılmıştır. Varyans analizi ile yapılan karşılaştırmalarda ortalamalar arası manidar farkların belirlendiği durumlarda farklılığın hangi grup ya da gruplardan kaynaklandığını belirlemek için tukey - b testi kullanılmıştır. Elde edilen istatistiklerin manidarlık testinde .05 düzeyi esas alınmıştır.

TABLO 3
BEŞLİ DERECELEMELİ ÖLÇEĞİN PUAN SINIRLARI

Derece/Seçenek	Seçenek Puanları	Seçeneklere Ait Puan Sınırları
Hiç	1.00	1.00 - 1.79
Biraz	2.00	1.80 - 2.59
Bilgin yok	3.00	2.60 - 3.39
Çoğunlukla	4.00	3.40 - 4.19
Tamamen	5.00	4.20 - 5.00

Ayrıca, bilgi toplama araçlarındaki her bölümün sonunda yer alan açık uçlu maddeye verilen cevaplar gruplanarak o bölümle ilgili olarak yapılan analizlerin sonunda betimlenmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırmada cevap aranan sorulara ilişkin bulgular ve bu bulgulara dayalı yorumlar verilmiştir. Soruların cevaplandırılması ile ilgili olarak elde edilen bulguların verilmesinde ve yorumlanmasında, soruların "Araştırmanın Amacı" başlığı altındaki veriliş sırası esas alınmıştır.

Araştırma Grubunda Yer Alan Kişilerin (Ölçme ve Değerlendirme Servisi Elemanlarının, Öğretmenlerin ve Öğrencilerin) Genel Özellikleri Nelerdir?

1. Ölçme ve Değerlendirme Servisi Elemanlarının Genel Özellikleri

Ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların eğitim durumlarına, cinsiyetlerine, mesleki kıdemlerine ve ölçme ve değerlendirme dersi alıp almama durumlarına ilişkin bilgiler aşağıda verilmiştir.

Eğitim Durumu ve Cinsiyet

Ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların eğitim durumlarına ve cinsiyetlerine göre dağılımı tablo 4'te verilmiştir.

TABLO 4

ÖZEL DERSHANELERDEKİ ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SERVİSLERİNDE ÇALIŞAN ELEMANLARIN EĞİTİM DURUMLARINA VE CİNSİYETLERİNE GÖRE DAĞILIMI

Eğitim Durumu	Kadın		Erkek		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Lisans	26	66.66	10	25.64	36	92.30
Lisansüstü	1	2.56	2	5.13	3	7.69
Toplam	27	69.22	12	30.77	39	100.00

Tablo 4'te görüldüğü gibi, özel dershanelerin ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların önemli bir çoğunluğunun (% 92.30) lisans düzeyinde eğitim aldığı ve yine büyük bir çoğunluğunun (% 69.22) bayan olduğu görülmektedir. İlgili servislerde çalışan elemanların lisans eğitim türlerine ilişkin dağılım tablo 13'de verilmiştir.

Mesleki Kıdem

Özel dershanelerin ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların "ölçme ve değerlendirme servisi elemanı" olarak özel dershanelerdeki kıdemlerine bakıldığında, % 48.7'sinin 2-4 yıl arasında, % 41'inin 1 yıl ve daha az ve % 10.3'ünün ise 8 yıl ve daha fazla bir süredir özel dershanelerin ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışmakta oldukları görülmektedir. (Tablo 5).

TABLO 5
ÖZEL DERSHANELERİN ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SERVİSLERİNDE
ÇALIŞAN ELEMANLARIN MESLEKİ KIDEMLERİNE GÖRE DAĞILIMI

Kıdem	Sayı	Yüzde
1 yıl ve daha az	16	41.0
2 - 4 yıl	19	48.7
5 - 7 yıl	-	-
8 yıl ve daha fazla	4	10.3
Toplam	39	100

Ölçme ve Değerlendirme Dersi Alma Durumu

Dershanelerin ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların eğitimlerini tamamladıkları lisans programlarında eğitimde ölçme ve değerlendirme dersi alma durumlarına ilişkin dağılım tablo 6'da verilmiştir.

TABLO 6

**ÖZEL DERSHANELERİN ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SERVİSLERİNDE
ÇALIŞAN ELEMANLARIN MEZUN OLDUKLARI LİSANS PROGRAMLARINDA
EĞİTİMDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME DERSİ ALMA DURUMLARINA
İLİŞKİN DAĞILIM**

Ölçme ve değerlendirme dersi alma durumu	Sayı	Yüzde
Almış olanlar	29	74.4
Almamış olanlar	10	25.6
Toplam	39	100

Araştırmada yer alan ölçme ve değerlendirme servisi elemanlarının % 74.4'ünün mezun oldukları lisans programlarında eğitimde ölçme ve değerlendirme dersi aldıkları, % 25.6'sının ise böyle bir dersi almadıkları görülmektedir. Ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların temelde bu alanın "uzmanı" olması gerekmesine karşın; eğitimlerini tamamladıkları lisans programlarında bile böyle bir dersi almamış olanların bu birimlerde görevlendirilmeleri tartışılması gereken önemli bir sorun görünümündedir.

2. Öğretmenlerin Genel Özellikleri

Araştırmada yer alan öğretmenlerin branş, cinsiyet ve mesleki kıdem gibi genel özelliklerine ilişkin bilgiler aşağıda verilmiştir.

Branş ve Cinsiyet

Öğretmenlerin branşlarına ve cinsiyetlerine göre dağılımları tablo 7'de verilmiştir.

TABLO 7

**ÖZEL DERSHANELERDE GÖREV YAPAN VE ARAŞTIRMA GRUBUNA ALINAN
ÖĞRETMENLERİN BRANŞ VE CİNSİYETE GÖRE DAĞILIMI**

Branşlar	Cinsiyet					
	Kadın		Erkek		Toplam	
	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde
Matematik	9	8.41	18	16.82	27	25.23
Fen Bilimleri	7	6.54	19	17.76	26	24.30
Türkçe-Edebiyat	16	14.95	9	8.41	25	23.36
Sosyal Bilimler	12	11.21	10	9.35	22	20.56
Yabancı Dil	4	3.74	3	2.80	7	6.54
Toplam	48	44.85	59	55.14	107	100.00

Tablo 8 incelendiğinde, özel dershanelerde görev yapan öğretmenlerin % 25.23'ünün Matematik, % 24.30'unun Fen bilimleri, %23.36'sının Türkçe-Edebiyat, % 20.56'sının Sosyal Bilimler ve % 6.54'ünün Yabancı Dil branşlarında oldukları görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin % 44.85'ini kadınlar, % 55.14'ünü ise erkekler oluşturmaktadır

Kıdem

Öğretmenlerin özel dershanelerdeki öğretmenlik kıdemlerine ilişkin dağılım tablo 8'de verilmiştir.

TABLO 8

**ÖZEL DERSHANELERDE GÖREV YAPAN VE ARAŞTIRMA GRUBUNA ALINAN
ÖĞRETMENLERİN KIDEMLERİNE GÖRE DAĞILIMI**

Kıdem	Sayı	Yüzde
1-4 Yıl	40	37.4
5-8 Yıl	38	35.5
9-12 Yıl	20	18.7
12 Yıl ve daha fazla	9	8.4
Toplam	107	100

Araştırmada yer alan öğretmenlerin % 37.4'ü 1 ile 4 yıl; % 35.5'i 5 ile 8 yıl; % 18.7'si 9 ile 12 yıl ve % 8.4'ü 12 yıl ve daha fazla süredir dershanelerde öğretmen olarak görev yapmaktadırlar.

3. Öğrencilerin Genel Özellikleri

Araştırmada yer alan öğrencilerin cinsiyet ve yöneldikleri alan gibi genel özelliklerine ilişkin bilgiler aşağıda verilmiştir.

Cinsiyet

Öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımları tablo 9'da verilmiştir.

TABLO 9

**ÖZEL DERSHANELERE DEVAM EDEN VE ARAŞTIRMA GRUBUNA ALINAN
ÖĞRENCİLERİN CİNSİYETE GÖRE DAĞILIMI**

Cinsiyet	Sayı	Yüzde
Kız	101	52.6
Erkek	91	47.4
Toplam	192	100

Bu araştırmada kendilerinden bilgi toplanan özel dersane öğrencilerin % 56.2'si kız, % 47.4'ü ise erkektir.

Öğrencilerin Yönelindikleri Alanlar

Öğrencilerin liselerde okudukları alanlar Fen Bilimleri, Sosyal Bilimler, Türkçe-Matematik, Sanat, Spor, Yabancı Dil ve Genel Kültür Alanlarından oluşmaktadır. Bu araştırma da alanlar, ÖSYS ile öğrenci alan yüksek öğretim programları için belirlenmiş olan puan türleri gözönünde bulundurularak belirlenmiştir.

Öğrencilerin yönelindikleri alanlara göre dağılımları tablo 10'da verilmiştir.

TABLO 10

**ARAŞTIRMA GRUBUNA ALINAN ÖĞRENCİLERİN YÖNELDİKLERİ
ALANLARA GÖRE DAĞILIMI**

Yönelindikleri alan	Sayı	Yüzde
Türkçe - Matematik	45	23.4
Fen Bilimleri	41	21.4
Türkçe - Sosyal	34	17.7
Matematik	32	16.7
Sosyal Bilimler	25	13.0
Yabancı Dil	15	7.8
Toplam	192	100

Tablo 10 incelendiğinde, araştırmada yer alan öğrencilerin % 23.4'ünün Türkçe - Matematik alanına, %21.4'ünün Fen Bilimleri alanına, % 17.7'sinin Türkçe - Sosyal alanına, % 16.7'sinin Matematik alanına, % 13'ünün Sosyal Bilimler alanına ve % 7.8'inin Yabancı Dil alanına yönelindikleri görülmektedir.

M.E.B.'nın 13. 8. 1987 tarih ve 18112 sayılı genelgesi ve 1988 yılında yayınladığı "Özel Dershaneler Tip Yönetmeliği" ile her özel dershanede bir ölçme ve değerlendirme servisi açılmasına ilişkin aldığı kararların gerçekleşme düzeyi nedir?

Milli Eğitim Bakanlığı'nın 13.08.1987 tarihinde yayınladığı 18112 sayılı genelge ile özel dershanelerde "Ölçme ve Değerlendirme Servisleri" ile "Rehberlik Servisleri" adı altında iki ayrı birimin kurulması öngörülmüştür (M.E.B., 1987).

Diğer yandan, özel dershanelerdeki iç düzende birlik sağlamak amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 1988 yılında hazırlanan "Özel Dershaneler Tip Yönetmeliği"nin 8. maddesi ile özel dershanelerin bünyelerinde kurulması öngörülen "Ölçme ve Değerlendirme Servisleri" ile "Rehberlik Servisleri"nin dershanenin kapasitesi ve olanaklarına göre "Ölçme-Değerlendirme ve Rehberlik Servisi" adı altında birleştirilebileceği belirtilmiştir (M.E.B., 1988).

Bu doğrultuda, yukarıda belirtilen sorunun cevaplandırılması için, araştırma kapsamında yer alan dershanelere bizzat araştırmacı tarafından gidilerek dersane yönetimine, dershanede "ölçme ve değerlendirme servisi"nin bulunup bulunmadığı, şayet bulunuyorsa bu servisin ayrı bir birim olarak mı ya da "rehberlik servisi" ile birleşik olarak mı hizmet verdiği sorulmuştur.

Yukarıda belirtilmiş olan sorulara ilişkin elde edilen bulgular tablo 11 ve 12'de verilmiştir.

TABLO 11
ÖZEL DERSHANELERDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SERVİSLERİNİN
BULUNMA DURUMLARI

Ölçme ve Değerlendirme Servisi Bulunma Durumu	Sayı	Yüzde
Ölçme ve Değerlendirme Servisi Var	26	89.7
Ölçme ve Değerlendirme Servisi Yok	3	10.3
Toplam	29	100

Tablo 11 incelendiğinde, araştırma kapsamında yer alan 29 özel dershanenin % 89.7'sinde "Ölçme ve Değerlendirme Servisi"nin bulunduğu, % 10.3'ünde ise bu servislerin bulunmadığı görülmektedir. Bu durum, M.E.B'nın 1988 yılında "Özel Dershaneler Tip Yönetmeliği" ile "her özel dershanede bir ölçme ve değerlendirme servisi açılması"na yönelik olarak almış olduğu kararın tam olarak gerçekleştirilemediği şeklinde yorumlanabilir.

Adı geçen yönetmeliğin 8. maddesinde özel dershanelerde açılması öngörülen "Ölçme ve Değerlendirme Servisleri"nin dershanenin kapasitesi göz önünde bulundurularak "Rehberlik Servisleri" ile birleştirilebileceği belirtilmiştir. Bu duruma ilişkin bilgi elde etmek amacı ile bünyelerinde "ölçme ve değerlendirme servisi" bulunan özel dershanelerin yöneticilerine dershanedeki "ölçme ve değerlendirme servisi"nin ayrı bir birim olarak mı veya "rehberlik servisi" ile birleşik olarak mı hizmet verdikleri sorulmuştur. Bu soruya ilişkin elde edilen bulgular tablo 12'de verilmiştir.

TABLO 12
ÖZEL DERSHANELERDE ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SERVİSİNİN AYRI
BİR BİRİM OLARAK YA DA REHBERLİK SERVİSİ İLE BİRLİKTE HİZMET
VERMESİ DURUMU

	Sayı	Yüzde
Ö ve D Servisi ayrı bir birim olarak hizmet vermekte	5	19.2
Ö ve D Servisi ile R. Servisi birleşik olarak hizmet vermekte	21	80.8
Toplam	26	100

Tablo 12 incelendiğinde, bünyelerinde "ölçme ve değerlendirme servisi" bulunan 26 özel dershanenin % 80.8'inde "ölçme ve değerlendirme servisi"nin "rehberlik servisi" ile "ölçme-değerlendirme ve rehberlik servisi" adı altında birleştirildiği, % 19.2'sinde ise "ölçme ve değerlendirme servisi'nin "rehberlik servisi"nden bağımsız bir birim olarak hizmet verdiği, görülmektedir.

Bu duruma ilişkin olarak, araştırma kapsamında yer alan özel dershanelerin yöneticilerinden, ölçme ve değerlendirme servisi elemanlarından ve öğretmenlerden elde edilen bilgiler aşağıda yorumlanmıştır.

Özel dershane yöneticileri;

a) "Özel Dershaneler Tip Yönetmeliği"nde, "özel dershanelerde açılması öngörülen ölçme ve değerlendirme servisleri ile rehberlik servisleri, dershanenin kapasitesi göz önünde bulundurularak, ölçme-değerlendirme ve rehberlik servisi adı altında birleştirilebilirler" şeklinde belirtilmiş olan 8. maddedeki esneklikten yararlanarak bu iki birimi tek bir birim adı altında birleştirmişlerdir,

b) özel dershanelerdeki ölçme-değerlendirme servislerini pek de işlevsel görmemektedirler,

c) özel dershanelerde ölçme ve değerlendirme servislerinin açılmasını dershanenin kuruluşu ve işleyişinin devam etmesi için yerine getirilmesi gereken bir formalite olarak görmektedirler.

M.E.B'nın 13. 8. 1987 tarih ve 18112 sayılı genelgesi ile ölçme ve değerlendirme servislerinde ilgili bölüm mezunlarının görevlendirilmesine ilişkin olarak aldığı kararların gerçekleşme düzeyi nedir?

Milli Eğitim Bakanlığı 13.08.1987 tarih ve 18112 sayılı genelgesi ile özel dershanelerde kurulması öngörülen "Ölçme ve Değerlendirme Servisleri" ile "Rehberlik Servisleri"nde fakültelerin ilgili bölümlerinden mezun olan elemanların görevlendirilmesinin esas olduğunu belirterek; dershanelerin en geç iki yıl içinde bu gereği karşılamalarının şart olduğunu karara bağlamıştır (M.E.B., 1987).

Bu kararın gerçekleşme düzeyi ile ilgili olarak özel dershanelerin ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar için hazırlanmış olan ankette servis çalışanlarının mezuniyet durumlarına ilişkin bir soru sorulmuştur.

Özel dershanelerin ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların fakültelerin ilgili programlarından mezun oluşlarına ilişkin elde edilen bulgular tablo 13'de verilmiştir.

TABLO 13

**ÖZEL DERSHANELERİN ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SERVİSLERİNDE ÇALIŞAN
ELEMANLARIN MEZUN OLDUKLARI PROGRAMLAR**

Mezun Olunan Program	Sayı	Yüzde
Ölçme ve Değerlendirme	5	12.8
Eğitimde Psikolojik Hizmetler (RPD, PDR)	17	43.6
Psikoloji	7	17.9
Eğitim Programları ve Öğretimi	3	7.7
Felsefe	3	7.7
İstatistik	2	5.1
Matematik	2	5.1
Toplam	39	100

Tablo 13 incelendiğinde, özel dershanelerin ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların % 43.6'sının Eğitimde Psikolojik Hizmetler; % 17.9'unun Psikoloji; % 7.7'sinin Felsefe; % 7.7'sinin Eğitim Programları ve Öğretimi; % 5.12'sinin İstatistik, % 5.12'sinin Matematik ve ancak % 12.8'inin Ölçme ve Değerlendirme programlarında lisans eğitimi almış oldukları görülmektedir.

"Ölçme ve Değerlendirme Servisleri"nde çalışan elemanların büyük bir çoğunluğunu fakültelerin Eğitimde Psikolojik Hizmetler (% 43.6) ve Psikoloji (17.9) programlarından mezun olan elemanların oluşturmasında; özel dershanelerin büyük bir kısmında (% 80.8) "ölçme ve değerlendirme servisleri"nin "rehberlik servisleri" ile "ölçme-değerlendirme ve rehberlik servisi" adı altında birleştirilmiş olmasının ve buralarda genelde sadece birer elemanın görevlendirilmiş olmasının önemli bir rolü olduğu düşünülebilir. Ayrıca, Yükseköğretim istatistiklerinden elde edilen bilgiler eğitimde ölçme ve değerlendirme programından 1986-87 öğretim yılından başlamak üzere yılda ancak ortalama 30 öğrencinin mezun olduğunu göstermektedir. Dolayısı ile üniversitelerin ölçme ve değerlendirme programlarından mezun olan elemanların sayıca azlığı da bu servislerde doğrudan ölçme ve değerlendirme alanından mezun olan elemanların görevlendirilememesinde önemli bir etken olarak düşünülebilir.

Özel dershanelerin ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların mezun oldukları alanların dağılımına genel olarak bakıldığında, bunların çoğunlukla test ve test teknikleri konusunda belirli bir düzeyde ders veren bölümler olduğu söylenebilir. Ancak, ölçme ve değerlendirme servislerinde görevlendirilmiş olan elemanların bir eğitim kurumunun ölçme ve değerlendirme servisinde kurum test programlarının hazırlanmasından çeşitli psikolojik ölçme araçlarının geliştirilmesine, çeşitli standart testlerin uygulanmasından bu uygulamalarda etik ilke ve standartların izlenmesine kadar kendilerinden beklenen çeşitli görevleri tam anlamı ile yerine getirecek nitelikte olup olmadıkları tartışma konusudur.

Elde edilen bulgular ve yukarıda belirtilmiş olan açıklamalar doğrultusunda, M.E.B'nin 1987 tarih ve 18112 sayılı genelgesi ile özel dershanelerin ölçme ve değerlendirme servislerinde fakültelerin ilgili bölümlerinden mezun olan elemanların görevlendirilmesine ilişkin olarak aldığı kararların büyük ölçüde gerçekleştirilemediği belirtilebilir.

Ölçme ve Değerlendirme Servisleri'nde çalışan elemanların kendilerinden beklenen görevleri ne derece yerine getirdikleri ile ilgili olarak kendilerinin, öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşleri arasında manidar farklılıklar var mıdır?

Özel dershanelerdeki ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların kendilerinden beklenen görevleri ne derece yerine getirdiklerinin belirlenmesi amacı ile hazırlanmış olan "görevler " bölümü üç alt başlıktan oluşmaktadır. Birinci alt başlıkta "ölçme ve değerlendirme servisinin yıllık programının ve uygulama planının hazırlanması ve geliştirilmesine yönelik görevler" in ne derece yerine getirildiğini belirlemek amacıyla 7 ifade; ikinci alt başlıkta "psikolojik ölçme araçlarının (testler) hazırlanması, geliştirilmesi, hazır olanların seçilmesi, uygulanması, puanlanması ve sonuçlarının değerlendirilmesine yönelik görevler" in ne derece yerine getirildiğini belirlemek amacı ile 17 ifade; üçüncü alt başlıkta "etik ilke ve standartların izlenmesi ve gerçekleştirilmesine yönelik görevler" in ne derece yerine getirildiğini belirlemek amacı ile 7 ifade yer almaktadır. Araştırma grupları için ortak olan bu ifadelerin toplamı 31 madde halinde sunulmuştur.

Araştırma gruplarının, ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlardan beklenen görevlerin ne derece yerine getirildiğine ilişkin görüşlerini "hiç", "biraz", "bilgim yok", "çoğunlukla" ve "tamamen" şeklinde belirtilmiş olan 5'li likert tipinden oluşan seçeneklerden birini işaretlemek suretiyle belirtmeleri istenmiştir. Grupların bu bölümde yer alan 31 görev ifadesine ilişkin görüşleri işaretlemiş oldukları seçeneklerin sayısal değerlerinin ortalamaları alınarak değerlendirilmiş ve gruplar arası farklılıkların manidarlığının test edilmesinde tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır.

Araştırmada yer alan grupların, ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlardan beklenen görevlerin ne derece yerine getirildiğine ilişkin görüşlerine ait istatistiksel değerler tablolar halinde sunulmuştur (Tablo 14 - 15 - 16). Tablolardaki birinci sütunda maddeyi oluşturan ifadeler, ikinci sütunda grupların görüşlerinin sayısal değerlerini gösteren semboller ($\bar{X}$, SS) üçüncü sütunda (G1) dershanelerin ölçme ve değerlendirme servislerinde görevli elemanların, dördüncü sütunda (G2) dershanelerde görevli öğretmenlerin, beşinci sütunda (G3) dershanelere devam eden öğrencilerin ifadelerine ilişkin görüşlerinin sayısal değerlerinin ortalamaları ve standart sapmaları, altıncı sütunda varyans analizlerinden elde edilen F değerleri ve yedinci sütunda (Man. Fark) görüşler bakımından aralarında manidar farklar bulunan gruplar yer almaktadır.

Ölçme ve Değerlendirme Servislerinde Çalışan Elemanların, Öğretmenlerin ve Öğrencilerin "Ölçme ve Değerlendirme Servisinin Yıllık Programının ve Uygulama Planının Hazırlanması ve Geliştirilmesine Yönelik Görevler" in Ne Derece Yerine Getirildiğine İlişkin Görüşleri

Araştırmada yer alan grupların, "ölçme ve değerlendirme servisinin yıllık programının ve uygulama planının hazırlanması ve geliştirilmesine yönelik görevler" in, ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından ne derece yerine getirildiğine ilişkin görüşlerinin istatistiksel değerleri (ortalamalar) ve varyans analizi sonuçları tablo 14'de verilmiştir.

TABLO 14

**ARAŞTIRMADA BİLGİ TOPLANILAN GRUPLARIN ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SERVİSİ ELEMANLARININ KENDİLERİNDEN BEKLENEN GÖREVLERİ NE DERECE YERİNE GETİRDİKLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI
(ORTALAMA DEĞERLERİ VE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI)**

Ölçme ve Değerlendirme Servislerinde Çalışan Elemanlardan Beklenen Görevler	$\bar{X}$ SS	G 1 N=39	G 2 N=107	G 3 N=192	F	Man. Fark
1. Ölçme ve değerlendirme servisinin yıllık programını ve uygulama planını hazırlama	$\bar{X}$ SS	3.92 1.01	4.03 0.61	2.99 0.45	121.73*	G 1- G 3 G 2- G 3
2. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları için gerekli yer, araç ve gereçlerin temin edilmesi için ilgililere önerilerde bulunma	$\bar{X}$ SS	3.87 1.13	3.94 0.62	2.95 0.54	89.20*	G 1- G 3 G 2- G 3
3. Yıllık ölçme-değerlendirme programı ve uygulama planı hakkında öğretmen, öğrenci ve diğer ilgililere bilgi sağlama	$\bar{X}$ SS	3.79 1.21	2.19 1.05	2.04 0.65	65.91*	G 1- G 2 G 1- G 3
4. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında görev alan personelin işbirliği içerisinde çalışmasını sağlama	$\bar{X}$ SS	4.05 0.72	3.93 0.81	2.95 0.61	88.87*	G 1- G 3 G 2- G 3
5. Yıllık program ve uygulama planındaki ölçme ve değerlendirme uygulamalarının ne ölçüde gerçekleştiğine ilişkin olarak öğretmen, öğrenci ve diğer ilgililere bilgi sağlama	$\bar{X}$ SS	3.87 1.19	2.16 1.12	2.03 0.70	65.74*	G 1- G 2 G 1- G 3
6. Bir sonraki öğretim yılının programı için öğretmen, öğrenci ve diğer ilgililerin görüş ve önerilerini saptama	$\bar{X}$ SS	2.02 0.87	1.38 0.89	1.16 0.67	20.59*	G 1- G 2 G 1- G 3 G 2- G 3
7. Alanla ilgili yenilikleri (bilgisayar destekli rehberlik programları, psikolojik ölçme araçları geliştirme çalışmaları v.b.) izleyerek yıllık program ve uygulama planının bu yenilikler çerçevesinde geliştirilmesini sağlayacak çalışmalar yapma	$\bar{X}$ SS	3.87 1.06	2.98 0.61	2.96 0.31	46.54*	G 1- G 2 G 1- G 3

S.d: 2

S.d: 337

* P< 0.05

G1: Ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar

G2: Özel dersanelerde görev yapan öğretmenler

G3: Özel dersanelere devam eden öğrenciler

Tablo 14'deki ortalama değerleri, yöntem bölümünde verilen "seçeneklere ait puan sınırları" göz önünde bulundurularak incelendiğinde, "lme ve değerlendirme servisinin yıllık programının ve uygulama planının hazırlanması ve geliştirilmesine yönelik görevler"ın, lme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından ne derece yerine getirildiğine ilişkin araştırma gruplarından servis elemanlarının oluşturduğu grubun "oğunlukla", öğretmenlerin "oğunlukla" ve "biraz", öğrencilerin ise "bilgim yok", "biraz" ve "hiç" yönünde farklı görüşler belirttikleri gözlenmektedir.

Araştırmada yer alan grupların görüşleri arasında manidar farklılıkların olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonuçları yukarıda 7 madde ile belirtilmiş olan görevlerin tamamına ilişkin görüşler bakımından gruplar arasında istatistiksel olarak manidar farklılıkların olduğunu göstermektedir.

Farkın kaynağını ve yönünü saptamak için uygulanan tukey-b testi sonuçları ise, "lme ve değerlendirme servisinin yıllık programını ve uygulama planını hazırlama" (Madde1), "lme ve değerlendirme uygulamaları için gerekli yer, araç ve gereçlerin temin edilmesi için ilgililere önerilerde bulunma"(Madde 2) ve "lme ve değerlendirme uygulamalarında görev alan personelin işbirliği içerisinde çalışmasını sağlama"(Madde 4) ile belirtilmiş olan görevlere ilişkin görüş farklılığının öğrencilerden kaynaklandığını göstermektedir. Araştırma gruplarının "madde 1, 2, 4" ile belirtilmiş olan görevlerin lme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından ne derece yerine getirildiği konusundaki görüşlerine ilişkin ortalama değerleri incelendiğinde, servis elemanları ve öğretmenlerin "oğunlukla", öğrencilerin ise "bilgim yok" yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Belirtilmiş olan maddelerle ifade edilmiş olan görevlerin lme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından ne derece yerine getirildiğine ilişkin servis elemanları ve öğretmenlerin görüşleri arasında manidar farklılıkların bulunmaması bu grupların görevlerin yerine getirilme derecesi bakımından görüş birliği içinde oldukları şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca, ğrencilerin yukarıda belirtilmiş olan maddelerle ifade edilmiş olan görevlerin ne derece yerine getirildiğine ilişkin "bilgim yok" yönünde görüş bildirmeleri, görevlerin doğrudan kendilerine yönelik hizmetlerden oluşmayışı ile açıklanabilir. .

"Yıllık lme-değerlendirme programı ve uygulama planı hakkında ğretmen, ğrenci ve diğer ilgililere bilgi sağlama"(Madde 3), "Yıllık program ve uygulama planındaki lme ve değerlendirme uygulamalarının ne ölçüde gerçekleştiğine ilişkin olarak ğretmen, ğrenci ve diğer ilgililere bilgi sağlama"(Madde 5) ve "Alanla ilgili yenilikler (bilgisayar destekli rehberlik programları, psikolojik lme araçları geliştirme çalışmaları vb.) izleyerek yıllık program ve

uygulama planının bu yenilikler çerçevesinde geliştirilmesini sağlayacak çalışmalar yapma"(Madde 7) ile belirtilmiş olan görevlerin ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından ne derece yerine getirildiğine ilişkin olarak servis elemanlarının oluşturduğu grubun görüşlerinin öğretmen ve öğrenci görüşlerinden manidar bir biçimde farklılaştığı görülmektedir. Araştırma gruplarının görüşlerine ait ortalama değerler incelendiğinde, servislerde çalışan elemanların "madde 3, 5 ve 7" ile belirtilmiş olan görevleri ne derece yerine getirdiklerine ilişkin olarak "çoğunlukla", öğretmen ve öğrencilerin ise 3. ve 5. madde ile ilgili olarak "biraz", 7. madde ile ilgili olarak ise "bilgim yok" yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Belirtilen maddelerle ilgili olarak ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların öğretmen ve öğrencilerden farklı olarak "çoğunlukla" yönünde görüş bildirmeleri kendilerinden beklenen görevleri yerine getiriyor gözükmeye çabası içinde oldukları biçiminde yorumlanabilir. Ayrıca, bu bulgu, özellikle öğretmen ve öğrencileri ilgilendiren görevler (madde 3 ve 5) bakımından hizmeti sunan ile hizmeti alan grupların görüşleri arasındaki farklılığı ortaya koyması bakımından dikkate değerdir.

"Bir sonraki öğretim yılının programı için öğretmen, öğrenci ve diğer ilgililerin görüş ve önerilerini saptama"(Madde 6) ile belirtilmiş olan göreve ilişkin her üç grubun görüşlerinin birbirinden manidar bir biçimde farklılaştığı görülmektedir. Ortalama değerler, ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların madde 6 ile belirtilmiş olan görevin ne derece yerine getirildiğine ilişkin olarak grupların "biraz" ve "hiç" yönünde görüş ortaya koyduklarını göstermektedir. Bu durumu, servis elemanlarının, servisin yıllık programını hazırlarken öğretmen ve öğrenci görüşlerine istenilen düzeyde başvurmadıkları dolayısı ile kendilerinden beklenen görevi istenilen düzeyde yerine getirmedikleri biçiminde yorumlamak mümkündür.

Bu kısımda yer alan görevlerle ilgili olarak öğretmen ve öğrenci gruplarının görüşlerine (ortalama değerlerine) genel olarak bakıldığında servis elemanlarının; a) servisin yıllık programı ve uygulama planı ile ilgili olarak öğretmen ve öğrencilere yeter düzeyde bilgi vermedikleri, b) yıllık program ve uygulama planının hazırlanması ve geliştirilmesi çalışmalarında öğretmen ve öğrenci görüşlerine yer vermedikleri ve böylece, bir kurum test programının hazırlanması ile ilgili temel ilkelerden "program kurumdaki tüm ilgililerin (yöneticiler, öğretmenler, rehberlik uzmanları, öğrenciler vb.) işbirliğine dayalı olarak yürütülmelidir" şeklinde belirtilmiş olan ilkenin gereğini tam olarak yerine getirmedikleri belirtilebilir.

Ayrıca, ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların "görevler" bölümünün sonunda yer alan açık uçlu soruya vermiş oldukları cevaplardan "ölçme ve değerlendirme servisinin yıllık programının ve uygulama planının hazırlanması ve geliştirilmesine yönelik görevler"i özel dersanelere özgü bir kurum test programının hazırlanmasından ziyade **seviye tespit, seviye kontrol** gibi -sınavlara ilişkin bir program gibi algıladıkları ve ölçme ve değerlendirme servislerinin yıllık program ve uygulama planına yönelik çalışmalarını bu doğrultuda yaptıkları anlaşılmaktadır. Bu durum, öğretmen ve öğrenciler tarafından servislerde çalışan elemanların kendilerinden beklenen görevleri istenilen düzeyde yerine getirmedikleri yönünde belirtmiş oldukları görüşleri destekler nitelikte görünmektedir.

Ölçme ve değerlendirme Servislerinde Çalışan Elemanların, Öğretmenlerin ve Öğrencilerin "Psikolojik Ölçme Araçlarının (testler) Hazırlanması, Geliştirilmesi, Hazır Olanların Seçilmesi, Uygulanması, Puanlanması ve Sonuçlarının Değerlendirilmesine Yönelik Görevler" in Ne Derece Yerine Getirildiğine İlişkin Görüşleri

Araştırma gruplarının, "psikolojik ölçme araçlarının (testler) hazırlanması, geliştirilmesi, hazır olanların seçilmesi, uygulanması, puanlanması ve sonuçların değerlendirilmesine yönelik görevler" in ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından ne derece yerine getirildiğine ilişkin görüşlerinin istatistiksel değerleri (ortalamalar) ve varyans analizi sonuçları tablo 15'te verilmiştir.

TABLO 15

**ARAŞTIRMADA BİLGİ TOPLANILAN GRUPLARIN ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SERVİSİ ELEMANLARININ KENDİLERİNDEN BEKLENEN GÖREVLERİ NE DERECE YERİNE GETİRDİKLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI
(ORTALAMA DEĞERLERİ VE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI)**

Ölçme ve Değerlendirme Servislerinde Çalışan Elemanlardan Beklenen Görevler	$\bar{X}$ SS	G 1 N=39	G 2 N=107	G 3 N=192	F	Man. Fark
8. Dershaneye kayıt olan öğrencilerin bilgi düzeylerinin belirlenmesi ve öğrencilerin sınıflandırılması için gerekli olan ölçme araçlarını (seviye tespit testleri v.b.) ders öğretmenleri ile birlikte hazırlama	$\bar{X}$ SS	3.92 1.15	2.18 1.14	2.98 0.33	75.51*	G 1-G 2 G 1-G 3 G 2-G 3
9. Öğrencilerin devam ettikleri derslerdeki başarı düzeylerini belirlemek amacıyla ilgili ders öğretmenleri ile birlikte başarı testleri hazırlama	$\bar{X}$ SS	3.84 1.18	2.25 1.22	2.97 0.40	55.24*	G 1-G 2 G 1-G 3 G 2-G 3
10. Program geliştirme ve değerlendirme çalışmalarında kullanılacak ölçme araçlarını (testleri) ders öğretmenleri ile birlikte hazırlama	$\bar{X}$ SS	1.21 0.69	1.47 0.99	2.99 0.46	216.41*	G 1-G 3 G 2-G 3
11. Bir üst okulun (üniversiteler) giriş sınavlarına öğrencileri hazırlamak amacıyla yapılan deneme sınavları için gerekli olan testleri ders öğretmenleri ile birlikte hazırlama	$\bar{X}$ SS	3.84 1.24	2.30 1.21	3.00 0.55	46.09*	G 1-G 2 G 1-G 3 G 2-G 3
12. Hazırlanan ölçme araçları (testler) ile ilgili olarak ön denemeler yapma	$\bar{X}$ SS	1.94 0.72	1.49 0.96	2.92 0.41	165.81*	G 1-G 2 G 1-G 3 G 2-G 3
13. Deneme uygulamalarından elde edilen bilgilere dayalı olarak test ve madde puanları analizlerini (ortalama, standart sapma, madde güçlük indeksi, madde ayırıcılık gücü indeksi v.b) yapma	$\bar{X}$ SS	2.20 1.15	1.42 1.04	2.92 0.49	123.08*	G 1-G 2 G 1-G 3 G 2-G 3
14. Deneme uygulamaları yapılan testlerin kullanılış amaçlarına uygun güvenilirlikte ve geçerlikte olup olmadığını belirleme	$\bar{X}$ SS	2.05 0.75	1.47 0.99	2.99 0.46	163.62*	G 1-G 2 G 1-G 3 G 2-G 3

Tablo 15 - (Devam)

15. Uygun geçerlik ve güvenirliğe sahip olmayan testlerin daha güvenilir ve geçerli hale getirilmesi için gerekli olan çalışmaları yapma	$\bar{X}$ SS	2.02 0.66	1.36 1.01	2.95 0.38	193.01*	G 1-G 2 G 1-G 3 G 2-G 3
16. Test ve madde istatistikleri bakımından uygun olan maddeleri seçerek testte son şeklini verme	$\bar{X}$ SS	2.03 0.67	1.44 0.93	2.98 0.30	222.41*	G 1-G 2 G 1-G 3 G 2-G 3
17. Geliştirilmiş olan testleri öğrencilere uygulama, puanlar ve sonuçlarını ilgililere (öğretmen, öğrenci vb.) bildirme	$\bar{X}$ SS	1.97 0.98	1.43 1.12	2.99 0.45	138.31*	G 1-G 2 G 1-G 3 G 2-G 3
18. Test ve madde istatistikleri bakımından uygun bulunan soruları derslere, konulara ve ölçmek istediği davranışlara göre ayırarak soru bankası oluşturma	$\bar{X}$ SS	3.76 1.06	1.30 0.81	2.97 0.50	268.41*	G 1-G 2 G 1-G 3 G 2-G 3
19. Öğrencilerin yönlendirilmesi amacıyla kullanılacak olan standart testleri (ilgi envanterleri, kişilik ölçekleri, yetenek testleri, tutum ölçekleri v.b.) seçme	$\bar{X}$ SS	3.66 1.19	3.90 0.86	2.96 0.29	73.14*	G 1-G 3 G 2-G 3
20. Öğrencilerin yetenekli oldukları alanlar hakkında bilgi sahibi olmaları amacıyla yetenek testleri (genel yetenek-özel yetenek-ayrıcalı yetenek) uygulama ve sonuçları ilgili öğrenci ile birlikte yorumlama	$\bar{X}$ SS	2.07 0.92	2.25 1.24	2.04 0.76	1.61	—
21. Öğrencilerin ilgi duydukları alanların belirlenmesi amacı ile ilgi envanterleri uygulama, puanlama ve sonuçlarını değerlendirerek yorumları ile birlikte ilgililere verme	$\bar{X}$ SS	3.59 1.27	3.92 0.83	3.74 0.78	2.38	—
22. Öğrencilerin çeşitli kişilik özellikleri hakkında bilgilendirilmeleri amacı ile kişilik ölçekleri uygulama, puanlama ve sonuçlarını değerlendirerek ilgililere bildirme	$\bar{X}$ SS	2.05 1.02	1.39 0.96	1.26 0.80	12.94*	G 1-G 2 G 1-G 3
23. Öğrencilerin çeşitli durumlara ilişkin tutumlarının belirlenmesi amacı ile tutum ölçekleri uygulama, puanlama ve sonuçlarını değerlendirerek ilgililere bildirme	$\bar{X}$ SS	1.45 0.36	1.47 1.01	1.13 0.49	7.88*	G 1-G 2 G 2-G 3
24. Rehberlik amaçlı kullanılacak olan diğer ölçme araçlarını (soru listesi, otobiyografi, değerlendirme cetveli v.b.) hazırlama	$\bar{X}$ SS	3.89 1.14	3.85 0.88	3.01 0.46	58.74*	G 1-G 3 G 2-G 3

S.d: 2

G1: Ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar

S.d: 337

G2: Özel dersanelerde görev yapan öğretmenler

* P<0.05

G3: Özel dersanelere devam eden öğrenciler

Araştırmada yer alan grupların, "Psikolojik ölçme araçlarının (testler) hazırlanması, geliştirilmesi, hazır olanların seçilmesi, uygulanması, puanlanması ve sonuçlarının değerlendirilmesine yönelik görevler" in ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından ne derece yerine getirildiğine ilişkin görüşlerine ait istatistiksel değerler (ortalama

değerleri) yöntem bölümünde verilen "seçeneklere ait puan sınırları" gözönünde bulundurularak incelendiğinde, servislerde çalışan elemanların bu bölümde 17 madde ile ifade edilmiş olan görevlerden 7'sinin "çoğunlukla" yerine getirildiği, 8'inin "biraz" yerine yerine getirildiği, 2'sinin ise "hiç" yerine getirilmediği yönünde görüş bildirdikleri, öğretmenlerin görüşlerinin "hiç" yerine getirilmemektedir ya da "biraz" yerine getirilmektedir seçeneklerinde yoğunlaştığı, öğrencilerin görevlerin ne derece yerine getirildiği konusundaki görüşlerinin ise "bilgim yok" seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Araştırmada yer alan grupların görüşleri arasında manidar farklılıkların olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonuçları, madde 21 ve 22 ile belirtilmiş olan görevler dışında kalan görev ifadelerine ilişkin görüşler bakımından gruplar arasında istatistiksel olarak manidar farklılıkların bulunduğunu göstermektedir. Farkın kaynağını ve yönünü saptamak için uygulanan tukey-b testi sonucunda farkın kaynakları aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

"Öğrencilerin çeşitli durumlara ilişkin tutumlarının belirlenmesi amacı ile tutum ölçekleri uygulama, puanlama ve sonuçlarını değerlendirerek ilgililere bildirme"(Madde 23) biçiminde ifade edilmiş olan göreve ilişkin farklılığın kaynağını öğretmenler oluşturmakla birlikte, grupların görüşlerine genel olarak bakıldığında her üç grubunda "hiç" yönünde görüş bildirdikleri dolayısıyla servis elemanlarının madde 23 ile belirtilmiş olan görevi hiç yerine getirmedikleri görülmektedir.

"Program geliştirme ve değerlendirme çalışmalarında kullanılacak ölçme araçlarını (testleri) ders öğretmenleri ile birlikte hazırlama"(Madde 10), "Öğrencilerin yönlendirilmesi amacıyla kullanılacak olan standart testleri (ilgi envanterleri, kişilik ölçekleri, yetenek testleri, tutum ölçekleri v.b) seçme"(Madde 19) ve "Rehberlik amaçlı kullanılacak olan diğer ölçme araçlarını (soru listesi, otobiyografi, değerlendirme cetveli v.b.) hazırlama"(Madde 24) biçiminde ifade edilmiş olan görevlere ilişkin grupların görüşleri arasındaki manidar farklılığın öğrencilerden kaynaklandığı görülmektedir. Madde 10, 19 ve 24'e ilişkin ortalama değerler incelendiğinde, servis elemanları ve öğretmenlerin, madde 10 ile belirtilmiş olan göreve ilişkin "hiç", madde 19 ve 24 ile belirtilmiş olan görevlere ilişkin olarak ise "çoğunlukla" yönünde görüş bildirdikleri, öğrencilerin ise her üç madde ile belirtilmiş olan görevlere ilişkin "bilgim yok" yönünde görüş ortaya koydukları görülmektedir. Öğrencilerin bu maddelerle belirtilmiş olan görevlerin servis elemanları tarafından ne derece yerine getirildiğine ilişkin olarak "bilgim yok" yönünde görüş bildirmeleri görevlerin doğrudan kendilerine yönelik hizmetlerden oluşmayışı ile açıklanabilir. Belirtilen maddelerle ilgili olarak öğrencilerin "bilgim yok" yönündeki görüşleri dikkate alınmadan yapılan inceleme ölçme ve değerlendirme servisi

elemanları ile öğretmenlerin görüşleri arasında manidar bir farkın bulunmadığını göstermektedir. Bu durum, iki grubun görevlerin yerine getirilme derecesi bakımından görüş birliği içinde oldukları biçiminde yorumlanabilir. Ayrıca, madde 10'a ilişkin olarak ölçme ve değerlendirme servisi elemanları ve öğretmenlerin oluşturduğu gruplardan elde edilen bilgiler, ölçme ve değerlendirmenin eğitimde kullanış amaçlarından biri olan "program geliştirme ve değerlendirme" çalışmalarının özel dershanelerde hiç yapılmadığını ortaya koyması bakımından oldukça dikkate değerdir.

"Öğrencilerin çeşitli kişilik özellikleri hakkında bilgilendirilmeleri amacı ile kişilik ölçekleri uygulama, puanlama ve sonuçlarını değerlendirerek ilgililere bildirme"(Madde 22) biçiminde ifade edilmiş olan göreve ilişkin grupların görüşleri arasındaki manidar farklılığın ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlardan kaynaklandığı görülmektedir. Bu maddeye ilişkin olarak grupların görüşlerine bakıldığında servis elemanlarının "biraz", öğretmen ve öğrencilerin ise "hiç" yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu durum, öğrencilerin yönlendirilmesi amacı ile kullanılması gerekli olan kişilik testlerinin özel dershanelerde yeter düzeyde kullanılmadığı şeklinde yorumlanabilir.

- "Dershaneye kayıt olan öğrencilerin bilgi düzeylerinin belirlenmesi ve öğrencilerin sınıflandırılması için gerekli olan ölçme araçlarını (seviye tespit testleri v.b.) ders öğretmenler ile birlikte hazırlama"(Madde 8),
- "Öğrencilerin devam ettikleri derslerdeki başarı düzeylerini belirlemek amacıyla ilgili ders öğretmenleri ile birlikte başarı testleri hazırlama"(Madde 9),
- "Bir üst okulun (üniversiteler) giriş sınavlarına öğrencileri hazırlamak amacıyla yapılan deneme sınavları için gerekli olan testleri ders öğretmenleri ile birlikte hazırlama"(Madde 11),
- "Hazırlanan ölçme araçları (testler) ile ilgili olarak ön denemeler yapma"(Madde 12),
- "Deneme uygulamalarından elde edilen bilgilere dayalı olarak test ve madde puanları analizlerini (ortalama, standart sapma, madde güçlük indeksi, madde ayırtıcılık gücü indeksi v.b) yapma"(Madde 13),
- "Deneme uygulamaları yapılan testlerin kullanış amaçlarına uygun güvenilirlikte ve geçerlikte olup olmadığını belirleme"(Madde 14),
- "Uygun geçerlik ve güvenilirliğe sahip olmayan testlerin daha güvenilir ve geçerli hale getirilmesi için gerekli olan çalışmaları yapma"(Madde 15),
- "Test ve madde istatistikleri bakımından uygun olan maddeleri seçerek testte son şeklini verme"(Madde 16),
- "Geliştirilmiş olan testleri öğrencilere uygulama, puanlar ve sonuçlarını ilgililere (öğretmen, öğrenci vb.) bildirme"(Madde 17),

- "Test ve madde istatistikleri bakımından uygun bulunan soruları derslere, konulara ve ölçmek istediği davranışlara göre ayırarak soru bankası oluşturma"(Madde 18) biçiminde ifade edilmiş olan görevlere ilişkin olarak ise her üç grubunda görüşlerinin birbirinden anlamlı şekilde farklılaştığını göstermektedir.

Yukarıda belirtilmiş olan görev ifadelerinin tamamına öğrencilerin bu görevlerin ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından ne derece yerine getirildiği konusunda "bilgim yok" yönünde görüş bildirmelerinin her üç grubun görüşleri arasında manidar farklılıkların oluşmasındaki önemli etkenlerden biri olduğu söylenebilir.

Belirtilen maddelerle ilgili olarak öğrenci grubunun "bilgim yok" yönündeki görüşleri dikkate alınmadan yapılan inceleme ölçme ve değerlendirme servisi elemanları ile öğretmenlerin görüşlerinin birbirinde anlamlı bir biçimde farklılaştığını göstermektedir. Elde edilen bu bulgu ile ilgili olarak doğrudan öğretmenlere yönelik hizmetlerden oluşan ve 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 15., 16., 17. ve 18. maddelerle belirtilmiş olan "çeşitli psikolojik ölçme araçlarının hazırlanması ve geliştirilmesi"ne yönelik görev ifadelerine, ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların; ölçme ve değerlendirmeye yönelik bir eğitim almamış olmalarına ve hatta büyük bir çoğunluğunun lisans eğitimleri sırasında ölçme ve değerlendirme dersi bile almamış olmalarına rağmen, "biraz" ve "çoğunlukla" yerine getirilmektedir yönünde görüş bildirmeleri, öğretmenlerin ise "hiç" ve "biraz" yerine getirilmektedir yönünde görüş bildirmeleri oldukça düşündürücüdür. Bunun yanı sıra, öğrencilerin doğrudan kendilerine yönelik hizmetlerden oluşmasa bile ürünleri kendilerine yönelik olan bu görevlerin ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından ne derece yerine getirildiği konusunda "bilgim yok" yönünde görüş bildirmeleri de öğretmenlerin görüşleri ile birlikte özel bir önem taşımaktadır.

Ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların ve öğretmenlerin bu bölümün sonunda yer alan açık uçlu soruya vermiş oldukları cevaplar incelendiğinde, servislerde çalışan elemanların çeşitli amaçlarla kullanılacak olan ölçme araçlarını öğretmenler ile birlikte hazırladıklarını ancak, bunun öğretmenler tarafından hazırlanmış olan soruların yazılarak çoğaltılmasından ileri gitmediği anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak; araştırmada yer alan grupların toplam 17 madde ile belirtilmiş olan görevlerin servis elemanları tarafından ne derece yerine getirildiğine ilişkin görüşlerine genel olarak bakıldığında servis elemanlarının yukarıda belirtilmiş olan alt başlık altında yer alan görevleri istenilen düzeyde yerine getirmedikleri belirtilebilir.

Ölçme ve Değerlendirme Servislerinde Çalışan Elemanların, Öğretmenlerin ve Öğrencilerin "Etik İlke ve Standartların İzlenmesi ve Gerçekleştirilmesine Yönelik Görevler" in Ne Derece Yerine Getirildiğine İlişkin Görüşleri

Araştırma gruplarının, psikolojik ölçme araçlarının kullanımına ilişkin, "etik ilke ve standartların izlenmesi ve gerçekleştirilmesine yönelik görevler" in ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından ne derece yerine getirildiğine ilişkin görüşlerinin istatistiksel değerleri (ortalamalar) ve varyans analizi sonuçları tablo 16'da verilmiştir.

TABLO 16

ARAŞTIRMADA BİLGİ TOPLANILAN GRUPLARIN ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SERVİSİ ELEMANLARININ KENDİLERİNDEN BEKLENEN GÖREVLERİ NE DERECE YERİNE GETİRDİKLERİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI (ORTALAMA DEĞERLERİ VE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI)

Ölçme ve Değerlendirme Servislerinde Çalışan Elemanlardan Beklenen Görevler	$\bar{X}$ SS	G 1 N=39	G 2 N=107	G 3 N=192	F	Man. Fark
25. Uygulanacak olan testlerin niteliği ve amacı ile sonuçların kesin olarak nerede kullanılacağı hakkında testi alanlara bilgi verme	$\bar{X}$ SS	3.79 1.15	3.80 1.03	3.68 0.88	.57	—
26. Uygulanacak olan test seçilirken testin hem geçerlilik ve güvenirlik hem de testi alan kişi açısından uygun olması için gerekli olan çalışmaları yürütme	$\bar{X}$ SS	3.92 1.08	2.90 0.78	2.96 0.37	40.95*	G 1-G 2 G 1-G 3
27. Çeşitli testlerin uygulanması, puanlanması, yorumlanması için farklı bilgi, beceri ve hazırlığa ihtiyaç olduğunu bilme, kendi bilgi, beceri ve hazırlık sınırlarını aşan uygulamalara girişmeme	$\bar{X}$ SS	3.82 1.23	2.89 0.75	2.96 0.36	31.84*	G 1-G 2 G 1-G 3
28. Testlerin standardize edilirken belirlenmiş olan koşullar altında uygulanmasını ve değerlendirilmesini sağlama	$\bar{X}$ SS	4.10 0.94	2.94 0.74	2.98 0.39	61.82*	G 1-G 2 G 1-G 3
29. Testlerin nitelik bakımından yeterli olmayan kişiler tarafından kullanılmasını önleyici önlemler alma ve testlerin hatalı kullanımından kaçınma	$\bar{X}$ SS	3.76 1.32	2.86 0.84	2.95 0.30	26.64*	G 1-G 2 G 1-G 3
30. Öğrenci hakkında yapılan ölçmelerin, tavsiyelerin, yazılan raporların toplanan bilgilere, bulgulara, yeterli kanıtlara ve öğrenci ile yapılan kişisel görüşme sonuçlarına dayandırılmasını sağlama	$\bar{X}$ SS	3.89 0.99	3.85 1.01	2.06 0.82	162.66*	G 1-G 3 G 2-G 3
31. Uygulanan testlerin sonuçlarını, testin kullanılış amacına uygun olarak, testi alanlara yeterli ve anlaşılır bir şekilde açıklama	$\bar{X}$ SS	3.80 1.21	2.21 1.14	2.98 0.28	64.46*	G 1-G 2 G 1-G 3 G 2-G 3

S.d: 2

G1: Ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar

S.d: 337

G2: Özel dersanelerde görev yapan öğretmenler

* P< 0.05

G3: Özel dersanelere devam eden öğrenciler

Araştırmada yer alan grupların, psikolojik ölçme araçlarının kullanımına ilişkin "etik ilke ve standartların izlenmesi ve gerçekleştirilmesine yönelik görevler" in ölçme ve değerlendirme

servislerinde çalışan elemanlar tarafından ne derece yerine getirildiğine ilişkin görüşlerine ait istatistiksel değerler (ortalama değerler) yöntem bölümünde yer alan "seçeneklere ait puan sınırları" gözönünde bulundurularak incelendiğinde, servislerde çalışan elemanların görevlerin tamamının "çoğunlukla" yerine getirildiği yönünde, öğretmen ve öğrencilerin ise görevlerin ne derece yerine getirildiğine ilişkin daha çok "bilgim yok" yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir.

"Etik ilke ve standartların izlenmesi ve gerçekleştirilmesine yönelik görevler" in ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından ne derece yerine getirildiğine ilişkin olarak araştırma gruplarının görüşleri arasında manidar farklılıkların olup olmadığını belirlemek amacı ile yapılan varyans analizi sonuçları, madde 25 ile belirtilmiş olan görev dışında kalan bütün görev ifadelerine ilişkin görüşler bakımından gruplararası istatistiksel olarak manidar farklılıkların bulunduğunu göstermektedir. Farkın kaynağını ve yönünü saptamak amacı ile uygulanan tukey-b testi sonucunda farkın kaynakları aşağıdaki gibi belirlenmiştir.

"Uygulanacak olan test seçilirken testin hem geçerlilik ve güvenilirlik hem de testi alan kişi açısından uygun olması için gerekli olan çalışmaları yürütme"(madde 26), "Çeşitli testlerin uygulanması, puanlanması, yorumlanması için farklı bilgi, beceri ve hazırlığa ihtiyaç olduğunu bilme, kendi bilgi, beceri ve hazırlık sınırlarını aşan uygulamalara girişmeme"(madde 27), "Testlerin standardize edilirken belirlenmiş olan koşullar altında uygulanmasını ve değerlendirilmesini sağlama"(madde 28) ve "Testlerin nitelik bakımından yeterli olmayan kişiler tarafından kullanılmasını önleyici önlemler alma ve testlerin hatalı kullanımından kaçınma"(madde 29) ile belirtilmiş olan görevlerin ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından ne derece yerine getirildiğine ilişkin olarak grupları arasındaki görüş farklılığının kaynağını servis elemanları oluşturmaktadır. Madde 26, 27, 28 ve 29 ile belirtilmiş olan görevlerin servis elemanları tarafından ne derece yerine getirildiğine ilişkin olarak tablo 16'daki ortalama değerleri incelendiğinde, servis elemanlarının "çoğunlukla", öğretmen ve öğrencilerin ise "bilgim yok" yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Öğretmen ve öğrencilerin yukarıdaki dört madde ile belirtilmiş olan görevlerin servis elemanları tarafından ne derece yerine getirildiği ile ilgili olarak "bilgim yok" yönünde görüş bildirmelerinde, bu görevlerin çeşitli psikolojik testlerin seçimi ve kullanımına ilişkin görevlerden oluşmasının ve doğrudan kendilerine yönelik hizmetlerden oluşmamasının önemli bir etken olduğu söylenebilir.

26., 27., 28., ve 29. maddelerle belirtilmiş olan görevlere ilişkin olarak öğretmen ve öğrenci gruplarının "bilgim yok" yönünde görüş bildirmeleri ilgili maddelerle belirtilmiş olan görevlerin ne derece yerine getirildiği konusundaki yorumun sadece ölçme ve değerlendirme

servislerinde çalışan elemanlar tarafından belirtilmiş olan görüşler doğrultusunda yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu maddelerle ilgili olarak ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların görüşlerine genel olarak bakıldığında görevlerin "çoğunlukla" düzeyinde yerine getirildiği görülmektedir.

"Öğrenci hakkında yapılan ölçmelerin, tavsiyelerin, yazılan raporların toplanan bilgilere, bulgulara, yeterli kanıtlara ve öğrenci ile yapılan kişisel görüşme sonuçlarına dayandırılmasını sağlama"(madde 30) ile belirtilmiş olan görevin servis elemanları tarafından ne derece yerine getirildiğine ilişkin görüş farklılığının öğrencilerden kaynaklandığı görülmektedir. Servis elemanları ve öğretmenler, madde 30 ile belirtilmiş olan görevin servis elemanları tarafından ne derece yerine getirildiğine ilişkin olarak "çoğunlukla" yönünde görüş bildirirken, öğrencilerin "biraz" yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu durum, sunulan hizmetin doğrudan öğrencilerle ilgili olması nedeni ile, hizmeti sunan ile hizmeti alan gruplar arasındaki görüş farklılığını ortaya koyması bakımından oldukça dikkat çekicidir.

"Uygulanan testlerin sonuçlarını, testin kullanılış amacına uygun olarak, testi alanlara yeterli ve anlaşılır bir şekilde açıklama"(madde 31) ile belirtilmiş olan görev ile ilgili olarak her üç grubunda görüşlerinin birbirinden manidar bir biçimde farklılaştığı görülmekle birlikte öğrenci grubunun "bilgim yok" yönünde görüş bildirdiği görülmektedir. Belirtilen madde ile ilgili olarak öğrenci grubunun görüşü dikkate alınmadan yapılan inceleme ölçme ve değerlendirme servisi elemanları ile öğretmenlerin oluşturduğu grupların görüşlerinin birbirinden manidar bir biçimde farklılaştığını göstermektedir. Madde 31 ile belirtilmiş olan görevin servis elemanları tarafından ne derece yerine getirildiğine ilişkin olarak tablo 16'daki ortalama değerler incelendiğinde, servis elemanlarının "çoğunlukla", öğretmenlerin ise "biraz" yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir.

"Uygulanacak olan testlerin niteliği ve amacı ile sonuçların kesin olarak nerede kullanılacağı hakkında testi alanlara bilgi verme"(madde 25) ile belirtilmiş olan görevin servis elemanları tarafından ne derece yerine getirildiği konusunda her üç grubunda "çoğunlukla" yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Görüşler bakımından gruplararası manidar farklılığın bulunmayışı her üç grubunda bu madde ile belirtilmiş olan görevin yerine getirilme derecesi bakımından görüş birliği içinde olduklarını göstermektedir.

Sonuç olarak, psikolojik ölçme araçlarının kullanımına ilişkin "etik ilke ve standartların izlenmesi ve gerçekleştirilmesine yönelik görevler" in ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından ne derece yerine getirildiğine ilişkin olarak, servis elemanlarının görüşlerine genel olarak bakıldığında, servis elemanlarının görüşlerinin "çoğunlukla"

seçeneğinde yoğunlaştığı gör÷lmektedir. Bu bulgu, ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların görüşlerine dayalı olarak hizmeti sunan grup olan servis elemanlarının kendilerinden beklenen görevleri istenilen düzeyde yerine getirdikleri şeklinde yorumlanabilir.

Ancak, bu kısımda belirtilmiş olan görevlerin ne derece yerine getirildiği konusunda öğretmen ve öğrenci gruplarının görüşlerinin "bilgim yok" seçeneğinde yoğunlaşması oldukça dikkat çekicidir. Bu iki grubun görüşlerinin "bilgim yok" seçeneğinde yoğunlaşması belirtilen görevlerin doğrudan kendilerine yönelik olmayışı ile açıklanabilir.

Ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların sundukları hizmetlerin ne derece etkili olduğu ile ilgili olarak kendilerinin, öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşleri arasında manidar farklılıklar var mıdır?

Yukarıda belirtilmiş olan sorunun cevaplandırılabilmesi için ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların sundukları hizmetlerin ne derece etkili olduğu ile ilgili olarak servislerde çalışan elemanlar, öğretmenler ve öğrencilerden oluşan gruplara, toplam 16 maddeden oluşan ifadeler sunulmuştur.

Araştırma gruplarının, ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından sunulan hizmetlerin ne derece etkili olduğunu belirlemeye yönelik olarak hazırlanmış olan 16 ifadeye ilişkin görüşlerini "hiç", "biraz", "bilgim yok", "çoğunlukla" ve "tamamen" şeklinde belirtilmiş olan 5'li likert tipinden oluşan seçeneklerden birini işaretlemek sureti ile belirtmeleri istenmiştir. Grupların bu bölümde yer alan 16 ifadeye ilişkin görüşleri işaretlemiş oldukları seçeneklerin sayısal değerlerinin ortalamaları alınarak değerlendirilmiş ve gruplar arasındaki görüş farklılıklarının manidarlığının test edilmesinde tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır.

Araştırmada yer alan grupların, ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından sunulan hizmetlerin ne derece etkili olduğuna ilişkin görüşlerine ait istatistiksel değerler (ortalamalar) ve varyans analizi sonuçları tablo 17'de sunulmuştur. Tablodaki birinci sütunda maddeyi oluşturan ifadeler, ikinci sütunda grupların görüşlerinin sayısal değerlerini gösteren semboller ($\bar{X}$, SS), üçüncü stunda (G1) dershanelerin ölçme ve değerlendirme servislerinde görevli elemanların, dördüncü sütunda(G2) dershanelerde görevli öğretmenlerin, beşinci sütunda(G3) dershanelere devam eden öğrencilerin ifadelere ilişkin görüşlerinin sayısal değerlerinin ortalamaları ve standart sapmaları, altıncı sütunda varyans analizlerinden elde edilen F değerleri ve yedinci sütunda (Man. Fark) görüşler bakımından aralarında manidar farklar bulunan gruplar yer almaktadır.

TABLO 17

**ARAŞTIRMADA KENDİLERİNDEN BİLGİ TOPLANILAN GRUPLARIN ÖLÇME VE
DEĞERLENDİRME SERVİSLERİNDE ÇALIŞAN ELEMANLAR TARAFINDAN
SUNULAN HİZMETLERİN NE DERECE ETKİLİ OLDUĞUNA YÖNELİK
GÖRÜŞLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI
(ORTALAMA DEĞERLER VE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI)**

Servislerde Çalışan Elemanlar Tarafından Sunulan Hizmetlerin Etkilliliği	$\bar{X}$ SS	G 1 N=39	G 2 N=107	G 3 N=192	F	Man. Fark
1- Servis programının ve yıllık uygulama planının öğretmen ve öğrencilerin görüş ve önerileri ile alanla ilgili yenilikler çerçevesinde geliştirme	$\bar{X}$ SS	2.07 0.62	2.27 1.18	3.03 0.38	49.09*	G 1-G 3 G 2-G 3
2- Öğrencilerin daha önceden belirlenmiş olan öğretim hedeflerine ne derece ulaştıklarının belirleme	$\bar{X}$ SS	2.02 0.66	2.21 1.14	2.05 0.75	1.24	—
3- Öğrencilerin öğrenme eksikliklerini belirleme ve tamamlayıcı öğrenmelere sevk etme	$\bar{X}$ SS	2.15 0.77	2.17 1.17	2.96 0.34	46.39*	G 1-G 3 G 2-G 3
4- Öğretim etkinliklerinin ne derece etkili olduğunun belirleme	$\bar{X}$ SS	2.11 0.91	2.23 1.16	2.99 0.29	45.99*	G 1-G 3 G 2-G 3
5- Öğretim durumlarındaki yetersizlikleri ortaya koyma	$\bar{X}$ SS	2.10 0.71	2.22 1.19	2.95 0.48	37.81*	G 1-G 3 G 2-G 3
6- Öğretim faaliyetlerini yeniden gözden geçirme ve daha etkili bir biçimde düzenleme	$\bar{X}$ SS	2.13 0.97	2.24 1.27	3.01 0.37	38.41*	G 1-G 3 G 2-G 3
7- Öğretim hedeflerini ileri seviyede sınıflandırma ve öğrenci davranışları bakımından tanımlama	$\bar{X}$ SS	2.12 0.98	2.22 1.16	2.98 0.39	41.06*	G 1-G 3 G 2-G 3
8- Öğrencilerin yetenekli oldukları alanları belirleme ve bu alanlara yönlendirme	$\bar{X}$ SS	3.71 1.09	3.86 1.04	2.07 0.87	140.83*	G 1-G 3 G 2-G 3
9- Öğrencilerin ilgi duydukları veya duymadıkları alanları belirleme ve ilgi duydukları alanlara yönlendirme	$\bar{X}$ SS	3.84 0.87	3.76 1.23	3.72 0.91	.24	—
10- Öğrencilerin çeşitli kişilik özellikleri bakımından kendilerini daha iyi tanımalarını sağlama	$\bar{X}$ SS	2.03 0.67	2.29 1.31	1.27 0.82	38.76*	G 1-G 3 G 2-G 3
11- Öğrencilerin çeşitli öğretim programları ve meslek alanları hakkında bilgilendirilmelerini sağlama	$\bar{X}$ SS	3.74 0.96	3.94 0.82	3.69 0.96	2.49	—
12- Seçecekleri meslek ya da öğretim programına ilişkin olarak öğrencilerin sahip oldukları potansiyellerini en iyi şekilde tanımalarını sağlama	$\bar{X}$ SS	3.61 1.29	2.23 1.23	2.01 0.83	39.54*	G 1-G 2 G 1-G 3
13- Öğrencilerin seçecekleri meslek yada öğretim programlarında ne derece başarılı olabileceklerine ilişkin kestirimlerde bulunma	$\bar{X}$ SS	3.66 1.19	2.16 1.10	2.04 0.83	45.65*	G 1-G 2 G 1-G 3
14-Ders programlarının değerlendirilerek geliştirilmesini sağlama	$\bar{X}$ SS	2.57 0.53	1.28 0.77	2.93 0.43	293.14*	G 1-G 2 G 1-G 3 G 2-G 3
15- Ölçme ve değerlendirme uygulamaları bakımından öğretmen, öğrenci ve servis elemanları arasındaki işbirliğini geliştirme	$\bar{X}$ SS	3.79 0.83	2.13 1.19	2.01 0.68	66.43*	G 1-G 2 G 1-G 3
16- Öğretmen ve öğrencilerin eğitimde ölçme ve değerlendirme uygulamaları hakkında bilgilendirilmelerini sağlama	$\bar{X}$ SS	1.92 0.48	1.33 0.89	1.28 0.89	9.11*	G 1-G 2 G 1-G 3

S.d: 2

S.d: 337

* P< 0.05

G1: Ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar

G2: Özel dershanelerde görev yapan öğretmenler

G3: Özel dershanelere devam eden öğrenciler

Tablo 17'deki ortalama değerleri, yöntem bölümünde yer alan seçeneklere ait puan sınırları gözönünde bulundurularak incelendiğinde; lme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların, sundukları hizmetlerin ne derece etkili olduğuna ilişkin görüşlerinin büyük oranda "biraz" ve "oğunlukla" yönünde olduğu görülmektedir.

Özel dersanelerde görev yapan öğretmenler; öğrencilerin yetenekli oldukları alanları belirleme ve bu alanlara yönlendirme(madde 8), öğrencilerin ilgi duydukları veya duymadıkları alanları belirleme ve ilgi duydukları alanlara yönlendirme(madde 9) ve öğrencilerin çeşitli ğretim programları ve meslek alanları hakkında bilgilendirilmelerini sağlama(madde 11) ile ilgili olarak, lme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından sunulan hizmetlerin "oğunlukla" etkili olduğu, Ders programlarının değerlendirilerek geliştirilmesini sağlama(madde 14) ve ğretmen ve öğrencilerin eğitimde lme ve değerlendirme uygulamaları hakkında bilgilendirilmelerini sağlama(madde16) ile belirtilmiş olanlarda "hiç" etkili olmadığı, bunların dışında kalan diğer 11 maddede ise "biraz" etkili olduğu yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir.

Özel dersanelere devam eden öğrenciler, öğretmenlerde olduğu gibi 9. ve 11. maddelerle ilgili olarak, sunulan hizmetlerin "oğunlukla" etkili olduğu yönünde görüş bildirirken, diğer 14 madde ile belirtilmiş olanlarda sunulan hizmetlerin ne derece etkili olduğuna ilişkin görüşlerinin "biraz" ve "bilgim yok" seçeneklerinde yoğunlaştığı görülmektedir.

Araştırma gruplarının, lme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından sunulan hizmetlerin ne derece etkili olduğuna ilişkin görüşleri bakımından aralarında manidar farklılıkların olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan varyans analizi sonuçları,

- Servis programının ve yıllık uygulama planının ğretmen ve öğrencilerin görüş ve nerileri ile alanla ilgili yenilikler çerçevesinde geliştirme (madde 1),
- Öğrencilerin ğrenme eksikliklerini belirleme ve tamamlayıcı öğrenmelere sevk etme (madde3),
- Öğretim etkinliklerinin ne derece etkili olduğunun belirleme (madde 4),
- Öğretim durumlarındaki yetersizlikleri ortaya koyma (madde 5),
- Öğretim faaliyetlerini yeniden gözden geçirme ve daha etkili bir biçimde düzenleme (madde 6),
- Öğretim hedeflerini ileri seviyede sınıflandırma ve ğrenci davranışları bakımından tanımlama (madde 7),
- Öğrencilerin yetenekli oldukları alanları belirleme ve bu alanlara yönlendirme (madde 8),
- Öğrencilerin çeşitli kişilik özellikleri bakımından kendilerini daha iyi tanımlarını sağlama (madde 10),
- Seçecekleri meslek ya da ğretim programına ilişkin olarak öğrencilerin sahip oldukları potansiyellerini en iyi şekilde tanımlarını sağlama (madde 12),

- Öğrencilerin seçecekleri meslek yada öğretim programlarında ne derece başarılı olabileceklerine ilişkin kestirimlerde bulunma (madde13),
- Ders programlarının değerlendirilerek geliştirilmesini sağlama (madde 14),
- Ölçme ve değerlendirme uygulamaları bakımından öğretmen, öğrenci ve servis elemanları arasındaki işbirliğini geliştirme (madde 15) ve
- Öğretmen ve öğrencilerin eğitimde ölçme ve değerlendirme uygulamaları hakkında bilgilendirilmelerini sağlama (madde16) ile belirtilmiş olan 13 maddede istatistiksel olarak manidar farklılıkların bulunduğunu göstermektedir.

Manidar farklılıkların görüldüğü yukarıdaki ifadelerden "madde 1, 3, 4, 5, 6, 7, 8 ve 10" ile belirtilmiş olanlara ilişkin görüş farklılığının özel dersanelere devam eden öğrencilerden kaynaklandığı görülmektedir. Ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından sunulan hizmetlerin ne derece etkili olduklarına ilişkin olarak yukarıda belirtilmiş olan ifadelerden "madde 1, 3, 4, 5, 6 ve 7" ile belirtilmiş olanlara ilişkin olarak, servis elemanlarının ve öğretmenlerin "biraz", öğrencilerin ise "bilgim yok" yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Belirtilen maddelerle ilgili olarak elde edilen bulgular, öğrenci grubunun "bilgim yok" yönünde belirtmiş oldukları görüşler dikkate alınmadan yapılan inceleme sonucunda servis elemanlarının ve öğretmenlerin görüş birliği içinde oldukları bununla birlikte ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından sunulan hizmetlerin istenilen düzeyde etkili olmadıkları şeklinde yorumlanabilir.

Gruplararası görüş farklılıklarının kaynağının öğrenciler olduğu diğer iki ifadeden madde 8 ile belirtilmiş olana ilişkin olarak servis elemanlarının ve öğretmenlerin "çoğunlukla", öğrencilerin ise "biraz", ve madde 10 ile belirtilmiş olana ise servis elemanlarının ve öğretmenlerin "biraz", öğrencilerin ise "hiç" yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu durum, bir yandan, yukarıda belirtilmiş olan iki ifadeye ilişkin olarak öğrencilerin görüşlerinin servis elemanları ve öğretmenlerin görüşlerinden manidar bir biçimde farklılaştığını ve servis elemanları ve öğretmenlerin ise görüş birliği içinde olduklarını gösterirken, diğer yandan ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından sunulan hizmetlerin belirtilen iki maddede istenilen düzeyde etkili olmadıklarını da göstermektedir.

Tablo 17'de "madde 12, 13, 15 ve 16" ile belirtilmiş olanlara ilişkin gruplararası görüş farklılığının ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlardan kaynaklandığı görülmektedir. Ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından sunulan hizmetlerin ne derece etkili olduğuna ilişkin olarak yukarıda belirtilmiş olan ifadelerden, Seçecekleri meslek ya da öğretim programına ilişkin olarak öğrencilerin sahip oldukları potansiyellerini

en iyi şekilde tanınmalarını sağlama(madde 12), Öğrencilerin seçecekleri meslek yada öğretim programlarında ne derece başarılı olabileceklerine ilişkin kestirimlerde bulunma(madde13), Ölçme ve değerlendirme uygulamaları bakımından öğretmen, öğrenci ve servis elemanları arasındaki işbirliğini geliştirme(madde 15) ile belirtilmiş olanlara ilişkin olarak servis elemanlarının "çoğunlukla", öğretmen ve öğrencilerin ise "biraz" yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu durum, hizmeti sunan ve hizmeti alan grupların farklı görüşlere sahip olduklarını göstermesi bakımından oldukça dikkate değerdir. Ayrıca, bu durum, servis elemanları tarafından sunulan hizmetlerin belirtilen maddelerde ne derece etkili olduğuna ilişkin olarak öğretmenlerin ve öğrencilerin görüş birliği içinde oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar, sundukları hizmetlerin madde 16 ile belirtilmiş olanda "biraz" etkili olduğu, öğretmen ve öğrencilerin ise "hiç" etkili olmadığı yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu durum, bir yandan servis elemanlarının bu maddeye ilişkin olarak öğretmen ve öğrencilerle görüş ayrılığı içinde olduğunu diğer yandan ise sunulan hizmetlerin belirtilen maddede istenilen düzeyde etkili olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından sunulan hizmetlerin ne derece etkili olduğuna ilişkin olarak, Ders programlarının değerlendirilerek geliştirilmesini sağlama (madde 14) ile belirtilmiş olanda her üç grubunda görüşler bakımından birbirinden anlamlı bir biçimde farklılaştığı görülmektedir. Sunulan hizmetlerin yukarıda belirtilmiş olan maddede ne derece etkili olduğuna ilişkin olarak servislerde çalışan elemanların "biraz" etkili olmaktadır, öğretmenlerin "hiç" etkili olmamaktadır ve öğrencilerin ise ne derece etkili olduğu konusunda "bilgim yok" yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Belirtilen madde ile ilgili olarak öğrenci grubunun "bilgim yok" yönünde belirtmiş oldukları görüşler dikkate alınmadan yapılan inceleme ölçme ve değerlendirme servisi elemanları ve öğretmenlerin oluşturduğu grupların görüşlerinin birbirinden manidar bir biçimde farklılaştığını göstermektedir. 14. madde ile ilgili olarak ölçme ve değerlendirme servisi elemanları ile öğretmenlerin oluşturduğu grupların görüşlerine dayalı olarak elde edilen bulgular yukarıda belirtilmiş olan diğer maddelerde olduğu gibi sunulan hizmetlerin belirtilen maddede de istenilen düzeyde etkili olmadığı şeklinde yorumlanabilir.

Sonuç olarak, "ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından sunulan hizmetlerin ne derece etkili olduğu"na ilişkin olarak araştırma gruplarının görüşlerine genel olarak bakıldığında, sunulan hizmetlerin belirtilmiş olan maddelerde istenilen düzeyde etkili olmadığı söylenebilir

Ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların sundukları hizmetleri olumsuz yönde etkileyen sorunlarla ilgili olarak kendilerinin, öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşleri arasında manidar farklılıklar var mıdır?

Yukarıda belirtilmiş olan sorunun cevaplandırılabilmesi için ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların sundukları hizmetleri olumsuz yönde etkileyebilecek çeşitli sorunlara ilişkin olarak servislerde çalışan elemanlar, öğretmenler ve öğrencilerden oluşan gruplara, her bir sorun bir madde ile gösterilmek üzere toplam 9 ifade sunulmuştur. Her üç grubunda, 9 madde halinde sunulmuş olan sorunların ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından sunulan hizmetleri ne derece olumsuz yönde etkilediğine ilişkin görüşlerini belirtmeleri istenmiştir.

Araştırma gruplarının, belirtilen sorunların ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından sunulan hizmetleri ne derece olumsuz yönde etkilediğini belirlemeye yönelik olarak hazırlanmış olan 9 ifadeye ilişkin görüşlerini "hiç", "biraz", "bilgim yok", "çoğunlukla" ve "tamamen" şeklinde belirtilmiş olan 5'li likert tipinden oluşan seçeneklerden birini işaretlemek sureti ile belirtmeleri istenmiştir. Grupların bu bölümde yer alan 9 ifadeye ilişkin görüşleri işaretlemiş oldukları seçeneklerin sayısal değerlerinin ortalamaları alınarak değerlendirilmiş ve gruplar arasındaki görüş farklılıklarının anlamlılığının test edilmesinde tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır.

Araştırmada yer alan grupların, belirtilen sorunların ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından sunulan hizmetleri ne derece olumsuz yönde etkilediğine ilişkin görüşlerine ait istatistiksel değerler (ortalamalar) ve varyans analizi sonuçları tablo 18'de sunulmuştur. Tablodaki birinci sütunda maddeyi oluşturan ifadeler, ikinci sütunda grupların görüşlerinin sayısal değerlerini gösteren semboller ($\bar{X}$, SS) üçüncü sütunda(G1) dershanelerin ölçme ve değerlendirme servislerinde görevli elemanların, dördüncü sütunda(G2) dershanelerde görevli öğretmenlerin, beşinci sütunda(G3) dershanelere devam eden öğrencilerin ifadelere ilişkin görüşlerinin sayısal değerlerinin ortalamaları ve standart sapmaları, altıncı sütunda varyans analizlerinden elde edilen F değerleri ve yedinci sütunda (Man. Fark) görüşler bakımından aralarında manidar farklar bulunan gruplar yer almaktadır.

TABLO 18

ARAŞTIRMADA KENDİLERİNDEN BİLGİ TOPLANILAN GRUPLARIN ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME SERVİSLERİNDE ÇALIŞAN ELEMANLAR TARAFINDAN SUNULAN HİZMETLERİ OLUMSUZ YÖNDE ETKİLEYEN SORUNLARA İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI
(ORTALAMA DEĞERLERİ VE VARYANS ANALİZİ SONUÇLARI)

Servislerde Çalışan Elemanlar Tarafından Sunulan Hizmetleri Olumsuz Yönde Etkileyen Sorunlar	$\bar{X}$ SS	G 1 N=39	G 2 N=107	G 3 N=192	F	Man. Fark
1. Ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların görev tanımlarının (yapacakları işlerin, sorumluluklar v.b.) net olmaması.	$\bar{X}$ SS	4.84 0.36	3.86 0.90	2.98 0.33	203.26*	G 1-G 2 G 1-G 3 G 2-G 3
2. Ölçme ve değerlendirme çalışmalarından sorumlu elemanların sayıca yetersiz oluşu.	$\bar{X}$ SS	4.89 0.31	4.35 1.38	2.98 0.30	148.25*	G 1-G 2 G 1-G 3 G 2-G 3
3.Servislerde çalışan elemanların nitelik bakımından (alanla ilgili bilgi, beceri sahibi olma v.b.) yetersiz oluşları.	$\bar{X}$ SS	3.97 0.67	3.88 0.91	3.77 0.83	1.29	—
4. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları için gerekli olan mekanların (servis odası, test uygulama odası v.b.) yetersiz oluşu.	$\bar{X}$ SS	3.82 0.85	3.80 1.03	3.71 0.87	.44	—
5. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları için gerekli olan psikolojik ölçme araçlarının (yetenek, başarı, ilgi, kişilik ölçekleri v.b.) yeter sayıda, çeşitlilikte ve nitelikte olmayışı.	$\bar{X}$ SS	4.84 0.37	4.39 1.19	4.87 0.60	12.40*	G 1-G 2 G 2-G 3
6. Ölçme araç ve yöntemlerinden etkili bir şekilde yararlanmak için gerekli olan teknolojik imkanların (bilgisayar, paket programlar, optik okuyucu, fotokopi cihazı v.b.) yetersiz oluşu.	$\bar{X}$ SS	4.92 0.27	3.90 0.86	3.67 0.97	32.44*	G 1-G 2 G 1-G 3 G 2-G 3
7. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında etik ilke ve standartlara (uygulanan testi bilme, o testin uzmanı olma, testlerin gizlilik ilkelerine uyma v.b.) uyulmaması.	$\bar{X}$ SS	3.92 0.62	3.89 0.88	3.80 0.76	.63	—
8. Öğretmen ve öğrencilerin eğitimde ölçme ve değerlendirme konusunda yeterli düzede bilgi sahibi olmayışları.	$\bar{X}$ SS	3.92 0.74	3.75 1.08	3.82 0.75	.54	—
9. Servis elemanları, öğretmenler ve öğrenciler arasında ölçme ve değerlendirme uygulamaları bakımından yeterli işbirliğinin bulunmaması.	$\bar{X}$ SS	3.93 0.83	3.83 1.02	3.83 0.85	.19	—

S.d: 2

G1: Ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar

S.d: 337

G2: Özel dersanelerde görev yapan öğretmenler

* P< 0.05

G3: Özel dersanelere devam eden öğrenciler

Tablo 18'deki ortalama değerleri, yöntem bölümünde yer alan seçeneklere ait puan sınırları gözönünde bulundurularak incelendiğinde, dokuz madde halinde belirtilmiş olan sorunların, ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından sunulan hizmetleri

ne derece olumsuz yönde etkilediğine ilişkin araştırma gruplarının üçünde (öğrenci grubu için madde 1 ve 2 ile belirtilmiş olanlar hariç) "çoğunlukla" ve "tamamen" yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Araştırma gruplarından sadece öğrencilerin oluşturduğu grup, Ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların görev tanımlarının (yapacakları işlerin, sorumluluklar v.b.) net olmaması (madde 1) ve Ölçme ve değerlendirme çalışmalarından sorumlu elemanların sayıca yetersiz oluşu (madde 2) ile belirtilmiş olan sorunların ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından sunulan hizmetleri ne derece olumsuz yönde etkilediği konusunda bir bilgilerinin olmadığı yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir.

Ölçme ve değerlendirme uygulamaları için gerekli olan psikolojik ölçme araçlarının (yetenek, başarı, ilgi, kişilik ölçekleri v.b.) yeter sayıda, çeşitlilikte ve nitelikte olmayışı (madde 5) ile belirtilmiş olan sorunun ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından sunulan hizmetleri ne derecede olumsuz yönde etkilediğine ilişkin olarak her üç grubunda "tamamen" yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Araştırma gruplarının "madde 5" ile belirtilmiş olan soruna ilişkin olarak "tamamen" yönünde görüş bildirmeleri, psikolojik ölçme araçlarının ülkemizde yeter çeşitlilikte ve nitelikte bulunmayışı ve dolayısı ile bu sorunun özel dersanelerdeki ölçme ve değerlendirme servislerine de yansması ile açıklanabilir.

Servislerde çalışan elemanların nitelik bakımından (alanla ilgili bilgi, beceri sahibi olma v.b.) yetersiz oluşları (madde 3), Ölçme ve değerlendirme uygulamaları için gerekli olan mekanların (servis odası, test uygulama odası v.b.) yetersiz oluşu (madde 4), Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında etik ilke ve standartlara (uygulanan testi bilme, o testin uzmanı olma, testlerin gizlilik ilkelerine uyma v.b.) uyulmayışı (madde 7), Öğretmen ve öğrencilerin eğitimde ölçme ve değerlendirme konusunda yeterli düzede bilgi sahibi olmayışları (madde 8) ve Servis elemanları, öğretmenler ve öğrenciler arasında ölçme ve değerlendirme uygulamaları bakımından yeterli işbirliğinin bulunmayışı (madde 9) ile belirtilmiş olan sorunların ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından sunulan hizmetleri ne derece olumsuz yönde etkilediğine ilişkin olarak her üç grubunda "çoğunlukla" yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu durum, araştırma gruplarının, belirtilen sorunları servislerde çalışan elemanların yeterli düzeyde hizmet sunmalarını engelleyici birer "sorun" olarak gördükleri şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmanın amacı başlığı altında yer alan ikinci sorunun cevaplandırılması için elde edilen bulgular araştırma kapsamında yer alan özel dersanelerdeki ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların ancak % 12.8'inin üniversitelerin ölçme ve değerlendirme programlarından mezun olduklarını göstermektedir. Bu durum, Servislerde çalışan elemanların

nitelik bakımından (alanla ilgili bilgi, beceri sahibi olma v.b.) yetersiz oluşları (madde 3) ile belirtilmiş olan sorunun ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından sunulan hizmetleri ne derece olumsuz yönde etkilediğine ilişkin olarak araştırma gruplarının "çoğunlukla" yönünde bildirmiş oldukları görüşler ile tutarlılık göstermektedir.

Araştırma gruplarının, Tablo 18'de maddeler halinde sunulmuş olan sorunların ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından sunulan hizmetleri ne derece olumsuz yönde etkilediğine ilişkin görüşleri bakımından aralarında anlamlı farklılıkların olup olmadığını belirlemek amacıyla yapılan varyans analizinde,

- Ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların görev tanımlarının (yapacakları işlerin, sorumluluklar v.b.) net olmaması (madde 1),
- Ölçme ve değerlendirme çalışmalarından sorumlu elemanların sayıca yetersiz oluşu (madde 2),
- Ölçme ve değerlendirme uygulamaları için gerekli olan psikolojik ölçme araçlarının (yetenek, başarı, ilgi, kişilik ölçekleri v.b.) yeter sayıda, çeşitlilikte ve nitelikte olmayışı (madde 5) ve
- Ölçme araç ve yöntemlerinden etkili bir şekilde yararlanmak için gerekli olan teknolojik imkanların (bilgisayar, paket programlar, optik okuyucu, fotokopi cihazı v.b.) yetersiz oluşu (madde 6) ile belirtilmiş olan 4 soruna ilişkin gruplararası istatistiksel olarak manidar farklılıkların olduğu görülmektedir.

Madde 1, 2 ve 6 ile belirtilmiş olan sorunlara ilişkin olarak her üç grubunda görüşlerinin birbirinden istatistiksel olarak manidar bir biçimde farklılaştığı görülmektedir. Bu maddelerden 1 ve 2 ile ilgili olarak öğrenci grubunun görüşlerinin "bilgim yok" yönünde olması dolayısı ile bu iki madde ile ilgili olarak yapılan yorumlar ölçme ve değerlendirme servisi elemanları ile öğretmenlerin görüşlerine dayalı olarak yapılmıştır. Madde 5 ile belirtilmiş olan soruna ilişkin olarak ise gruplar arası görüş farklılığının kaynağını öğretmenlerin oluşturduğu görülmektedir.

Ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların görev tanımlarının (yapacakları işlerin, sorumluluklar v.b.) net olmaması (madde 1) şeklinde belirtilmiş olan sorunun servis elemanları tarafından sunulan hizmetleri ne derece olumsuz yönde etkilediğine ilişkin olarak araştırmada yer alan gruplardan servis elemanlarının "tamamen", öğretmenlerin ise "çoğunlukla" yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Yapılan taramalarda özel dershanelerin ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların görevlerinin M.E.B. tarafından hazırlanmış olan Özel dershaneler Tip Yönetmeliği'nde 8 madde halinde sıralanmış olduğu; bu maddelerin servislerde çalışan elemanların görevlerini net bir biçimde ortaya koymadığı ve sıralanmış olan görev ifadelerinden birinin "idarece ve öğretmenler kurulunca yapılması faydalı ve gerekli görülen iş ve faaliyetleri yapmak" yönünde olduğu görülmektedir.

Bu sebeple, servislerde çalışan elemanların "sorunlar" bölümünün sonunda yer alan açık uçlu soruya vermiş oldukları cevaplardan asli görevlerinin dışında öğrenci kayıt kabul işlemlerinin yapılması, öğrenci aylık ücretlerinin tahsil edilmesi gibi sekreterlik işlemlerini yürüttükleri ve bu durumun kendilerinden beklenen hizmetleri sunmada önemli bir problem oluşturduğu anlaşılmaktadır.

Ölçme ve değerlendirme çalışmalarından sorumlu elemanların sayıca yetersiz oluşu (madde 2) ile belirtilmiş olan sorunun ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından sunulan hizmetleri ne derece olumsuz yönde etkilediğine ilişkin olarak araştırmada yer alan gruplardan servis elemanlarının ve öğretmenlerin "tamamen" yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Araştırmadan elde edilen bulgular araştırma kapsamında yer alan özel dershanelerdeki ölçme ve değerlendirme servislerinde genel olarak birer elemanın görevlendirildiğini göstermektedir. Özel dershanelerdeki ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlardan beklenen görevlere genel olarak bakıldığında bu görevlerin ileri düzeyde yerine getirilmesi için bir elemanın oldukça yetersiz olduğu düşünülebilir. Ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların bu bölümün sonunda yer alan açık uçlu soruya vermiş oldukları cevaplardan, kendilerinden beklenen asli görevlerin dışında yukarıda belirtilmiş olan değişik görevleri yerine getirdikleri ayrıca, servislerde görevli tek eleman olmaları durumunun kendilerinden beklenen hizmetleri etkili bir biçimde sunmalarını engelleyici bir problem olduğu anlaşılmaktadır.

Ölçme araç ve yöntemlerinden etkili bir şekilde yararlanmak için gerekli olan teknolojik imkanların (bilgisayar, paket programlar, optik okuyucu, fotokopi cihazı v.b.) yetersiz oluşu (madde 6) ile belirtilmiş olan sorunun ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından sunulan hizmetleri ne derece olumsuz yönde etkilediğine ilişkin olarak araştırmada yer alan gruplardan servislerde çalışan elemanların "tamamen", öğretmen ve öğrencilerin ise "çoğunlukla" yönünde görüş bildirdikleri görülmektedir. Bu durum, özel dershanelerdeki ölçme ve değerlendirme servislerinin teknolojik araç gereç bakımından yeterli donanıma sahip olmadıkları şeklinde yorumlanabilir.

Araştırma gruplarının görüşleri arasında, yukarıda belirtilmiş olan 4 soruna ilişkin olarak, anlamlı farklılıkların bulunmasına rağmen tablo 18'deki ortalama değerlerine genel olarak bakıldığında (öğrenci grubunun madde 1 ve 2 ile belirtilmiş olan faktörlere ilişkin "bilgim yok" yönündeki görüşleri hariç) bu değerlerin 3.67 "çoğunlukla" ile 4.92 "tamamen" arasında değiştiği görülmektedir. Buna göre, araştırma gruplarının belirtilen sorunları servislerde çalışan

elemanlar tarafından sunulan hizmetleri olumsuz yönde etkileyen önemli sorunlar olarak gördükleri şeklinde yorumlamak mümkündür.

Sonuç olarak, tablo 18'de maddeler halinde belirtilmiş olan sorunlara ilişkin araştırma gruplarının görüşlerine genel olarak bakıldığında, 9 madde halinde belirtilmiş olan sorunların tamamının ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından sunulan hizmetleri olumsuz yönde etkiledikleri yani bu sorunların servislerde çalışan elemanların yeterli düzeyde hizmet sunmalarını engelleyici birer "sorun" oldukları belirtilebilir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE ÖNERİLER

A. SONUÇ

Araştırmada cevap aranan sorular doğrultusunda elde edilen sonuçlar aşağıda ana hatları ile verilmiştir.

1. Milli Eğitim Bakanlığı'nın "özel dershanelerde ölçme ve değerlendirme servislerinin açılması"na ilişkin almış olduğu kararın gerçekleşme düzeyine bakıldığında, araştırma kapsamında yer alan özel dershanelerin büyük bir kısmında (% 89.7) bu servislerin bulunduğu, % 10.3'ünde ise bu servislerin bulunmadığı gözlenmiştir.

2. Milli Eğitim Bakanlığı'nın "özel dershanelerde açılması öngörülen ölçme ve değerlendirme servislerinde, fakültelerin ilgili bölümlerinden ve programlarından (Eğitimde Psikolojik Hizmetler, Ölçme ve Değerlendirme) mezun olan elemanların görevlendirilmesi"ne ilişkin almış olduğu kararın gerçekleşme düzeyine bakıldığında, araştırma kapsamında yer alan özel dershanelerin ölçme ve değerlendirme servislerinde görevlendirilen elemanların büyük bir kısmının ölçme ve değerlendirme programlarından mezun olmadığını gösteren bulgular elde edilmiştir. Özel dershanelerin ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların ancak % 12.8'inin üniversitelerin ölçme ve değerlendirme programlarından mezun olması; diğerlerinin ise başka programlardan gelmeleri bu belirlemelerin önemli bir kanıtı olarak gösterilebilir.

3. Araştırmanın amacı başlığı altında sunulan 4. soruya ilişkin olarak araştırma gruplarından elde edilen bilgilerin analizi sonucunda elde edilen bulgulara genel olarak bakıldığında, ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların kendilerinden beklenen görevleri istenilen düzeyde yerine getiremedikleri görülmüştür. Özel dershanelerin ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların büyük bir çoğunluğunun eğitimde ölçme ve değerlendirmeye yönelik eğitim almamış olmaları (üniversitelerin ölçme ve değerlendirme programlarından ziyade değişik programlardan mezun olmaları, ölçme ve değerlendirme programlarında lisansüstü eğitim almamış olmaları) kendilerinden beklenen görevleri istenilen düzeyde yerine getiremiyor olmalarının en önemli nedeni olarak gösterilebilir.

4. Ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından sunulan hizmetlerin ne derece etkili olduğuna ilişkin olarak araştırma grubunda yer alanların görüşlerine

bakıldığında, servis elemanları tarafından sunulan hizmetlerin belirtilen durumlarda istenilen düzeyde etkili olamadığı gözlenmiştir.

5. Ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların sundukları hizmetleri olumsuz yönde etkileyen sorunlara ilişkin olarak araştırma grubunda yer alanların görüşlerine bakıldığında, 9 madde halinde belirtilmiş olan sorunların tamamının ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından sunulan hizmetleri olumsuz yönde etkilediği yani belirtilen sorunların servislerde çalışan elemanların yeterli düzeyde hizmet sunmalarını engelleyici birer "sorun" oldukları görülmüştür.

Sonuç olarak, Milli Eğitim bakanlığı'nın özel dershanelerde ölçme ve değerlendirme servislerinin açılması ve buralarda fakültelerin ilgili bölümlerinden mezun olan elemanların görevlendirilmesine yönelik olarak almış olduğu kararların istenilen düzeyde gerçekleştirilemediği, servislerde görevli elemanların kendilerinden beklenen görevleri istenilen düzeyde yerine getiremedikleri, servislerde görevli elemanlar tarafından sunulan hizmetlerin istenilen düzeyde etkili olmadığı ve çeşitli sorunların servislerde görevli elemanlar tarafından sunulan hizmetleri olumsuz yönde etkilediği görülmüştür.

B. ÖNERİLER

Araştırma bulgularına ve sonuçlarına dayalı olarak getirilen öneriler aşağıda verilmiştir.

1. Milli Eğitim Bakanlığı'nın 13.8.1987 tarih ve 18112 sayılı genelgesi ve 1988 yılında yayınladığı "Özel Dershaneler Tip Yönetmeliği" ile her özel dershanede bir ölçme ve değerlendirme servisi açılması ve buralarda fakültelerin ilgili programlarından mezun olan elemanların görevlendirilmesine ilişkin olarak aldığı kararların gerçekleşme düzeyine genel olarak bakıldığında sonuçların istenilen düzeyde olmadığı görülmüştür. Bu yüzden M.E.B. almış olduğu kararların gerçekleştirilmesi için gerekli olan denetimi etkin bir biçimde yürütmelidir.

2. Özel dershanelerin ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlardan beklenen görevlerin istenilen düzeyde yerine getirilebilmesi ve servis elemanları tarafından sunulan hizmetlerin istenilen düzeyde etkili olabilmesi için bu servislerde fakültelerin ilgili lisans ve lisansüstü programlarından mezun olan elemanların görevlendirilmesi için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.

3. Ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından sunulan hizmetleri olumsuz yönde etkileyen sorunların giderilmesi yönünde:

a) ölçme ve değerlendirme servisi elemanlarının görevlerinin net bir biçimde ortaya konması,

b) ölçme ve değerlendirme servisi elemanlarının nitelik ve nicelik bakımlarından geliştirilmeleri,

c) ölçme ve değerlendirme servisi elemanları, öğretmenler ve öğrenciler arasında ölçme ve değerlendirme uygulamaları için gerekli olan işbirliğinin sağlanması v.b çalışmalar yapılmalıdır.

KAYNAKÇA

- Airasian, W. Peter.(1991) **Classroom Assessment**, McGraw-Hill, Inc. New York.
- Akyüz, Yahya.(1993) **Türk Eğitim Tarihi**, Kültür Koleji Yayınları, Ankara.
- Anastasi, Anne.(1968) **Psychological Testing**, third Edition, The Macmillan Company, London.
- Balcı, Ali.(1997) **Sosyal Bilimlerde Araştırma: Yöntem, Teknik ve İlkeler**. Gözden Geçirilmiş ve İlave Edilmiş İkinci Baskı, Ankara.
- Başaran, İ.Ethem.(1987). **Eğitime Giriş**, Altıncı Baskı, Ankara.
- .(1994) **Türkiye Eğitim Sistemi**, Ankara.
- Bauernfeind, H. Robert. (1963) **Building a School Testing Program**, Houghton Mifflin Company, Boston.
- Blalock, M. Hubert.(1981) **Social Statistics**, Revised Second Edition, McGraw-Hill International Editions. Singapore.
- Duman, Tayip.(1984) "Özel Dershaneler ve İşlevleri", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Koç, Nizamettin.(1985) "Standart Başarı Testlerinin, Bir Eğitim Sisteminde Verilen Çeşitli Kararlardaki Yeri ve Önemi" **Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, 17, 1-2.
- .(1986) "Psikolojik Hizmetlerde Psikolojik Ölçme Araçları ve Sorunlar", **Eğitimde Psikolojik Hizmetler ve Sorunlar**.(Yayına Haz: Nizamettin Koç ve O.Nuri Poyrazoğlu). Türk Eğitim Derneği Bilim Dizisi, No: 10, Ankara.
- .(1987) "Öğrenci Gelişiminin Değerlendirilmesi, Okul Test Programları", **Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, 19, 1-2, Ayrı Baskı. Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
- .(1992) "Eğitim Sistemimizde Ölçme ve Değerlendirme Alanındaki Gelişmeler, **Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi**, 25, 2.
- Lyman, B. Howard.(1963) **Test Scores and What They Mean**, Prentice-Hall., Inc. Englewood Cliffs, N.J.
- M.E.B.(1971) VIII. Milli Eğitim Şurası. Esaslar, Raporlar, Kararlar., Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- .(1975) IX. Milli Eğitim Şurası. Öneriler, Raporlar, Kararlar, Uygulamaya Konulan Esaslar., Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- .(1981) X. Milli Eğitim Öneriler. Konuşmalar, Kararlar., Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.

- .(1982) XI. Milli Eğitim Şurası. Öneriler, Konuşmalar, Kararlar., Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- .(1987) "Özel Dershanelerde Rehberlik, Ölçme ve Değerlendirme Servisi" Kurulması Konusundaki 13.8.1987 Tarih ve 18112 Sayılı Genelge.
- .(1988) Özel.Dershaneler Tip Yönetmeliği, Milli Eğitim Basımevi, Ankara.
- .(1990) Ölçme ve Değerlendirme Sistemi Geliştirme Çalışmaları 1: Ölçme ve Değerlendirme Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Ankara.
- .(1992 a) Milli Eğitimi Geliştirme Projesi, Ankara.
- .(1992 b) Eğitim Araştırma ve Geliştirme Dairesi (EARGED)'in Kurulması, Ankara.
- .(1994) Eğitimde Psikolojik Hizmetler. Eğitim Bilimleri Birinci Ulusal Kongresi., Milli Eğitim Basımevi, Ankara.
- .(1995) 1995-1996 Öğretim Yılında Türkiye Genelindeki Özel dershanelere Ait İstatistik Bilgiler, Ankara.
- Mehrens, William.A., ve Irvin J. Lehmann.(1991) **Measurement And Evaluation in Education and Psychology**, Holt Rinehart and Winston Inc, New York.
- Milli Eğitim Temel Kanunu. (1739 SK.) **Resmi Gazete**, 14574, 24 Haziran 1973.
- Nartgün, Zekeriya (1995) Özel Dershanelerin Ölçme-Değerlendirme ve Rehberlik Servislerinin Görevlerini Yerine Getirme Dereceleri, Yayınlanmamış Seminer Çalışması, A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- National Council on Measurement in Education.(1997) **Promoting Equitable Testing and Assessment Practices in Schools, Business, Organizations and Communities.**, Modified by Mark Finnegan, Washington.
- Noll, H. Victor.(1957) **Introduction to Educational Measurement**, Houghton Mifflin Company, Boston.
- Nunnally, C. Jum.(1964) **Educational Measurement and Evaluation**, Second Edition, McGraw-Hill Book Company, New York.
- Oakland, Thomas., ve Hambleton K. Ronald.(1995) **Evaluation in Education and Human Service**, Kluwer Academic Publishers, Boston.
- Oppenheim, A. N.(1966) **Questionnaire Design and Attitude Measurement**, Basic Book Inc. New York.
- Öner, Necla.(1994) **Türkiye'de Kullanılan Psikolojik Testler: Bir Başvuru Kaynağı**, Boğaziçi Üniversitesi Matbaası, İstanbul.

- Özel Öğretim Kurumları Kanunu (3035 SK.). **Resmi Gazete**, 18472, 11 Temmuz 1984.
- Özgüven, İ.Ethem(1994) **Psikolojik Testler**, Yeni Doğu Matbaası, Ankara.
- Özoğlu, Süleyman Çetin.(1977) Rehberlikte Psikolojik Ölçme Araçlarını Kullanma Serisi: **Kuder İlgi Alanları Tercih Envanteri - Mesleki Form CH, El Kitabı**, A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları, No:65, Ankara.
- .(1981) Psikologlar İçin Aktöresel İlkeler ve Standartlar, **Atatürk Yılında I. Ulusal Psikoloji Kongresi**, Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, No: 29, İzmir.
- .(1982) **Eğitimde Rehberlik ve Psikolojik Danışma**, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Yayınları, No: 3, İzmir.
- Ramazan, Oya.(1988) "Survey for a Source Book on Psychological Tests Used in Turkey" Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Boğaziçi Üniversitesi, İstanbul.
- Remmers, H.H; Gage N.L; Rummel J.Francis.(1965) **A Practical Introduction to Measurement and Evaluation**, Second Edition, Harper and Row Publishers, New York.
- Rothney,W. M. John; Danielson J. Paul., ve Heimann A. Robert.(1959) **Measurement For Guidance**, Harper and Brothers Publishers, New York.
- Salvia, John., ve Ysseldyke E. James.(1995).**Assessment**, Sixth Edition, Houghton Mifflin Company, Boston.
- Seligman, Linda. (1980) **Assessment in Developmental Career Counseling**, Carroll Press Publishers, Rhode Island.
- Shertzer, Bruce., ve Stone C. Shelley.(1981) **Fundamentals of Guidance**, Houghton Mifflin Company, Boston.
- Tan, Hasan.(1989) **Psikolojik Danışma ve Rehberlik**, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- Taymaz, Haydar.(1974) **Ortaöğretimde Öğrenci Başarısının Değerlendirilmesi**, Ankara.
- T.E.D.(1992) Ankara Vakfı Özel Lisesi Kuruluş Görev Yönetmeliği, Ankara.
- Tekin, Halil.(1993) **Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme**, Gözden Geçirilmiş Sekizinci Baskı, Yargı Yayınları, Ankara.
- Thorndike, L. Robert and Hagen Elizabeth.(1969) **Measurement and Evaluation in Psychology and Education**, Third Edition, John Wiley and Sons Inc.
- Turgut, M. Fuat.(1977 a) "Yeteneklerde Farklılaşma ve İstidatların Ölçülmesi", Yayınlanmamış Ders Notları No:5, Ankara.
- .(1977 b) "İlgilerin Ölçülmesi", Yayınlanmamış Ders Notları No:6, Ankara.
- .(1977 c) "Tutumların Ölçülmesi", Yayınlanmamış Ders Notları No:7, Ankara.

Wrightstone, J.W; Justman J; Robbins I.(1956) **Evaluation in Modern Education**, American Book Company, New york.

ÖZET

Milli Eğitim Bakanlığı'nın her özel dershanede bir "ölçme ve değerlendirme servisi" açılması ve bu servislerde fakültelerin ilgili bölümlerinden mezun elemanların görevlendirilmesine ilişkin olarak aldığı kararların gerçekleşme düzeyini belirlemek ve özel dershanelerdeki ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların kendilerinden beklenen görevleri ne derece yerine getirdiklerini, servis elemanlarının sundukları hizmetlerin ne derece etkili olduğunu ve servis elemanları tarafından sunulan hizmetleri olumsuz yönde etkileyebilecek sorunları ilgili servis elemanlarının, öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşlerine dayalı olarak ortaya koymak araştırmanın genel amacını oluşturmaktadır.

Bu genel amaç doğrultusunda öncelikle, Milli Eğitim Bakanlığı'nın "özel dershanelerde ölçme ve değerlendirme servislerinin kurulması" ve "bu servislerde fakültelerin ilgili bölümlerinden mezun olan elemanların görevlendirilmesine ilişkin almış olduğu kararlar"ın gerçekleşme düzeyi dershane yöneticileri ve servislerde çalışan elemanlardan elde edilen bilgiler doğrultusunda belirlenmiş; daha sonra ise, "ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlardan beklenen görevlerin servislerde çalışan elemanlar tarafından ne derece yerine getirildiği", "servislerde çalışan elemanlar tarafından sunulan hizmetlerin ne derece etkili olduğu" ve "servislerde çalışan elemanların hizmet sunarken karşılaştıkları sorunların sunulan hizmetleri ne derece olumsuz yönde etkilediği" ilgili servis elemanlarının öğrencilerin ve öğretmenlerin görüşlerine dayalı olarak belirlenmiştir.

Yukarıda belirtilen genel amaç doğrultusunda "ölçme ve değerlendirme servisi elemanı formu", "öğretmen formu" ve "öğrenci formu" olmak üzere üç bilgi toplama aracı (anket) geliştirilmiştir. Geliştirilen "bilgi toplama araçları" 39 ölçme ve değerlendirme servisi elemanı, 107 öğretmen ve 192 öğrenci olmak üzere toplam 338 kişiye uygulanmıştır. Elde edilen bilgiler, sosyal bilimlerde yapılan araştırmalarda kullanılmak üzere geliştirilmiş olan, SPSS adlı bilgisayar paket programına aktarılmış ve araştırmanın amacı çerçevesinde ele alınan sorulara cevap verecek bir biçimde analiz edilmiştir.

Her üç bilgi toplama aracındaki ifadelerin, araştırmada yer alan gruplara ait kişisel bilgileri elde etmek amacı ile sorulan sorular dışında kalanlarının, tamamı ortak ifadedelerden oluşmaktadır. Bu nedenle, verilerin analizi, grupların her bir ifadeye ilişkin görüşlerinin ve görüşler bakımından gruplar arası manidar farklılıkların belirlenmesi şeklinde yapılmıştır.

Elde edilen sonuçlar aşağıda ana hatları ile özetlenerek verilmiştir.

1. Milli Eğitim Bakanlığı'nın "özel dershanelerde ölçme ve değerlendirme servislerinin açılması"na ilişkin almış olduğu kararın gerçekleşme düzeyine bakıldığında, araştırma kapsamında yer alan özel dershanelerin büyük bir kısmında (% 89.7) bu servislerin açıldığı, % 10.3'ünde ise bu servislerin bulunmadığı gözlenmiştir.

2. Milli Eğitim Bakanlığı'nın "özel dershanelerde açılması öngörülen ölçme ve değerlendirme servislerinde, fakültelerin ilgili bölümlerinden ve programlarından (Eğitimde Psikolojik Hizmetler, Ölçme ve Değerlendirme) mezun olan elemanların görevlendirilmesi"ne ilişkin almış olduğu kararın gerçekleşme düzeyine bakıldığında, araştırma kapsamında yer alan özel dershanelerin ölçme ve değerlendirme servislerinde görevlendirilen elemanların büyük bir kısmının ölçme ve değerlendirme programlarından mezun olmadığını gösteren bulgular elde edilmiştir. Özel dershanelerin ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların ancak % 12.8'inin üniversitelerin ölçme ve değerlendirme programlarından mezun olması; diğerlerinin ise başka programlardan gelmeleri bu belirlemelerin önemli bir kanıtı olarak gösterilebilir.

3. Araştırmanın amacı başlığı altında sunulan 4. soruya ilişkin olarak araştırma gruplarından elde edilen bilgilerin analizi sonucunda elde edilen bulgulara genel olarak bakıldığında, ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların kendilerinden beklenen görevleri istenilen düzeyde yerine getiremedikleri görülmüştür.

4. Ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından sunulan hizmetlerin ne derece etkili olduğuna ilişkin grupların görüşlerine bakıldığında, servis elemanları tarafından sunulan hizmetlerin belirtilen durumlarda istenilen düzeyde etkili olmadığı gözlenmiştir.

5. Ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların sundukları hizmetleri olumsuz yönde etkileyen sorunlara ilişkin grupların görüşlerine bakıldığında, 9 madde halinde belirtilmiş olan sorunların tamamının ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlar tarafından sunulan hizmetleri olumsuz yönde etkilediği yani bu sorunların servislerde çalışan elemanların yeterli düzeyde hizmet sunmalarını engelleyici birer "sorun" oldukları görülmüştür.

Sonuç olarak, Milli Eğitim Bakanlığı'nın özel dershanelerde ölçme ve değerlendirme servislerinin açılması ve buralarda fakültelerin ilgili bölümlerinden mezun olan elemanların görevlendirilmesine yönelik olarak almış olduğu kararların istenilen düzeyde gerçekleştirilemediği, servislerde görevli elemanların kendilerinden beklenen görevleri istenilen düzeyde yerine getiremedikleri, servislerde görevli elemanlar tarafından sunulan hizmetlerin

yeterince etkili olmadığı ve çeşitli sorunların servislerde görevli elemanlar tarafından sunulan hizmetleri olumsuz yönde etkilediği görülmüştür.

SUMMARY

The general purpose of this study is to determine to what degree Private Course Institutes' Measurement and Evaluation Department Personnel (MEDP) perform their functions, how effective the functions of them performed by MEDP on various dimensions and what are the factors (problems) that effect their functions in a negative way, according to the opinions of MEDP, teachers and students.

In accordance with this purpose, three questionnaires under the format of "MEDP form", "Teacher form" and "Student form" were designed. Through these three questionnaires items regarding with the "functions that expected to perform by the MEDP", "various dimensions" and "problems" were given to the 39 MEDP, 107 teachers and 192 students. Data gathered through these questionnaires were analysed by means of SPSS (Statistical Packages for Social Sciences) for windows statistical package program.

Because all items are similar in three questionnaire formats, during the analysis of data, thre research groups' views were compared. Results obtained are outlined below.

1. In terms of "realization degree of the decisions given by Ministry of National Education on opening the Measurement and Evaluation Department (MED) of Private Course Institutes, it appears that there is MED at the 89.7 % of Private Course Institutes.

2. In terms of "the realization degree of the decisions given by the Ministry of National Education on charging expert personnel in MED" it appears that most of the personnels charged in MED is graduated from different kinds of departments of faculties of the universities. Only 12.8 % is graduated from the Measurement and Evaluation Programs of the universities.

3. Findings on the basis of third question which is asked below the "the purpose of the study" part revealed that MEDP don't perform their functions in expected degree.

4. In terms of "the effectiveness of the functions performed by MEDP on various dimensions" it is revealed that these functions are not effective in expected degree on underlined dimensions.

5. In terms of "problems" it appears that all problems which stated as 9 items effect the functions performed by MEDP in a negative way.

EKLER

ANKET
(Ölçme ve Değerlendirme Servisi Elemanı Formu)

Değerli Uzman,

Özel Öğretim Kurumları içerisinde yer alan Özel Dershanelerin Ölçme ve Değerlendirme servislerinde çalışan elemanların görevleri ve hizmetlerin etkililiğinin değerlendirilmesi amacı ile bir araştırma yapmaktayım.

Özel Dershanelerde çalışan öğretmenlerin ve bunlara devam eden öğrencilerin görüşlerinin de alındığı bu araştırmada konu ile doğrudan ilgili siz değerli ölçme ve değerlendirme servisi elemanlarının görüş ve önerilerine başvurulması uygun bulunmuştur. Bu çerçevede özel dershanelerde çalışan ölçme ve değerlendirme servisi elemanlarını temsilen seçilen sınırlı sayıdaki kişilerden birisi de sizsiniz.

Size verilen bu anket formundaki soruları cevaplamak suretiyle bu araştırmaya önemli bir katkı getirmiş olacaksınız.

Bu anket dört bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde sizinle ilgili kişisel bilgileri toplamaya yönelik maddeler, ikinci bölümde sizlerden beklenen görevlerin ne derece yerine getirildiğini belirlemeyi amaçlayan maddeler, üçüncü bölümde sunduğunuz hizmetlerin ne derece etkili olduğuna ilişkin görüşlerinizin belirleneceği maddeler ve dördüncü bölümde ise hizmet sunarken karşılaştığınız sorunları ortaya koymaya yönelik maddeler yer almaktadır.

Lütfen, bu anket formundaki maddelere gerçek görüşlerinizi yansıtacak bir şekilde yanıt vermenizin beklendiğini ve bunun özel bir önem taşıdığını unutmayınız.

Bu anket formundaki maddeleri cevaplamak suretiyle vereceğiniz bilgiler yalnızca bu araştırmanın amacı çerçevesinde kullanılacaktır.

İşbirliği ve yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Saygılarımla

Zekeriya NARTGÜN
Ankara Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

Bölüm I
Kişisel Bilgiler

Açıklama: Aşağıdaki soruları size uygun düşen seçeneğin önündeki parantezin içine (X) işareti koyarak veya o soru için ayrılan boşluğa yazarak yanıtlayınız.

1. Cinsiyetiniz: () K () E

2. Eğitim Durumunuz:

Lisans (Fakülte ve Bölümünüzü yazınız).....

Lisansüstü (Enstitü ve alanınızı yazınız).....

3. Görev Yapmakta Olduğunuz Servisteki Mesleki kıdeminiz:

() 1 yıl ve daha az

() 2-4 yıl

() 5-7 yıl

() 8 yıl ve daha fazla

4. Mezun olduğunuz lisans programında eğitimde ölçme ve değerlendirme dersi alma
durumuz

() Aldım

() Almadım

Bölüm II Görevler

Açıklama: Aşağıda Ölçme ve Değerlendirme Servisinde çalışan elemanlardan beklenen görevler verilmiştir. Sizce her bir görevin kendi biriminizde ne derece yerine getirildiğini o görevin yanındaki ilgili parantezin içine (X) işareti koyarak belirtiniz.

Ölçme ve Değerlendirme Servisinin Yıllık Programının ve Uygulama Planının Hazırlanması ve Geliştirilmesine Yönelik Görevler

Görevlerin Yerine Getirilme Dereceleri

	Hiç	Biraz	Bilgin Yok	Çoğunlukla	Tamamen
1. Ölçme ve değerlendirme servisinin yıllık programını ve uygulama planını hazırlar.	()	()	()	()	()
2. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları için gerekli yer, araç ve gereçlerin temin edilmesi için ilgililere önerilerde bulunur.	()	()	()	()	()
3. Yıllık ölçme ve değerlendirme programı ve uygulama planı hakkında öğretmen, öğrenci ve diğer ilgililere bilgi sağlar.	()	()	()	()	()
4. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında görev alan personelin işbirliği içerisinde çalışmasını sağlar.	()	()	()	()	()
5. Yıllık program ve uygulama planındaki ölçme ve değerlendirme uygulamalarının sonuçları hakkında öğretmen, öğrenci ve diğer ilgililere bilgi sağlar.	()	()	()	()	()
6. Bir sonraki öğretim yılının programı için öğretmen ve öğrencilerin görüş ve önerilerini saptar.	()	()	()	()	()
7. Alanla ilgili yenilikleri (bilgisayar destekli rehberlik programları, psikolojik ölçme araçları geliştirme çalışmaları v.b.) izleyerek yıllık program ve uygulama planının bu yenilikler çerçevesinde geliştirilmesini sağlayacak çalışmalar yapar.	()	()	()	()	()

Psikolojik ölçme araçlarının (testler) hazırlanması, geliştirilmesi, hazır olanların seçilmesi, uygulanması, puanlanması ve sonuçlarının değerlendirilmesine yönelik görevler

Görevlerin Yerine Getirilme Dereceleri

	Hiç	Biraz	Bilgin Yok	Çoğunlukla	Tamamen
8. Dershaneye kayıt olan öğrencilerin bilgi düzeylerinin belirlenmesi ve öğrencilerin sınıflandırılması için gerekli olan ölçme araçlarını (seviye tespit testleri v.b.) ders öğretmenleri ile birlikte hazırlar.	()	()	()	()	()
9. Öğrencilerin devam ettikleri derslerdeki başarı düzeylerini belirlemek amacıyla ilgili ders öğretmenleri ile birlikte başarı testleri hazırlar.	()	()	()	()	()
10. Program geliştirme ve değerlendirme çalışmalarında kullanılacak ölçme araçlarını (testleri) ders öğretmenleri ile birlikte hazırlar.	()	()	()	()	()
11. Bir üst okulun (Anadolu liseleri, Fen liseleri, üniversiteler v.b.) giriş sınavlarına öğrencileri hazırlamak amacıyla yapılan deneme sınavları için gerekli olan testleri ders öğretmenleri ile birlikte hazırlar.	()	()	()	()	()
12. Hazırlanan ölçme araçları (testler) ile ilgili olarak ön denemeler yapar.	()	()	()	()	()
13. Deneme uygulamalarından elde edilen bilgilere dayalı olarak test ve madde analizlerini (ortalama, standart sapma, madde güçlük indeksi, madde ayırtıcılık gücü indeksi v.b.) yapar.	()	()	()	()	()
14. Deneme uygulamaları yapılan testlerin kullanılış amaçlarına uygun güvenilirlikte ve geçerlikte olup olmadığını belirler.	()	()	()	()	()
15. Uygun geçerlik ve güvenilirliğe sahip olmayan testlerin daha güvenilir ve geçerli hale getirilmesi için gerekli olan çalışmaları yapar.	()	()	()	()	()

	Hiç	Biraz	Bilgim Yok	Çoğunlukla	Tamamen
16. Test ve madde istatistikleri bakımından uygun olan maddeleri seçerek teste son şeklini verir.	()	()	()	()	()
17. Geliştirilmiş olan testleri öğrencilere uygulayarak sonuçlarını ilgililere (öğretmen, öğrenci vb.) bildirir.	()	()	()	()	()
18. Test ve madde istatistikleri bakımından uygun bulunan soruları derslere, konulara ve ölçmek istediği davranışlara göre ayırarak soru bankası oluşturur.	()	()	()	()	()
19. Öğrencilerin yönlendirilmesi amacıyla kullanılacak olan standart testleri (ilgi envanterleri, kişilik ölçekleri, yetenek testleri, tutum ölçekleri v.b.) seçer.	()	()	()	()	()
20. Öğrencilerin yetenekli oldukları alanlar hakkında bilgi sahibi olmaları amacıyla yetenek testleri (genel yetenek -özel yetenek-ayrıcalı yetenek) uygulayarak sonuçları ilgili öğrenci ile birlikte yorumlar..	()	()	()	()	()
21. Öğrencilerin ilgi duydukları alanların belirlenmesi amacı ile ilgi envanterleri uygulayarak sonuçlarını ilgili öğrencilerle birlikte yorumlar.	()	()	()	()	()
22. Öğrencilerin çeşitli kişilik özellikleri hakkında bilgilendirilmeleri amacı ile kişilik ölçekleri uygulayarak, sonuçlarını ilgili öğrenciyle birlikte yorumlar.	()	()	()	()	()
23. Öğrencilerin çeşitli durumlara ilişkin tutumlarının belirlenmesi amacı ile tutum ölçekleri uygulayarak, sonuçlarını ilgili öğrencilerle birlikte yorumlar.	()	()	()	()	()
24. Rehberlik amaçlı kullanılacak olan diğer ölçme araçlarını (soru listesi, otobiyografi, değerlendirme cetveli v.b.) hazırlar.	()	()	()	()	()

Etik ilke ve standartların izlenmesi ve gerçekleştirilmesine yönelik görevler

Görevlerin Yerine Getirilme Dereceleri

	Hiç	Biraz	Bilgim Yok	Çoğunlukla	Tamamen
25. Uygulanacak olan testlerin niteliği ve amacı ile sonuçların kesin olarak nerede kullanılacağı hakkında testi alanlara bilgi verir.	()	()	()	()	()
26. Uygulanacak olan test seçilirken testin hem geçerlilik ve güvenirlik hem de testi alan kişi açısından ve uygun olması için gerekli olan çalışmaları yürütür.	()	()	()	()	()
27. Çeşitli testlerin uygulanması, puanlanması, yorumlanması için farklı bilgi, beceri ve hazırlığa ihtiyaç olduğunu bilir, kendi bilgi, beceri ve hazırlık sınırlarını aşan uygulamalara girmez.	()	()	()	()	()
28. Testlerin standardize edilirken belirlenmiş olan koşullar altında uygulanmasını ve değerlendirilmesini sağlar.	()	()	()	()	()
29. Testlerin nitelik bakımından yeterli olmayan kişiler tarafından kullanılmasını önleyici önlemler alarak testlerin hatalı kullanımından kaçınır.	()	()	()	()	()
30. Öğrenci hakkında yapılan ölçmelerin, tavsiyelerin, yazılan raporların, toplanan bilgilere, bulgulara, yeterli kanıtlara ve öğrenci ile yapılan kişisel görüşme sonuçlarına dayandırılmasını sağlar.	()	()	()	()	()
31. Uygulanan testlerin sonuçlarını, testin kullanılış amacına uygun olarak, testi alanlara yeterli ve anlaşılır bir şekilde açıklar.	()	()	()	()	()

Not: Servisiniz tarafından yürütülen diğer çalışmaları (varsa) lütfen aşağıya yazınız.

Bölüm III
Hizmetlerin etkililiğinin değerlendirilmesi

Açıklama: Servisiniz tarafından sunulan hizmetlerin aşağıda belirtilen durumlarda ne derece etkili olduğunu (katkı sağladığını) ilgili seçeneğin altındaki parantezin içine (X) işareti koyarak belirtiniz.

Sunulan hizmetlerin etkililiği

Sunulan hizmetlerin etkililik derecesi

	Hiç	Biraz	Bilgim Yok	Çoğunlukla	Tamamen
1. Servis programının ve yıllık uygulama planının öğretmen ve öğrencilerin görüş ve önerileri ile alanla ilgili yenilikler çerçevesinde geliştirilmesi.	()	()	()	()	()
2. Öğrencilerin daha önceden belirlenmiş olan öğretim hedeflerine ne derece ulaştıklarının belirlenmesi.	()	()	()	()	()
3. Öğrencilerin öğrenme eksikliklerinin belirlenerek tamamlayıcı öğrenmelere sevk edilmesi.	()	()	()	()	()
4. Öğretim etkinliklerinin ne derece etkili olduğunun belirlenmesi.	()	()	()	()	()
5. Öğretim durumlarındaki yetersizliklerin ortaya konulması.	()	()	()	()	()
6. Öğretim faaliyetlerinin yeniden gözden geçirilerek daha etkili bir biçimde düzenlenmesi.	()	()	()	()	()
7. Öğretim hedeflerinin ileri seviyede sınıflandırılması ve öğrenci davranışları bakımından tanımlanması.	()	()	()	()	()
8. Öğrencilerin yetenekli oldukları alanların belirlenerek bu alanlara yönlendirilmeleri.	()	()	()	()	()
9. Öğrencilerin ilgi duydukları veya duymadıkları alanların belirlenerek ilgi duydukları alanlara yönlendirilmeleri.	()	()	()	()	()
10. Öğrencilerin çeşitli kişilik özellikleri bakımından kendilerini daha iyi tanımaları.	()	()	()	()	()
11. Öğrencilerin çeşitli öğretim programları ve meslek alanları hakkında bilgilendirilmeleri.	()	()	()	()	()
12. Seçecekleri meslek ya da öğretim programına ilişkin olarak öğrencilerin sahip oldukları potansiyellerini en iyi şekilde tanımaları.	()	()	()	()	()
13. Öğrencilerin seçecekleri meslek yada öğretim programlarında ne derece başarılı olabileceklerine ilişkin kestirimlerde bulunulması.	()	()	()	()	()
14.. Ders programlarının değerlendirilerek geliştirilmesi.	()	()	()	()	()
15.. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları bakımından öğretmen, öğrenci ve servis elemanları arasındaki işbirliğinin geliştirilmesi.	()	()	()	()	()
16.. Öğretmen ve öğrencilerin eğitimde ölçme ve değerlendirme uygulamaları hakkında bilgilendirilmeleri.	()	()	()	()	()

Not: Sunduğunuz hizmetlerin etkili olduğunu düşündüğünüz diğer durumları (varsa) lütfen yazınız.

Bölüm IV

Sorunlar

Açıklama: Aşağıda, servisiniz tarafından sunulan hizmetleri olumsuz yönde etkileyebilecek sorunlar maddeler halinde verilmiştir. Sizce bu sorunların servisiniz tarafından sunulan hizmetleri ne derece olumsuz bir şekilde etkilediğini ilgili seçeneğin altındaki parantezin içine (X) işareti koyarak belirtiniz.

Sunulan hizmetleri olumsuz yönde etkileyen sorunlar

Sorunların hizmetleri olumsuz yönde etkileme derecesi

	Hiç	Biraz	Bilginim Yok	Çoğunlukla	Tamamen
1. Ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların görev tanımlarının (yapacakları işlerin, sorumluluklar vb.) net olmaması.	()	()	()	()	()
2. Ölçme ve değerlendirme çalışmalarından sorumlu elemanların sayıca yetersiz oluşu.	()	()	()	()	()
3. Servislerde çalışan elemanların nitelik bakımından (alanla ilgili bilgi, beceri sahibi olma v.b.) yetersiz oluşları.	()	()	()	()	()
4. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları için gerekli olan mekanların (servis odası, test uygulama odası v.b.) yetersiz oluşu.	()	()	()	()	()
5. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları için gerekli olan psikolojik ölçme araçlarının (yetenek, başarı, ilgi, kişilik ölçekleri v.b.) yeter sayıda, çeşitlilikte ve nitelikte olmayışı.	()	()	()	()	()
6. Ölçme araç ve yöntemlerinden etkili bir şekilde yararlanmak için gerekli olan teknolojik imkanların (bilgisayar, paket programlar, optik okuyucu, fotokopi cihazı v.b.) yetersiz oluşu.	()	()	()	()	()
7. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında etik ilke ve standartlara (uygulanan testi iyi bilme, o testin uzmanı olma, testlerin gizlilik ilkelerine uyma v.b.) uyulmaması.	()	()	()	()	()
8. Öğretmen ve öğrencilerin eğitimde ölçme ve değerlendirme konusunda yeterli düzeyde bilgi sahibi olmayışları.	()	()	()	()	()
9. Servis elemanları, öğretmenler ve öğrenciler arasında ölçme ve değerlendirme uygulamaları bakımından yeterli işbirliğinin bulunmaması.	()	()	()	()	()

Not: Sunulan hizmetleri olumsuz yönde etkileyebileceğini düşündüğünüz diğer sorunları (varsa) lütfen yazınız.

ANKET
(Öğretmen Formu)

Değerli Öğretmen,

Özel Öğretim Kurumları içerisinde yer alan Özel Dershanelerin Ölçme ve Değerlendirme servislerinde çalışan elemanların görevleri ve hizmetlerin etkililiğinin değerlendirilmesi amacı ile bir araştırma yapmaktayım.

Özel Dershanelerdeki ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların, dershanelere devam eden öğrencilerin ve dershanelerde görevli siz öğretmenlerin görüş ve önerilerine başvurulması uygun bulunmuştur. Bu çerçevede özel dershanelerde görevli öğretmenleri temsilen seçilen sınırlı sayıdaki kişilerden birisi de sizsiniz.

Size verilen bu anket formundaki soruları cevaplamak suretiyle bu araştırmaya önemli bir katkı getirmiş olacaksınız.

Bu anket dört bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde sizinle ilgili kişisel bilgileri toplamaya yönelik maddeler, ikinci bölümde ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlardan beklenen görevlerin ne derece yerine getirildiğini belirlemeyi amaçlayan maddeler, üçüncü bölümde ölçme ve değerlendirme servisi tarafından sunulan hizmetlerin ne derece etkili olduğuna ilişkin görüşlerinizin belirleneceği maddeler ve dördüncü bölümde ise bu hizmetleri sunarken servis elemanlarının karşılaştığı sorunları ortaya koymaya yönelik maddeler yer almaktadır.

Lütfen, bu anket formundaki maddelere gerçek görüşlerinizi yansıtacak bir şekilde yanıt vermenizin beklendiğini ve bunun özel bir önem taşıdığını unutmayınız.

Bu anket formundaki maddeleri cevaplamak suretiyle vereceğiniz bilgiler yalnızca bu araştırmanın amacı çerçevesinde kullanılacaktır.

İşbirliği ve yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Saygılarımla

Zekeriya NARTGÜN
Ankara Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

Bölüm I
Kişisel Bilgiler

Açıklama: Aşağıdaki soruları size uygun düşen seçeneğin önündeki parantezin içine (X) işareti koyarak veya o soru için ayrılan boşluğa yazarak yanıtlayınız.

1. Cinsiyetiniz: () K () E

2. Branşınız: (Lütfen yazınız).....

3. Dershanedeki mesleki kıdeminiz: (Lütfen yazınız).....

Bölüm II Görevler

Açıklama: Aşağıda Ölçme ve Değerlendirme Servisinde çalışan elemanlardan beklenen görevler verilmiştir. Sizce her bir görevin ölçme ve değerlendirme servisinde çalışan elemanlar tarafından ne derece yerine getirildiğini o görevin yanındaki ilgili parantezin içine (X) işareti koyarak belirtiniz.

Ölçme ve Değerlendirme Servisinin Yıllık Programının ve Uygulama Planının Hazırlanması ve Geliştirilmesine Yönelik Görevler

Görevlerin Yerine Getirilme Dereceleri

	Hiç	Biraz	Bilgim Yok	Çoğunlukla	Tamamen
1. Ölçme ve değerlendirme servisinin yıllık programını ve uygulama planını hazırlar.	()	()	()	()	()
2. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları için gerekli yer, araç ve gereçlerin temin edilmesi için ilgililere önerilerde bulunur.	()	()	()	()	()
3. Yıllık ölçme ve değerlendirme programı ve uygulama planı hakkında öğretmen, öğrenci ve diğer ilgililere bilgi sağlar.	()	()	()	()	()
4. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında görev alan personelin işbirliği içerisinde çalışmasını sağlar.	()	()	()	()	()
5. Yıllık program ve uygulama planındaki ölçme ve değerlendirme uygulamalarının sonuçları hakkında öğretmen, öğrenci ve diğer ilgililere bilgi sağlar.	()	()	()	()	()
6. Bir sonraki öğretim yılının programı için öğretmen ve öğrencilerin görüş ve önerilerini saptar.	()	()	()	()	()
7. Alanla ilgili yenilikleri (bilgisayar destekli rehberlik programları, psikolojik ölçme araçları geliştirme çalışmaları v.b.) izleyerek yıllık program ve uygulama planının bu yenilikler çerçevesinde geliştirilmesini sağlayacak çalışmalar yapar.	()	()	()	()	()

Psikolojik ölçme araçlarının (testler) hazırlanması, hazır olanların seçilmesi, geliştirilmesi, uygulanması, puanlanması ve sonuçlarının değerlendirilmesine yönelik görevler

Görevlerin Yerine Getirilme Dereceleri

	Hiç	Biraz	Bilgim Yok	Çoğunlukla	Tamamen
8. Dershaneye kayıt olan öğrencilerin bilgi düzeylerinin belirlenmesi ve öğrencilerin sınıflandırılması için gerekli olan ölçme araçlarını (seviye tespit testleri v.b.) ders öğretmenleri ile birlikte hazırlar.	()	()	()	()	()
9. Öğrencilerin devam ettikleri derslerdeki başarı düzeylerini belirlemek amacıyla ilgili ders öğretmenleri ile birlikte başarı testleri hazırlar.	()	()	()	()	()
10. Program geliştirme ve değerlendirme çalışmalarında kullanılacak ölçme araçlarını (testleri) ders öğretmenleri ile birlikte hazırlar.	()	()	()	()	()
11. Bir üst okulun (Anadolu liseleri, Fen liseleri, üniversiteler v.b.) giriş sınavlarına öğrencileri hazırlamak amacıyla yapılan deneme sınavları için gerekli olan testleri ders öğretmenleri ile birlikte hazırlar.	()	()	()	()	()
12. Hazırlanan ölçme araçları (testler) ile ilgili olarak ön denemeler yapar.	()	()	()	()	()
13. Deneme uygulamalarından elde edilen bilgilere dayalı olarak test ve madde analizlerini (ortalama, standart sapma, madde güçlük indeksi, madde ayırtıcılık gücü indeksi v.b.) yapar.	()	()	()	()	()
14. Deneme uygulamaları yapılan testlerin kullanılış amaçlarına uygun güvenilirlikte ve geçerlikte olup olmadığını belirler.	()	()	()	()	()
15. Uygun geçerlik ve güvenilirliğe sahip olmayan testlerin daha güvenilir ve geçerli hale getirilmesi için gerekli olan çalışmaları yapar.	()	()	()	()	()

	Hiç	Biraz	Bilgim Yok	Çoğunlukla	Tamamen
16. Test ve madde istatistikleri bakımından uygun olan maddeleri seçerek teste son şeklini verir.	()	()	()	()	()
17. Geliştirilmiş olan testleri öğrencilere uygulayarak sonuçlarını ilgililere (öğretmen, öğrenci vb.) bildirir.	()	()	()	()	()
18. Test ve madde istatistikleri bakımından uygun bulunan soruları derslere, konulara ve ölçmek istediği davranışlara göre ayırarak soru bankası oluşturur.	()	()	()	()	()
19. Öğrencilerin yönlendirilmesi amacıyla kullanılacak olan standart testleri (ilgi envanterleri, kişilik ölçekleri, yetenek testleri, tutum ölçekleri v.b.) seçer.	()	()	()	()	()
20. Öğrencilerin yetenekli oldukları alanlar hakkında bilgi sahibi olmaları amacıyla yetenek testleri (genel yetenek -özel yetenek- ayrıcalı yetenek) uygulayarak sonuçları ilgili öğrenci ile birlikte yorumlar..	()	()	()	()	()
21. Öğrencilerin ilgi duydukları alanların belirlenmesi amacı ile ilgi envanterleri uygulayarak sonuçlarını ilgili öğrencilerle birlikte yorumlar.	()	()	()	()	()
22. Öğrencilerin çeşitli kişilik özellikleri hakkında bilgilendirilmeleri amacı ile kişilik ölçekleri uygulayarak, sonuçlarını ilgili öğrenciyle birlikte yorumlar.	()	()	()	()	()
23. Öğrencilerin çeşitli durumlara ilişkin tutumlarının belirlenmesi amacı ile tutum ölçekleri uygulayarak, sonuçlarını ilgili öğrencilerle birlikte yorumlar.	()	()	()	()	()
24. Rehberlik amaçlı kullanılacak olan diğer ölçme araçlarını (soru listesi, otobiyografi, değerlendirme cetveli v.b.) hazırlar.	()	()	()	()	()

Etik ilke ve standartların izlenmesi ve gerçekleştirilmesine yönelik görevler

Görevlerin Yerine Getirilme Dereceleri

	Hiç	Biraz	Bilgim Yok	Çoğunlukla	Tamamen
25. Uygulanacak olan testlerin niteliği ve amacı ile sonuçların kesin olarak nerede kullanılacağı hakkında testi alanlara bilgi verir.	()	()	()	()	()
26. Uygulanacak olan test seçilirken testin hem geçerlilik ve güvenilirlik hem de testi alan kişi açısından ve uygun olması için gerekli olan çalışmaları yürütür.	()	()	()	()	()
27. Çeşitli testlerin uygulanması, puanlanması, yorumlanması için farklı bilgi, beceri ve hazırlığa ihtiyaç olduğunu bilir, kendi bilgi, beceri ve hazırlık sınırlarını aşan uygulamalara girişmez.	()	()	()	()	()
28. Testlerin standardize edilirken belirlenmiş olan koşullar altında uygulanmasını ve değerlendirilmesini sağlar.	()	()	()	()	()
29. Testlerin nitelik bakımından yeterli olmayan kişiler tarafından kullanılmasını önleyici önlemler alarak testlerin hatalı kullanımından kaçınır.	()	()	()	()	()
30. Öğrenci hakkında yapılan ölçmelerin, tavsiyelerin, yazılan raporların, toplanan bilgilere, bulgulara, yeterli kanıtlara ve öğrenci ile yapılan kişisel görüşme sonuçlarına dayandırılmasını sağlar.	()	()	()	()	()
31. Uygulanan testlerin sonuçlarını, testin kullanılış amacına uygun olarak, testi alanlara yeterli ve anlaşılır bir şekilde açıklar.	()	()	()	()	()

Not: Ölçme ve değerlendirme servisi tarafından yürütülen diğer çalışmaları (varsa) lütfen aşağıya yazınız.

Bölüm III Hizmetlerin etkililiğinin değerlendirilmesi

Açıklama: Ölçme ve değerlendirme servisinde çalışan elemanlar tarafından sunulan hizmetlerin aşağıda belirtilen durumlarda ne derece etkili olduğunu (katkı sağladığını) ilgili seçeneğin altındaki parantezin içine (X) işareti koyarak belirtiniz.

Sunulan hizmetlerin etkililiği

Sunulan hizmetlerin etkililik derecesi

	Hiç	Biraz	Bilgi Yok	Çoğunlukla	Tamamen
1. Servis programının ve yıllık uygulama planının öğretmen ve öğrencilerin görüş ve önerileri ile alanla ilgili yenilikler çerçevesinde geliştirilmesi.	()	()	()	()	()
2. Öğrencilerin daha önceden belirlenmiş olan öğretim hedeflerine ne derece ulaştıklarının belirlenmesi.	()	()	()	()	()
3. Öğrencilerin öğrenme eksikliklerinin belirlenerek tamamlayıcı öğrenmelere sevk edilmesi.	()	()	()	()	()
4. Öğretim etkinliklerinin ne derece etkili olduğunun belirlenmesi.	()	()	()	()	()
5. Öğretim durumlarındaki yetersizliklerin ortaya konulması.	()	()	()	()	()
6. Öğretim faaliyetlerinin yeniden gözden geçirilerek daha etkili bir biçimde düzenlenmesi.	()	()	()	()	()
7. Öğretim hedeflerinin ileri seviyede sınıflandırılması ve öğrenci davranışları bakımından tanımlanması.	()	()	()	()	()
8. Öğrencilerin yetenekli oldukları alanların belirlenerek bu alanlara yönlendirilmeleri.	()	()	()	()	()
9. Öğrencilerin ilgi duydukları veya duymadıkları alanların belirlenerek ilgi duydukları alanlara yönlendirilmeleri.	()	()	()	()	()
10. Öğrencilerin çeşitli kişilik özellikleri bakımından kendilerini daha iyi tanımaları.	()	()	()	()	()
11. Öğrencilerin çeşitli öğretim programları ve meslek alanları hakkında bilgilendirilmeleri.	()	()	()	()	()
12. Seçecekleri meslek ya da öğretim programına ilişkin olarak öğrencilerin sahip oldukları potansiyellerini en iyi şekilde tanımaları.	()	()	()	()	()
13. Öğrencilerin seçecekleri meslek yada öğretim programlarında ne derece başarılı olabileceklerine ilişkin kestirimlerde bulunulması.	()	()	()	()	()
14.. Ders programlarının değerlendirilerek geliştirilmesi.	()	()	()	()	()
15.. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları bakımından öğretmen, öğrenci ve servis elemanları arasındaki işbirliğinin geliştirilmesi.	()	()	()	()	()
16.. Öğretmen ve öğrencilerin eğitimde ölçme ve değerlendirme uygulamaları hakkında bilgilendirilmeleri.	()	()	()	()	()

Not: Sunulan hizmetlerin etkili olduğunu düşündüğünüz diğer durumları (varsa) lütfen yazınız.

Bölüm IV

Sorunlar

Açıklama: Aşağıda, ölçme ve değerlendirme servisinde çalışan elemanlar tarafından sunulan hizmetleri olumsuz yönde etkileyebilecek sorunlar maddeler halinde verilmiştir. Sizce bu sorunların servis elemanları tarafından sunulan hizmetleri ne derece olumsuz bir şekilde etkilediğini ilgili seçeneğin altındaki parantezin içine (X) işareti koyarak belirtiniz.

Sunulan hizmetleri olumsuz yönde etkileyen sorunlar

Sorunların hizmetleri olumsuz yönde etkileme derecesi

	Hiç	Biraz	Bilginin Yok	Çoğunlukla	Tamamen
1.Ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların görev tanımlarının (yapacakları işlerin, sorumluluklar vb.) net olmaması.	()	()	()	()	()
2. Ölçme ve değerlendirme çalışmalarından sorumlu elemanların sayıca yetersiz oluşu.	()	()	()	()	()
3.Servislerde çalışan elemanların nitelik bakımından (alanla ilgili bilgi, beceri sahibi olma v.b.) yetersiz oluşları.	()	()	()	()	()
4.Ölçme ve değerlendirme uygulamaları için gerekli olan mekanların (servis odası, test uygulama odası v.b.)yetersiz oluşu.	()	()	()	()	()
5.Ölçme ve değerlendirme uygulamaları için gerekli olan psikolojik ölçme araçlarının (yetenek, başarı, ilgi, kişilik ölçekleri v.b.) yeter sayıda, çeşitlilikte ve nitelikte olmayışı.	()	()	()	()	()
6.Ölçme araç ve yöntemlerinden etkili bir şekilde yararlanmak için gerekli olan teknolojik imkanların (bilgisayar, paket programlar, optik okuyucu, fotokopi cihazı v.b.) yetersiz oluşu.	()	()	()	()	()
7.Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında etik ilke ve standartlara (uygulanen testi iyi bilme, o testin uzmanı olma, testlerin gizlilik ilkelerine uyma v.b.) uyulmaması.	()	()	()	()	()
8.Öğretmen ve öğrencilerin eğitimde ölçme ve değerlendirme konusunda yeterli düzeyde bilgi sahibi olmayışları.	()	()	()	()	()
9.Servis elemanları, öğretmenler ve öğrenciler arasında ölçme ve değerlendirme uygulamaları bakımından yeterli işbirliğinin bulunmaması.	()	()	()	()	()

Not: Sunulan hizmetleri olumsuz yönde etkileyebileceğini düşündüğünüz diğer sorunları

(varsa) lütfen yazınız.

ANKET
(Öğrenci Formu)

Değerli Öğrenci,

Özel Öğretim Kurumları içerisinde yer alan Özel Dershanelerin Ölçme ve Değerlendirme servislerinde çalışan elemanların görevleri ve hizmetlerin etkililiğinin değerlendirilmesi amacı ile bir araştırma yapmaktayım.

Özel Dershanelerdeki ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların, dershanelerde görevli öğretmenlerin ve bunlara devam eden siz öğrencilerin görüş ve önerilerine başvurulması uygun bulunmuştur. Bu çerçevede özel dershanelere devam eden öğrencileri temsilen seçilen sınırlı sayıdaki kişilerden birisi de sizsiniz.

Size verilen bu anket formundaki soruları cevaplamak suretiyle bu araştırmaya önemli bir katkı getirmiş olacaksınız.

Bu anket dört bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde sizinle ilgili kişisel bilgileri toplamaya yönelik maddeler, ikinci bölümde ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanlardan beklenen görevlerin ne derece yerine getirildiğini belirlemeyi amaçlayan maddeler, üçüncü bölümde ölçme ve değerlendirme servisi tarafından sunulan hizmetlerin ne derece etkili olduğuna ilişkin görüşlerinizin belirleneceği maddeler ve dördüncü bölümde ise bu hizmetleri sunarken servis elemanlarının karşılaştığı sorunları ortaya koymaya yönelik maddeler yer almaktadır.

Lütfen, bu anket formundaki maddelere gerçek görüşlerinizi yansıtacak bir şekilde yanıt vermeniz beklenildiğini ve bunun özel bir önem taşıdığını unutmayınız.

Bu anket formundaki maddeleri cevaplamak suretiyle vereceğiniz bilgiler yalnızca bu araştırmanın amacı çerçevesinde kullanılacaktır.

İşbirliği ve yardımlarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Saygılarımla

Zekeriya NARTGÜN
Ankara Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Yüksek Lisans Öğrencisi

Bölüm I
Kişisel Bilgiler

Açıklama: Aşağıdaki soruları size uygun düşen seçeneğin önündeki parantezin içine (X) işareti koyarak veya o soru için ayrılan boşluğa yazarak yanıtlayınız.

1. Cinsiyetiniz: () K () E

2. Aşağıdaki alanlardan hangisine yönelik dersler almaktasınız?

() Türkçe

() Sosyal

() Fen

() Matematik

() Türkçe-Sosyal

() Türkçe-Matematik

() Y. Dil

Bölüm II Görevler

Açıklama: Aşağıda Ölçme ve Değerlendirme Servisinde çalışan elemanlardan beklenen görevler verilmiştir. Sizce her bir görevin ölçme ve değerlendirme servisinde çalışan elemanlar tarafından ne derece yerine getirildiğini o görevin yanındaki ilgili parantezin içine (X) işareti koyarak belirtiniz.

Ölçme ve Değerlendirme Servisinin Yıllık Programının ve Uygulama Planının Hazırlanması ve Geliştirilmesine Yönelik Görevler

Görevlerin Yerine Getirilme Dereceleri

	Hiç	Biraz	Bilgim Yok	Çoğunlukla	Tamamen
1. Ölçme ve değerlendirme servisinin yıllık programını ve uygulama planını hazırlar.	()	()	()	()	()
2. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları için gerekli yer, araç ve gereçlerin temin edilmesi için ilgililere önerilerde bulunur.	()	()	()	()	()
3. Yıllık ölçme ve değerlendirme programı ve uygulama planı hakkında öğretmen, öğrenci ve diğer ilgililere bilgi sağlar.	()	()	()	()	()
4. Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında görev alan personelin işbirliği içerisinde çalışmasını sağlar.	()	()	()	()	()
5. Yıllık program ve uygulama planındaki ölçme ve değerlendirme uygulamalarının sonuçları hakkında öğretmen, öğrenci ve diğer ilgililere bilgi sağlar.	()	()	()	()	()
6. Bir sonraki öğretim yılının programı için öğretmen ve öğrencilerin görüş ve önerilerini saptar.	()	()	()	()	()
7. Alanla ilgili yenilikleri (bilgisayar destekli rehberlik programları, psikolojik ölçme araçları geliştirme çalışmaları v.b.) izleyerek yıllık program ve uygulama planının bu yenilikler çerçevesinde geliştirilmesini sağlayacak çalışmalar yapar.	()	()	()	()	()

Psikolojik ölçme araçlarının (testler) hazırlanması, geliştirilmesi, hazır olanların seçilmesi uygulanması, puanlanması ve sonuçlarının değerlendirilmesine yönelik görevler

Görevlerin Yerine Getirilme Dereceleri

	Hiç	Biraz	Bilgim Yok	Çoğunlukla	Tamamen
8. Dershaneye kayıt olan öğrencilerin bilgi düzeylerinin belirlenmesi ve öğrencilerin sınıflandırılması için gerekli olan ölçme araçlarını (seviye tespit testleri v.b.) ders öğretmenleri ile birlikte hazırlar.	()	()	()	()	()
9. Öğrencilerin devam ettikleri derslerdeki başarı düzeylerini belirlemek amacıyla ilgili ders öğretmenleri ile birlikte başarı testleri hazırlar.	()	()	()	()	()
10. Program geliştirme ve değerlendirme çalışmalarında kullanılacak ölçme araçlarını (testleri) ders öğretmenleri ile birlikte hazırlar.	()	()	()	()	()
11. Bir üst okulun (Anadolu liseleri, Fen liseleri, üniversiteler v.b.) giriş sınavlarına öğrencileri hazırlamak amacıyla yapılan deneme sınavları için gerekli olan testleri ders öğretmenleri ile birlikte hazırlar.	()	()	()	()	()
12. Hazırlanan ölçme araçları (testler) ile ilgili olarak ön denemeler yapar.	()	()	()	()	()
13. Deneme uygulamalarından elde edilen bilgilere dayalı olarak test ve madde analizlerini (ortalama, standart sapma, madde güçlük indeksi, madde ayırıcılık gücü indeksi v.b.) yapar.	()	()	()	()	()
14. Deneme uygulamaları yapılan testlerin kullanılış amaçlarına uygun güvenilirlikte ve geçerlikte olup olmadığını belirler.	()	()	()	()	()
15. Uygun geçerlik ve güvenilirliğe sahip olmayan testlerin daha güvenilir ve geçerli hale getirilmesi için gerekli olan çalışmaları yapar.	()	()	()	()	()

	Hiç	Biraz	Bilgin Yok	Çoğunlukla	Tamamen
16. Test ve madde istatistikleri bakımından uygun olan maddeleri seçerek teste son şeklini verir.	()	()	()	()	()
17. Geliştirilmiş olan testleri öğrencilere uygulayarak sonuçlarını ilgililere (öğretmen, öğrenci vb.) bildirir.	()	()	()	()	()
18. Test ve madde istatistikleri bakımından uygun bulunan soruları derslere, konulara ve ölçmek istediği davranışlara göre ayırarak soru bankası oluşturur.	()	()	()	()	()
19. Öğrencilerin yönlendirilmesi amacıyla kullanılacak olan standart testleri (ilgi envanterleri, kişilik ölçekleri, yetenek testleri, tutum ölçekleri v.b.) seçer.	()	()	()	()	()
20. Öğrencilerin yetenekli oldukları alanlar hakkında bilgi sahibi olmaları amacıyla yetenek testleri (genel yetenek -özel yetenek- ayrıcalı yetenek) uygulayarak sonuçları ilgili öğrenci ile birlikte yorumlar..	()	()	()	()	()
21. Öğrencilerin ilgi duydukları alanların belirlenmesi amacı ile ilgi envanterleri uygulayarak sonuçlarını ilgili öğrencilerle birlikte yorumlar.	()	()	()	()	()
22. Öğrencilerin çeşitli kişilik özellikleri hakkında bilgilendirilmeleri amacı ile kşilik ölçekleri uygulayarak, sonuçlarını ilgili öğrenciyle birlikte yorumlar.	()	()	()	()	()
23. Öğrencilerin çeşitli durumlara ilişkin tutumlarının belirlenmesi amacı ile tutum ölçekleri uygulayarak, sonuçlarını ilgili öğrencilerle birlikte yorumlar.	()	()	()	()	()
24. Rehberlik amaçlı kullanılacak olan diğer ölçme araçlarını (soru listesi, otobiyografi, değerlendirme cetveli v.b.) hazırlar.	()	()	()	()	()

Etik ilke ve standartların izlenmesi ve gerçekleştirilmesine yönelik görevler

Görevlerin Yerine Getirilme Dereceleri

	Hiç	Biraz	Bilgin Yok	Çoğunlukla	Tamamen
25. Uygulanacak olan testlerin niteliği ve amacı ile sonuçların kesin olarak nerede kullanılacağı hakkında testi alanlara bilgi verir.	()	()	()	()	()
26. Uygulanacak olan test seçilirken testin hem geçerlilik ve güvenirlik hem de testi alan kişi açısından ve uygun olması için gerekli olan çalışmaları yürütür.	()	()	()	()	()
27. Çeşitli testlerin uygulanması, puanlanması, yorumlanması için farklı bilgi, beceri ve hazırlığa ihtiyaç olduğunu bilir, kendi bilgi, beceri ve hazırlık sınırlarını aşan uygulamalara girişmez.	()	()	()	()	()
28. Testlerin standardize edilirken belirlenmiş olan koşullar altında uygulanmasını ve değerlendirilmesini sağlar.	()	()	()	()	()
29. Testlerin nitelik bakımından yeterli olmayan kişiler tarafından kullanılmasını önleyici önlemler alarak testlerin hatalı kullanımından kaçınır.	()	()	()	()	()
30. Öğrenci hakkında yapılan ölçmelerin, tavsiyelerin, yazılan raporların, toplanan bilgilere, bulgulara, yeterli kanıtlara ve öğrenci ile yapılan kişisel görüşme sonuçlarına dayandırılmasını sağlar.	()	()	()	()	()
31. Uygulanan testlerin sonuçlarını, testin kullanılış amacına uygun olarak, testi alanlara yeterli ve anlaşılır bir şekilde açıklar.	()	()	()	()	()

Not: Ölçme ve değerlendirme servisi tarafından yürütülen diğer çalışmaları (varsa) lütfen aşağıya yazınız.

Bölüm III
Hizmetlerin etkililiğinin değerlendirilmesi

Açıklama: Ölçme ve değerlendirme servisinde çalışan elemanlar tarafından sunulan hizmetlerin aşağıda belirtilen durumlarda ne derece etkili olduğunu (katkı sağladığını) ilgili seçeneğin altındaki parantezin içine (X) işareti koyarak belirtiniz.

Sunulan hizmetlerin etkililiği

Sunulan hizmetlerin etkililik derecesi

	Hiç	Biraz	Bilginin Yok	Çoğunlukla	Tamamen
1. Servis programının ve yıllık uygulama planının öğretmen ve öğrencilerin görüş ve önerileri ile alanla ilgili yenilikler çerçevesinde geliştirilmesi.	()	()	()	()	()
2. Öğrencilerin daha önceden belirlenmiş olan öğretim hedeflerine ne derece ulaştıklarının belirlenmesi.	()	()	()	()	()
3. Öğrencilerin öğrenme eksikliklerinin belirlenerek tamamlayıcı öğrenmelere sevk edilmesi.	()	()	()	()	()
4. Öğretim etkinliklerinin ne derece etkili olduğunun belirlenmesi.	()	()	()	()	()
5. Öğretim durumlarındaki yetersizliklerin ortaya konulması.	()	()	()	()	()
6. Öğretim faaliyetlerinin yeniden gözden geçirilerek daha etkili bir biçimde düzenlenmesi.	()	()	()	()	()
7. Öğretim hedeflerinin ileri seviyede sınıflandırılması ve öğrenci davranışları bakımından tanımlanması.	()	()	()	()	()
8. Öğrencilerin yetenekli oldukları alanların belirlenerek bu alanlara yönlendirilmeleri.	()	()	()	()	()
9. Öğrencilerin ilgi duydukları veya duymadıkları alanların belirlenerek ilgi duydukları alanlara yönlendirilmeleri.	()	()	()	()	()
10. Öğrencilerin çeşitli kişilik özellikleri bakımından kendilerini daha iyi tanımları.	()	()	()	()	()
11. Öğrencilerin çeşitli öğretim programları ve meslek alanları hakkında bilgilendirilmeleri.	()	()	()	()	()
12. Seçecekleri meslek ya da öğretim programına ilişkin olarak öğrencilerin sahip oldukları potansiyellerini en iyi şekilde tanımları.	()	()	()	()	()
13. Öğrencilerin seçecekleri meslek yada öğretim programlarında ne derece başarılı olabileceklerine ilişkin kestirimlerde bulunulması.	()	()	()	()	()
14.. Ders programlarının değerlendirilerek geliştirilmesi.	()	()	()	()	()
15.. Ölçme ve değerlendirme uygulamaları bakımından öğretmen, öğrenci ve servis elemanları arasındaki işbirliğinin geliştirilmesi.	()	()	()	()	()
16.. Öğretmen ve öğrencilerin eğitimde ölçme ve değerlendirme uygulamaları hakkında bilgilendirilmeleri.	()	()	()	()	()

Not: Sunulan hizmetlerin etkili olduğunu düşündüğünüz diğer durumları (varsa) lütfen yazınız.

Bölüm IV Sorunlar

Açıklama: Aşağıda, ölçme ve değerlendirme servisinde çalışan elemanlar tarafından sunulan hizmetleri olumsuz yönde etkileyebilecek sorunlar maddeler halinde verilmiştir. Sizce bu sorunların servis elemanları tarafından sunulan hizmetleri ne derece olumsuz bir şekilde etkilediğini ilgili seçeneğin altındaki parantezin içine (X) işareti koyarak belirtiniz.

Sunulan hizmetleri olumsuz yönde etkileyen sorunlar

Sorunların hizmetleri olumsuz yönde etkileme derecesi

	Hiç	Biraz	Bilginin Yok	Çoğunlukla	Tamamen
1.Ölçme ve değerlendirme servislerinde çalışan elemanların görev tanımlarının (yapacakları işlerin, sorumluluklar vb.) net olmaması.	()	()	()	()	()
2. Ölçme ve değerlendirme çalışmalarından sorumlu elemanların sayıca yetersiz oluşu.	()	()	()	()	()
3.Servislerde çalışan elemanların nitelik bakımından (alanla ilgili bilgi, beceri sahibi olma v.b.) yetersiz oluşları.	()	()	()	()	()
4.Ölçme ve değerlendirme uygulamaları için gerekli olan mekanların (servis odası, test uygulama odası v.b.)yetersiz oluşu.	()	()	()	()	()
5.Ölçme ve değerlendirme uygulamaları için gerekli olan psikolojik ölçme araçlarının (yetenek, başarı, ilgi, kişilik ölçekleri v.b.) yeter sayıda, çeşitlilikte ve nitelikte olmayışı.	()	()	()	()	()
6.Ölçme araç ve yöntemlerinden etkili bir şekilde yararlanmak için gerekli olan teknolojik imkanların (bilgisayar, paket programlar, optik okuyucu, fotokopi cihazı v.b.) yetersiz oluşu.	()	()	()	()	()
7.Ölçme ve değerlendirme uygulamalarında etik ilke ve standartlara (uygulanan testi iyi bilme, o testin uzmanı olma, testlerin gizlilik ilkelerine uyma v.b.) uyulmaması.	()	()	()	()	()
8.Öğretmen ve öğrencilerin eğitimde ölçme ve değerlendirme konusunda yeterli düzeyde bilgi sahibi olmayışları.	()	()	()	()	()
9.Servis elemanları, öğretmenler ve öğrenciler arasında ölçme ve değerlendirme uygulamaları bakımından yeterli işbirliğinin kurulmaması.	()	()	()	()	()

Not: Sunulan hizmetleri olumsuz yönde etkileyebileceğini düşündüğünüz diğer sorunları (varsa) lütfen yazınız.

Ek-2

MILLÎ EĞİTİM GENÇLİK VE SPOR BAKANLIĞI

Özel Öğretim Kurumları Dairesi Başkanlığı

SAYI : 300(1) İd.Şb.

KONU : Özel dershanelerde

Rehberlik, Ölçme ve

Değerlendirme Servisi

ANKARA

13 Ağustos 1987

18112

VALİLİĞİNE

Bakanlığımız müfettişlerince ve zaman zaman dairemiz yetkililerince muhtelif illerde yapılan incelemelerden çok az da olsa bazı özel dershanelerin öğretim faaliyetlerinde rehberlik hizmetlerine yer verdiği, ölçme ve değerlendirme tekniğine uygun yaptığı görülmüştür. Ancak dershanelerimizin büyük bir kısmında ise rehberlik faaliyetlerine yer verilmediği, ölçme ve değerlendirmelerin maksada uygun olarak yapılmadığı tesbit edilmiştir.

625 sayılı Kanun'a göre özel dershaneler de "Türk Millî Eğitiminin" amaçları doğrultusunda "Eğitimin kalitesini yükseltmek" için faaliyet göstermesi gereken özel öğretim kurumlarından biridir. Bu sebeple özel dershaneler Millî Eğitim Temel Kanunu'nun 6. maddesinde ifadesini bulan "Yöneltme" işinin yapılmasında üzerine düşen görevi yapmalı, "yöneltmede ve başarının ölçülmesinde, rehberlik hizmetlerinden ve objektif ölçme ve değerlendirme metodlarından" faydalanmalıdır.

Özel dershanelerin amacı tip yönetmeliğin 4. maddesine göre öğrencileri;

a-Zayıf oldukları derslerden yetiştirmek ve bilgi seviyelerini yükseltmek,

b-Bir üst okulun giriş imtihanlarıyla okul dışından bitirme imtihanlarına hazırlamaktır.

Dershanelerin bu amaçları gerçekleştirebilmeleri;

a-Bir öğrenciyi zayıf olduğu derslerden yetiştirebilmek için başarı gösteremediği ders ve konularla, başarısızlık sebeplerinin bilinmesine,

b-Bilgi derecelerini yükseltebilmek için öğrencinin bilgi seviyesiyle ilgi ve istidatlarının tesbitine,

c-Bir üst okulun giriş imtihanlarına hazırlamak için ise öğrencinin hangi üst öğretime devam ederse başarı gösterebileceğinin bilinmesine,

Bağlıdır.

Özel dershanelerin eğitim sistemimiz içerisindeki gerçek yerini bulması ve kendilerine tevdi edilen görevleri gereği gibi yapabilmesi için özel dershanelerde "Rehberlik, Ölçme ve Değerlendirme Servisi" kurulacaktır.

Rehberlik, Ölçme ve Değerlendirme Servisince en azından aşağıdaki görevler yerine getirilecektir:

1-Rehberlikle ilgili görevler:

a-Meslekî Rehberlik: Öğrencilerin devam etmeleri halinde başarı

5-18112

13.8.1987

gösterebilecekleri bir üst öğretim kurumunun tesbiti hususunda çalışmalar yapmak,

b-Yöneltme: Öğrencilerin başarılı oldukları sahalarda başarılarını artırmaları, başarısız oldukları alanlarda ise başarılı olmalarını sağlayacak tavsiye kararları vermek ve buna bağlı olarak tavsiyelerde bulunmak,

c-Bilgi Toplama: Öğrenciler hakkında gerekli tavsiye kararları verebilmek için çeşitli test ve teknikler uygulamak, değerlendirmek,

2-Ölçme ve değerlendirme ile ilgili görevler:

a-Tekniğine uygun soruların hazırlanabilmesi için ilgililere açıklayıcı doküman temin etmek,

b-Test sorularını derslere, konulara, ölçmek istediği amaca göre ayırarak soru bankası oluşturmak,

c-Her sorunun muhtelif uygulama tarihlerine göre analizlerini yapmak; soruların güçlük dereceleri ile ayırıcı güçlerini hesaplamak; güçlük dereceleri, ayırıcı güçleri vb. yönlerden uygun olmayan soruları tesbit ederek soru bankasından çıkarmak,

d-Ölçme ve değerlendirme sonuçlarına göre program geliştirme ihtiyaçlarını tesbit etmek,

e-Öğretime başlamadan önce öğrencilerin seviyelerini tesbit etmek, öğretim faaliyetleri esnasında çeşitli zaman dilimlerinde verimi ölçmek maksadıyla her devre için imtihan programı yapmak,

f-Ölçme ve değerlendirme sonuçlarına göre öğrencilerin derslere, konulara ve ulaşılması beklenen hedef davranışlara göre başarı veya başarısızlıklarını tesbit etmek, tesbit sonuçlarını tavsiyelerle birlikte öğrencilere vermek.

Rehberlik, ölçme, değerlendirme servisinde her devre için yıllık rehberlik ve ölçme değerlendirme programı yapılır. Öğretmenler yıllık planlarını (öğretim programını) yaparken bu programdan faydalanırlar.

Öğrenciler Rehberlik, Ölçme ve Değerlendirme servisi tarafından yapılacak olan seviye tesbitiyle ilgili çalışma sonuçlarına göre gruplara ayrılarak öğretim faaliyetlerine sevk edilirler.

Dershane'de uygulanan her imtihan sonunda değerlendirme toplantıları yapılacaktır. Değerlendirme toplantılarına bütün idareci ve öğretmenler katılacaktır. Rehberlik, ölçme ve değerlendirme servisinin koordinatörlüğünde yapılan değerlendirme toplantılarında genel olarak aşağıda belirtilen hususlarda görüşmeler yapılarak kararlar alınacaktır:

1-Her öğrencinin durumunun tek tek ele alınarak başarı veya başarısızlıklarına göre yapılacak yöneltmenin tesbiti, (Başarılı öğrencinin başarısını artıracak, başarısız öğrenciyi ise başarısız olduğu alanlarda başarıya götürecektir faaliyet planının hazırlanması, gerekirse öğrencilerin elde edilen sonuçlara göre grup faaliyetlerine sevk edilmesi gibi)

2-Başarısızlık sebeplerinin tahlili,

3-Uygulanan ders programına göre ders programının olumlu veya olumsuz yönlerinin tesbiti ve buna göre program geliştirilmesi,

Değerlendirme toplantıları ile sözü edilen serviste yapılan bütün faaliyetlerin sonuçları rapor haline getirilecektir. Kurum müdürleri raporlarda yapılan teklif ve tavsiyelerin gerçekleştirilmesi için azami titizliği göstereceklerdir.

Rehberlik, Ölçme ve Değerlendirme servisi yöneticiliklerine okullarda rehber öğretmen olarak görevlendirileceklerde aranan şartları haiz olanların getirilmesi, ayrıca serviste fakültelerin ilgili bölümlerinde

13.8.1987

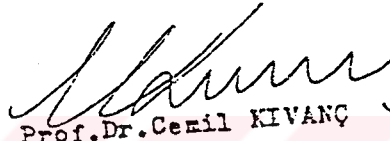
18772

inden mezun olan ölçme ve değerlendirme uzmanlarının görevlendiril-
mesi esastır. Ancak eleman temininde ortaya çıkacak güçlüklerde dikkate
alınarak konuyla ilgili kurslara devam etmiş veya konuya ilgi duyan
öğretmenlik menşinden gelenlerin de şimdilik görevlendirilmesi müm-
kündür.

Servis yöneticileri müdür yardımcısı statüsünde görev yapacaklar-
dır. Servis yöneticiliklerinde görevlendirileceklerin çalışma izni
ayı verilmek üzere Bakanlığımıza teklifinin yapılması gerekmektedir.
Eleman teminindeki güçlükler dolayısıyla gerekli nitelik ve şartları
aşımayanlardan servis yöneticisi görevlendiren dershaneler en geç iki
ay içerisinde istenilen evsafa rehber öğretmen ve uzman görevlendi-
rilmelidir.

Gereğini ve ilgililere tebliğini, yazıda yer alan hususlara iş-
lerlik kazandırılması için Millî Eğitim Gençlik ve Spor Müdürlüklerin-
ce gerekli hassasiyetle gösterilmesinin teminin rica ederim.

BAKAN ADINA

Prof. Dr. Cemil KIVANÇ
Müsteşar

DAĞITIM :

Gereği:

F Plân

Bilgi :

1. Talim ve Terbiye Kurulu Başkan
2. Teftiş Kurulu Başkanlığı
3. Özel Eğitim ve Rehberlik Dairesi Başkanlığı

Ek : 3 Özel Dershaneler Tip Yönetmeliği

İKİNCİ BÖLÜM

KURUM PERSONELİ GÖREV, YETKİ VE SORUMLULUKLARI

Dershanede Görevlendirilecek Personel :

Madde 7 — Dershanede aşağıda unvanları belirtilen personel görevlendirilir :

- a) Müdür,
- b) Öğretmen,
- c) Ölçme ve Değerlendirme Servisi Yöneticisi,
- d) Rehberlik Servisi Yöneticisi,
- e) Zümre Başkanı,
- f) Diğer Personel,
- g) Gerekli şartlar sağlandığı takdirde genel müdür ve genel müdür yardımcısı,
- h) Müdür yardımcısı. (Öğrenci mevcudu 500'ü aşan kurumlarda).

Görevlerin Birleştirilmesi :

Madde 8 — Dershanenin kapasitesine göre; Ölçme ve Değerlendirme Servisi ile Rehberlik Servisi, "Ölçme, Değerlendirme ve Rehberlik Servisi" adı altında birleştirilebilir.

Görevlendirme ve Tayinler :

Madde 9 — Bu yönetmeliğin 7 nci maddesinde belirtilen görevlerde çalışacak personele 625 sayılı Kanun'un değişik 23 üncü maddesi ve Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığına Bağlı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği'nin ilgili maddeleri hükümlerine göre Bakanlıkça çalışma izni verilir. Ancak 7 nci maddenin (f) fıkrasında belirtilen diğer personele valilikçe çalışma izni verilir.

Çalışma izni Bakanlıkça verilen personelin, 625 sayılı Kanun ile Millî Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığına Bağlı Özel Öğretim Kurumları Yönetmeliği'nde belirtilen nitelik ve şartlara haiz olması gerekir.

Dershanede görevlendirilecek öğretmenlerin dersine gireceği öğrencinin seviyesine göre Talim ve Terbiye Kurulu'nun öğretmenliğe tayin edileceklerin menşeleri, tayinlerine esas olan dersler ve maaş karşılığı okutabilecekleri diğer dersler hakkındaki kararlarına göre gerekli nitelik ve şartları taşımaları gerekir.

Kurucunun Görevleri :

Madde 10 — Kurucu veya kurucu temsilcisi, dershanede eğitim ortamının gereği gibi sağlanmasıyla görevlidir. Bu sebeple kurucu veya kurucu temsilcisi gerekli maddi imkânların hazırlanması, yeterli personelin istihdamı, araç ve ge-

c) Bilgi Toplama : Öğrenciler hakkında gerekli tavsiye kararları verilmesi ve öğrencilerin bilgi düzeylerini test etmek maksadıyla testler ve sınavlar uygulamak ve değerlendirmek.

d) Her devre için yıllık rehberlik faaliyetleri programı yapmak.

e) Ayrıca, bunların dışında idarece, öğretmenler kurulunca veya servisece yapılması faydalı ve lüzumlu görülen işleri ve faaliyetleri yapmak.

Ölçme ve Değerlendirme Servisinin Görevleri :

Madde 19 — Ölçme ve değerlendirme servisinde aşağıda belirtilen görevler yapılır :

a) Tekniğine uygun soruların hazırlanabilmesi için ilgililere açıklayıcı doküman temin etmek.

b) Test sorularını derslere, konulara, ölçmek istediği amaca göre ayırarak soru bankası oluşturmak.

c) Her sorunun muhtelif uygulama tarihlerine göre analizlerini yapmak; soruların güçlük dereceleri ile ayrıca güçlerini hesaplamak; güçlük dereceleri, ayırıcı güçleri vb. yönlerden uygun olmayan soruları tespit ederek soru bankasından çıkarmak.

d) Ölçme ve değerlendirme sonuçlarına göre program geliştirme ihtiyaçlarını tespit etmek.

e) Öğretime başlamadan önce öğrencilerin seviyelerini tespit etmek, öğretim faaliyetleri esnasında çeşitli zaman dilimlerinde verimi ölçmek maksadıyla her devre için imtihan programı yapmak.

f) Ölçme ve değerlendirme sonuçlarına göre öğrencilerin derslere ve ulaşılması beklenen hedef davranışlara göre; başarı veya başarısızlıklarını tespit etmek tespit sonuçlarını tavsiyelerle birlikte öğrencilere ve ilgili öğretmenlere vermek.

g) Yapılan seviye kontrol, seviye tespit ve deneme imtihanları sonuçlarına göre öğrencilere ara karneler vermek.

h) Ayrıca, bunların dışında idarece, öğretmenler kurulunca veya servisece yapılması faydalı ve lüzumlu görülen iş ve faaliyetleri yapmak.

Diğer Personel :

Madde 20 — Dershane de memur, hizmetli, bekçi ve benzeri personel, ihtiyaca göre yeteri kadar görevlendirilir. Bu personel, dershane müdürünün vereceği görevleri yapar.